

DEMOKRACIJA

NEVARNI POKER

Kaj se skriva
za napovedjo
mogotca iz Laškega
Boška Šrota, da bo
na mednarodnem
razpisu prodal velik
del Mercatorja?

ISSN 1408-0494

MEDIJI

Raziskava o
(ne)pluralnosti
časopisov

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-U700

- teža: 86 g
- velikost: 102,5x50x12,1 mm
- čas pogovora: do 300 minut
- čas pripravljenosti: do 270 ur
- GPRS/EDGE/UMTS/HSDPA
- snemanje videoposnetkov
- vgrajen digitalni fotoaparat
- MP3 predvajalnik
- MMS
- 20 MB vgrajenega spomina
- razširitev spominsko mesto (MicroSD)

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 4 aparate** UMTS Samsung SGH-U700.

Vsi dosedanja naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 2 dodatna aparata UMTS. Nagradna igra traja do 30. novembra 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006

2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno*

☐ 4 x letno
(9 % popusta)

☐ 2 x letno
(10 % popusta)

☐ 1 x letno
(20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec

☐ invalid

☐ brezposeln

☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

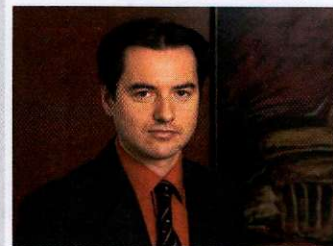
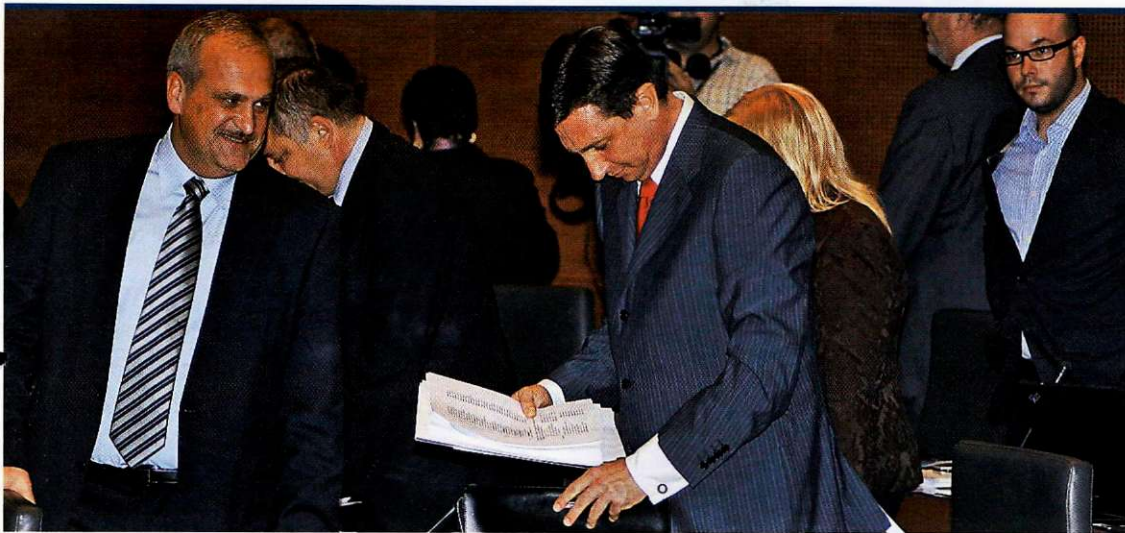
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Od besed k dejanjem

Metod Berlec, foto: Andreja Velušček

Predsednik Socialnih demokratov Borut Pahor je bil v državnem zboru gladko izvoljen za mandatarja za sestavo vlade. Podprli ga niso samo poslanci prihodnje vladne koalicije, poslanci manjšin, ampak tudi poslanci iz vrst Jelinčičeve nacionalne stranke in SLS. Samo poslanci SDS so glasovali proti njegovi izvolitvi in s tem že na začetku mandata pokazali, da bodo opozicija z veliko začetnico. Za predsednika SNS Zmaga Jelinčiča je znano, da pragmatično občasno sodeluje z vsakokratno oblastjo, nekoliko preseneča podpora ljudske stranke. Nekateri to razlagajo z željo njenega predsednika Bojana Šrota, da bi s to gesto dobre volje pomagal bratu Bošku, ki prodaja Mercator.

Prav država naj bi bila tista, ki naj bi kupila to največje slovensko trgovsko podjetje, pri čemer bi Boško Šrot mastno zaslužil, saj je cena delnic danes precej višja kot takrat, ko je prek svojih povezanih družb kupil to podjetje. Po napovedi mogotca iz Laškega, da bo prodal Mercator, so se namreč pojavili številni (politiki, ekonomisti, sindikalisti in novinarji), ki predlagajo, naj prihajajoča vlada kupi Mercator in s tem ohrani to podjetje v slovenskih rokah. Borut Pahor že dopušča možnost, da bi vlada uporabila »*presedan v teh kriznih časih*«. Po njegovo je treba misliti na posledice morebitne prodaje družbe tujcem na slovensko živilskopredelovalno verigo. Drugače na Šrotove napovedi gleda odhajajoči predsednik vlade in predsednik SDS Janez Janša. Po njegovo gre pri napovedi prodaje za potezo, ki ni mišljena resno, ampak je le »*politični pritisk*«. Za Janšo je popolnoma nesprejemljiv Šrotov domnevni razlog prodaje. Šrot namreč pravi, da se je za to potezo odločil zaradi »*terorja urada za varstvo konkurence*«. Za Janšo nikakor ni teror, če mora nekdo spoštovati zakon, v tem primeru zakon o prevzemih. No, to bi moralo biti jasno vsakomur, vendar ni tako. Hkrati se postavlja vprašanje, ali želi s tem Šrot, ki se je zaradi prihajajoče finančno-gospodarske krize in delovanja organov nadzora znašel v težavah, izstaviti račun Pahorju za

podporo njegovih medijev pred volitvami. Nedvomno pri tem ne bo edini ...

V teh dneh se kaže končna slika Pahorjeve ministrske ekipe, ki pa ne zbujajo prav velikega zaupanja. Približno polovica kandidatov za ministre je strokovnjakov za posamezna področja, drugo so kandidati, ki jih brez pretiravanja lahko uvrstimo med drugo- ali celo tretjerazredne politike (Katarina Kresal, Irma Pavlinič Krebs, Majda Širca ...). Slednji so bili seveda takoj pripravljeni prevzeti praktično katero koli ministrstvo, medtem ko se strokovnjaki zavedajo odgovornosti in raje niso ugriznili v to kislo jabolko v času prihajajoče recesije. Pahor si je prizadeval, da bi ministrstvo za gospodarstvo prevzel kak ugleden slovenski gospodarstvenik, vendar je doživel številne zavrnitve. Nazadnje mu ni preostalo drugega, kot da je za to mesto prepričal nekdanjega ministra za gospodarstvo in poslance Zaresa Matjeja Lahovnika, ki pa niti nad ministrskim mestom niti nad koalicijsko pogodbo ni bil navdušen, zaradi česar se je menda celo sprl s predsednikom Zaresa Gregorjem Golobičem. Kot pogoj za sodelovanje v vladi je od Pahorja zahteval, naj podpre ukrepe, ki jih je sprejela Janševa vlada za blažitev prihajajoče finančne in gospodarske krize. Napoveduje se tudi sprejetje nekaterih nepriljubljenih ukrepov. Pri tem bo šlo nedvomno Pahorju na roke dejstvo, da je večina medijev povezana s tranzicijsko levico, prav tako sindikati in velik del civilne družbe.

Po novem bo tranzicijska levica obvladovala vse – od predsednika države, vlade, državnega zbora do sodstva, računskega sodišča, informacijske pooblaščenke in protikorupcijske komisije, kapital, medije, civilno družbo (univerze, upokojenska, športna in druga društva ter različne organizacije ...). Prvič po letu 1980 bo imela ista politična opcija popolno oblast. Do leta 1990 so vsaj v civilni družbi imeli nekaj nasprotnikov. Edina razlika je danes obstoj opozicije, ki pa ne odloča in bo le težko vplivala na dogajanje v državi. **D**

Borut Pahor napoveduje sprejetje nekaterih nepriljubljenih ukrepov. Pri tem mu bo šlo nedvomno na roke dejstvo, da bo po novem tranzicijska levica obvladovala praktično vse dejavnike slovenske družbe.

UVODNE STRANI

- 9 Kdor hitro da, dvakrat da
10 **Pogledi:** Nekompetentni del ekipe
11 **Kolumna:** Nova pesem za Ameriko

POLITIKA

- 12 Prvi obrisi nove vlade
16 Medijski odklon v »levo«
20 Kdo nam bo vladal

SLOVENIJA

- 23 Šrot očitno (spet) izsiljuje
26 Novi kazenski zakonik nekatere moti
28 Obalno-kraška regija doslej uspešna
30 Rast cen – rast divjih odlagališč

TUJINA

- 32 Kristalna noč na Koroškem
34 Vrnitev vere v ameriški sen
36 **Globus:** Rakete vzbujajo skrb
37 **Tuji tisk:** Rešena uganka

INTERVJU

- 38 Mag. Renato Podbersič

DOMOZNAVSTVO

- 42 »Poročilo« o grobiščih v Sloveniji
46 Ustavljen »Drang nach Osten« po italijansko
50 **Naši kraji:** Trbovlje
54 Art nouveau v Narodni galeriji

OGLEDALO

- 56 **Film:** Odsev
58 **Avtomobilizem:** Chevrolet aveo 3v 1,4 LT
60 **Zdravje:** Nezdravljen diabetes je nevaren
62 **Šport:** Od pekla do raja
64 **Črna kronika:** Umor in dva poskusa
66 **Rumeno:** Odzivi slavnih
68 **TV Kuloar:** Cesarica in papež
74 V Bruselj po nova doživetja?

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si;
01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Klemen Kocjančič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: mag. Renato Podbersič

Na študijski center se ukvarja s preučevanjem vseh totalitarizmov na Slovenskem, fašizma, nacizma in komunizma. Večkrat se v javnosti zmotno ustvarja vtis, da imamo namen »loviti komuniste« oziroma kriminalizirati samo eno stran v državljanski vojni.

12 Prvi obrisi nove vlade

Predsednik zmagovite SD Borut Pahor je v petek, 7. novembra, uradno postal mandatar za sestavo nove vlade, saj ga je državni zbor na tajnem glasovanju podprl z 59 glasovi. Zdaj mora oblikovati vlado.

16 Medijski odklon v »levo«

Ministrstvo za kulturo je objavilo raziskavo Fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ) z naslovom Medijska svoboda na Slovenskem 2008, v kateri obravnavajo komentarje osrednjih slovenskih tiskanih medijev v letih 2004, 2007 in 2008.

23 Šrot očitno (spet) izsiljuje

Boško Šrot je z napovedjo prodaje skoraj 48-odstotnega deleža v Poslovnem sistemu Mercator dvignil veliko prahu. Predsednik SDS Janez Janša meni, da gre za politični pritisk, ki ni mišljen resno.

Lektoriranje: Joža Gruđen

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 12.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tisk Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu s veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING, fotomontaža

www.demokracija.si

DNEVNE NOVICE iz SLOVENIJE in TUJINE!

DEMOKRACIJA

DNEVNE NOVICE

Finančniki v Portorožu o krizi
kapitalskih trgov

V SREDIŠČU

Posvet o priložnostih za
slovenska podjetja v Rusiji

SLOVENIJA

Cenzurirali spletni portal SDS

Slovenska demokratska stranka (SDS) je prejela
odločbo sodišča, po kateri mora s svoje spletne
strani umakniti del zapisa z naslovom Maske
padajo, ki ga je stranka objavila ob obisku kraljice
Elizabet...

Preberi več ...

SDS nezadovoljni z
ustanavljanjem delovnih teles v
DZ

POLITIKA

ZDA dobile prvega temnopoltega
predsednika

TUJINA

V SREDIŠČU

Janša čestital
Obami

Premier Janez Janša je davi čestital Baracku Obami ob izvolitvi za
novega, 44. predsednika ZDA. Ob tej priložnosti je slovenski
premier poudaril odlične odnose med državama, ki so se še
dodatno okrepi...

preberi več ...

Novi ukrepi Evropske centralne banke
Nobena finančna institucija ne sme biti brez nadzora
Evropa se je motila glede posledic finančne krize
Evropski seniorji proti izenačitvi pokojnin v EU
Poslanci DeSUS predlagajo Erjavca za ministra
Precejšnja upočasnitev rasti in visoka inflacija
Številna obeležja dneva spomina na mrtve

SLOVENIJA

Validacija prvega
oklepnika Patria
končana

Validacija prvega oklepnika Patria je končana, potekala pa je
v skladu z načrtom in brez posebnosti, so za STA zapisali na
ministrstvu za obrambo. Kot pojasnjujejo, so odgovorni za
izvedbo validacije l...

preberi več ...

Podelili priznanja MNZ
SAS zmagovalka študentskih volitev
Pričakovanja sindikatov od bodoče vlade
Vipavsko cesto bo gradil SCT
Podelitev nagrad sodnikom
Pivovarna Laško prodaja Mercator
Zdravniške organizacije: nerealna uredba o naročanju

ZADNJE NA BLOGU

- 12.43 Pahorjeve predstave za javno
- 05.11.08 Obama, Erjavec in obubošan
- 23.10.08 Moraina avtoriteta ali marioneta
- 16.10.08 ...in še Lucijev "Opus Dei"
- 15.10.08 Magov "Opus Dei"
- 08.10.08 V bran Magnusa Berglundia
- 08.10.08 Vse se vrata, vse se prika

Objavimo, kar drugi zamolčijo.

Konzervirana ovčetina

Aleksander Škorc

Ljudje so čudne živali. Kot ovce so. Desetina je črnih, desetina belih, druge so črno-bele. Črne so slabe (črno je vedno slabo, razen kadar gre za dimnikarja), bele dobre, pisane pa imajo značilnost, da ne mislijo. Bele se brigajo zase in hočejo svoj mir, črne pa se rinejo na oblast in težijo k vsakovrstnemu izkoriščanju celotne črede. To jim kar dobro uspeva, saj se na političnem trgu prodajajo pod oznako snežno belo. Vedo sicer, da so črne, tudi bele vedo, da so one druge črne, le pisane so barvno slepe in bi jih s kopico sladkih besed zlahka pretentali. Problem za črne nastane, če se kakšna bela ovca preveč zaganja v njihovo črnino. A to je rešljivo. Nekaj črne barve, razlite po snežni belini, prepriča pisano večino v pokvarjenost moteče bele ovce. Beli preostanek modro sklene, da si vsi skupaj zaslužijo pošteno lekcijo, se umakne in čaka neizbežno.

Če kdo misli, da ni tako, ima prav. V resnici je mnogo huje. Zelo smešno je, ko se svet zavrti okoli sladkobesednega politika, za katerega se zanesljivo ve samo to, da ne odstopa od povprečja. Še bolj smešno je, če se od njega pričakuje, da bo rešil svet. A vsak ima pravico dokazati se in dolžni smo počakati rezultate. Lahko pa na podlagi izkušenj pogledamo, kaj se zgodi, kadar ljudje navdušeno padajo v trans ob pogledu na kakšnega politika. Najprej je tu nevarnost, da politik svoj vpliv na množice izkoristi v ideološke namene in povzroči klanje svetovnih razsežnosti. Pomagačev mu pri tem nikoli ne zmanjka. Takšni poskusi se vedno končajo slabo za politika in še slabše za ljudstvo. Mogoče je tudi, da je na oblasti nekako "po nesreči", da je v resnici dober in želi izvesti korenite spremembe v pravo smer. Tega mu "črna smetana" ne more dopustiti, zato se stvar nemudoma konča zelo slabo za politika in komaj kaj bolje za ljudstvo. Lahko pa je politik čisto navaden blefer in se ne zgodi nič, dokler že ničkolikokrat prevarano ljudstvo ne podivja in pošlje sladkobesedneža tja, kamor spada. To je zopet slabo za politika, a vsaj za trenutek dobro za ljudstvo.

Samo ena pot vodi iz že zdavnaj nerešljive polomije, in sicer, da se ljudje množično obrnejo k Bogu kot edinemu rešitelju, v kar pa jih lahko prisili samo kakšna huda katastrofa ... Glej no, saj je že tu! Upam, da ni prehuda.

Brez panike! Ne kupujte konzerv in kurjave, zadeva le še ni tako daleč, čeprav je bliže, kot bi si kdor koli želel.

H-umor

»Menim, da je Milan Kučan eden največjih demokratov, kar smo jih v Sloveniji imeli in jih imamo, in je tudi najbolj zaslužen za mehak prehod Slovenije v demokratično ureditev.«

(Direktor založbe Sanje Rok Zavrtanik je prepričan, da bi bil nedavno izvoljeni ameriški predsednik Barack Obama ponosen, če bi vedel, da je v slovenskem prevodu njegove knjige avtor uvodnika nekdanji šef slovenskih komunistov.)

»Jaz teh Slovencev res ne razumem. Jih vi razumete?«

(Pivovarski baron Boško Šrot se čudi, da glede njegovih poslov pri nakupu in prodaji Mercatorja nikoli nikomur ni nič prav.)

»Delovanje poslancev Rezmana, Žnidaršiča in tovarišije pa je čista degradacija stranke, ki je zadovoljna že z dejstvom, da je Pahor premier in da ona dobi ministrstvo za delo.«

(Politični analitik Bernard Nežmah se čudi bizarni skromnosti upokojenske stranke.)

»Morebitna, upam, da tudi realna zmaga Obame je celo za slovensko notranjo politiko in vlogo Slovenije v EU in na svetovnem zemljevidu – naj se sliši še tako pretirano – pomembnejša oziroma bolj konsekvantna od zmage levice na slovenskih volitvah.«

(Dnevnikov kolumnist Vlado Mihelj se pripravlja na novo svetovno revolucijo. Kominterni je že v pripravljenosti.)

»Še pred kratkim si nismo mogli predstavljati niti, da bi ZDA odkupovale zasebne banke.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot je zadovoljen, ker nacionalni interes postaja popularen tudi v ZDA.)

»Imamo predsednika vlade, torej politika, ki zaničuje politike v nasprotju s »strokovnjaki«. Pogloblja virtualno resničnost, ki so se ji ljudje odpovedali, ko so izvolili Janšo.«

(Novinarka Financ Simona Toplak opozarja, da je prišel čas za streznitev, pa čeprav Borut Pahor niti še ni začel vladati.)

»Seveda pa vam, gospod kandidat za mandatarja, tudi ob tem sporočam, da bomo v naši poslanski skupini zelo pazili tudi na to, kaj se bo dogajalo v ultra in infra območju.«

(Vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko obljublja buden nadzor ne samo nad Pahorjem, ampak tudi nad njegovimi koalicijskimi partnerji. Posebej tistimi, ki so v območju »ultra«.)

»Ob napovedi prodaje Mercatorja se je v igro vrnilo vprašanje nacionalnega interesa.«

(Odgovorni urednik Dela Darijan Košir upa, da bo Mercator iz rok Pivovarne Laško po prodaji prišel v prave roke. Za vsak primer, če bo šlo v prodajo tudi časopisno podjetje Delo.)

»Namenoma grem enkrat na teden na glavni trg Unità, v center tržaške buržoazije, pijem kavo in berem Primorski dnevnik.«

(Predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Rudi Pavšič ne čuti potrebe, da bi vpil »Trst je naš!«, saj to lahko pokaže na drugačen način.)

»Barack Obama je patološki narcis.«

(Antropologinja Vesna V. Godina je prepričana, da je uspeh naredil Baracka Obamo, ne pa obratno.)

Deveterica odlikovanih

MNZ je podelilo devet odlikovanih za hrabrost in požrtvovalnost. Minister za notranje zadeve Dragutin Mate je podelil medalje za hrabrost in požrtvovalnost sedmim policistom in dvema občanoma. V nagovoru je minister poudaril, da gre za simbolično dejanje zahvale za reševanje človeških življenj.

Gre za policiste in občane, ki so se požrtvovalno izpostavili nevarnosti. Z reševanjem človeških življenj niso pomagali le njim samim, pač pa tudi njihovim svojcem. V preteklih štirih letih sicer ni bilo primera, ko bi se reševalec resno poškodoval ali bi pri reševanju celo umrl, je pa »v vseh teh reševanjih ta nevarnost obstajala«.

Medaljo za hrabrost je prejel policist Gregor Kovač s Policijske uprave (PU) Ljubljana, ki je v nesreči pri hidroelektrarni Blanca po navedbah ministrstva zaradi takojšnjega reševanja pokazal »posebno osebno hrabrost in pri tem izpostavil tudi svoje življenje«.

Medalji za požrtvovalnost ob tej nesreči sta prejela policista Rade Ivković in Dušan Černe iz PU Kr-

Podelil so medalje za hrabrost in požrtvovalnost. (Foto: MNZ)

ško, ki sta, kot navajajo na MNZ, takoj po nesreči nesebično pomagala ponesrečenim in s tem tvegala svoje življenje.

Za reševanje osebe iz deroče Savinje sta medalji za hrabrost dobila policist Damjan Herodež iz PU Celje in občan Igor Lipovšek iz Žalca, ki sta utapljaljočega potegnili iz vode in ob tem tvegala svoje življenje, navajajo na ministrstvu. Pri tem dejanju jima je pomagal policist Igor Orešnik iz PU Celje, ki je prejel medaljo za požrtvovalnost.

Ribničan Dušan Dejak je 4. julija iz vozila, ki je v prometni nesreči zagorelo, rešil voznika, ki je bil ujet v avtomobilu, in mu s tem rešil življenje, zato so mu podelili medaljo za hrabrost.

V prometni nesreči, v kateri je občana vrglo iz avtomobila v potok, kjer je nezavesten obležal, sta posredovala policista Marko Mulej in Blaž Svetlin iz PU Kranj in bila za to dejanje odlikovana z medaljo za požrtvovalnost. B. S.

Modrost tedna

»Politika, ki se na slovenskem političnem prizorišču nista kalila nekaj desetletij (a bi ju z vsem dolžnim spoštovanjem vseeno težko postavil ob bok Obami), sta le Katarina Kresal in predsednik republike Danilo Türk. Toda oba sta (bila) kandidata lobija in strankarskih aparatov. Če bi Danila Türka za predsednika republike kandidirala SDS, kot se je najprej dogovarjal, bi na volitvah težko presegel pet odstotkov. Pred volitvami je bil nobody, nepomemben. Ker pa je (bil) predstavnik bloka, ki je uporabil vso svojo mašinerijo za njegovo izvolitev, je zmagal.«

(Publicist in kolumnist Uroš Urbas)

»Predsednika /Danila/ Türka so /predstavnik Nove slovenske zaveze/ v duhu njegovih lastnih besed, ko je ob obisku množičnega grobišča v BiH izjavil, da je obvladovanje spomina na tamkajšnje dogodke nujno za vsako resno politično komunikacijo s to državo, vprašali, za kakšna pravna dejanja in zagotovila se je potemtakem dogovoril z britanskimi obiskovalci ob spominu na angleško sodelovanje pri slovenskem genocidu leta 1945. Odgovora na to vprašanje, žal, pravočasno niso prejeli.«

(Novinar Bogomir Štefanič ml.)

Rusija kot poslovna priložnost

Trgovinska menjava med Slovenijo in Rusijo od leta 2000 narašča. Lani je na primer znašala 1,2 milijarde evrov. Povečuje se tudi slovenski izvoz, največji izvozniki v Rusijo pa so Lek, Krka, Gorenje, Iskratel in Helios. Ker je zanimanje našega gospodarstva za ta trg izjemno, sta Intereuropa in GZS pripravili posvet o razvojnih priložnostih slovenskega gospodarstva v Rusiji, na katerem so razpravljali o sodelovanju med državama in slovenskih naložbah na ruskem trgu, pri tem pa izpostavili položaj, ki ga lahko ob aktualnih dogajanjih na mednarodnih trgih zavzamejo slovenska podjetja. Ruski veleposlanik v Sloveniji Mihail Valetinovič Va-

nin je gospodarsko sodelovanje med državama ocenil kot dobro, čeprav ostaja še veliko neizkoriščenih priložnosti. Da si bo Slovenija še naprej prizadevala za negovanje dolgoročnega partnerstva z Rusijo, ki bo omogočilo poglobljeno sodelovanje na številnih področjih, med katerimi so najpomembnejša mednarodna varnost, energetika, mednarodna trgovina in investicije, migracije in podnebne spremembe, je dejal tudi Robert Kokalj z ministrstva za zunanje zadeve. Tudi vodja predstavništva Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije (Jap-ti) v Kazanu Vidko Filipič je poudaril, da je slovenskim podjetjem perspektiva ruskega trga že dolgo znana in tudi uspešno poslujejo na njem. Finančno krizo pa vidi kot povod za nastop drugih podjetij na tem trgu. Obstajajo sicer še nekatere težave, predvsem pri administrativnih posegih, zaradi širših svetovnih razmer pa se povečuje tudi tveganost poslovanja na ruskem trgu, vendar o privlačnosti Rusije kot naložbene destinacije veliko pove dejstvo, da so se tuje naložbe letos povečale. Da ruski trg predstavlja dobro poslovno priložnost s številnimi področji razvoja, sta potrdila tudi direktor podjetja Riko Janez Škrabec in predsednik uprave In-

Gospodarstveniki na posvetu o razvojnih priložnostih

Afo rizmi

- » Ali je slovenski Stalin na strani Rusije ali Gruzije?
- » Slovenija je tako neodvisna, da bi morali imeti vsaj dve Sloveniji.
- » Če bi Kavčiču postavili spomenik, bi morali njegove pogrebce dati na pranger.
- » Če bi manj vedeli, bi si več izmislili.
- » V dobrih starih časih smo imeli cenzorje, ki niso samo črtali, ampak so tudi streljali.

Žarko Petan

tereurope Andrej Lovšin, ki je ta trg izpostavil kot razvojno priložnost družbe. Očitno je torej, da se morajo v današnjih razmerah slovenska podjetja še bolj kot doslej opreti na ruski trg, ki je bil včasih kar pozabljen. V. K.

Iskanje odgovora na gospodarsko krizo

Slovenska demokratska stranka (SDS) je v soboto, 8. novembra, v Mozirju organizirala redni posvet, namenjen povolilnemu dogajanju, na njem pa so udeleženci govorili tudi o ukrepih za omilitev posledic gospodarske krize.

Posveta v Mozirju so se poleg predsednika SDS in premierja v odhajanju Janeza Janše udeležili tudi člani širšega vodstva SDS, med drugim podpredsednica SDS Romana Jordan Cizelj, podpredsednika SDS Mihael Brejc in Milan Zver, predsednik sveta SDS Branko Grims, vodja poslanske skupine Jože Tanko, člani poslanske skupine in večina ministrov SDS.

Janez Janša je ob robu posveta stranke v izjavi za medije dejal, da je koalicijsko pogodbo treba dopolniti s ključnimi odgovori na aktualna vprašanja gospodarske krize. Pri tem je omenil, da je njegova vlada že predlagala nekaj ukrepov in je na tem področju prihodnji vladi pustila dobro dediščino. Kot je dejal Janša, je treba razbremeniti gospodarstvo, ki mora ohraniti delovna mesta,

SDS je analizirala rezultate volitev in aktualno dogajanje.

treba pa je tudi zavreti naraščanje števila brezposelnih. Po Janševih besedah je strokovni svet stranke obravnaval eno od različic koalicijske pogodbe in ugotovil, da je njena ključna pomanjkljivost, da ne vsebuje odgovorov na najbolj aktualna vprašanja, povezana z gospodarsko krizo, in ukrepov, ki jih je treba sprejeti takoj. Pri tem je opozoril, da ne gre samo za ukrepe, ki jih je njegova vlada že predlagala, ampak za ukrepe, ki jih bo še treba predlagati, vendar

je za to potrebna vlada s polnimi pooblastili. Janša namesto dosedanjega partnerstva za razvoj predlaga partnerstvo za hitre odgovore na izzive gospodarske krize, ki morajo zagotoviti pogoje, da bomo kmalu spet govorili o hitrem razvoju. SDS je po Janševih zagotovilih absolutno pripravljena ne samo sodelovati in podpirati takšne predloge, ampak jih tudi dajati.

Janša je komentiral tudi izvolitev Pahorja za predsednika vlade z dvetretjinsko večino in v zvezi s tem dejal, da je to podoben rezultat kot pred štirimi ali več leti. Po njegovem mnenju je Pahor prejel zadostno podporo za ambicioznejše načrte, kot jih predvideva koalicijska pogodba. Ni pa hotel komentirati neuradnih kandidatov za ministre. Pojasnil je le, da težave vidi v tem, da vlado sestavljajo tisti, ki v njej še nikoli niso bili in imajo zato težave.

Teden dni po posvetu SDS, to je v soboto, 15. novembra, bo v Ljubljani kongres NSi, kjer bo poleg Ljudmile Novak za predsednika stranke kandidiral tudi nekdanji Bajukov protikandidat Franci Vovk. G. B.

Prva politična zamenjava

Državni zbor RS ima novo generalno sekretarko. Lovra Lončarja je nasledila Maja Prelesnik, ki je ob prevzemu poslov dejala, da je funkcijo prevzela samo zaradi strokovnega izziva. Po njeno zamenjava ne kaže na kadrovske cunami, pozitivno pa je, če človek, ki opravlja to funkcijo, ni politično opredeljen. »Delo svojega predhodnika ocenjujem kot dobro. Do zdaj nisem ugotovila ničesar, kar bi pri tem delu spremenila,« je dejala nova generalna sekretarka. Dosedanji generalni sekretar DZ Lovro Lončar, ki bo delo nadaljeval v javnem sektorju, je izjavo podpredsednika DZ Franceta Cukjati na petkovi seji, da zamenjava generalnega sekretarja že kaže na morebitni kadrovske cunami, komentiral z besedami, da so bile službe DZ pohvaljene. Prepričan je, da so delo v preteklem mandatu opravili zelo dobro. »Izvedli smo kar nekaj velikih projektov, veliko pa smo naredili za boljše delovne razmere poslank in poslancev ter državnega zbora v celoti,« je dejal Lončar, ki je Prelesnikovi dal nekaj svojih predlogov v zvezi z delom, novoizvoljena generalna sekretarka pa je zatrdila, da se bo tega nedvomno držala in se trudila, da bo delovala v dobro vseh poslancev. L. H.

Maja Prelesnik in Lovro Lončar

Uspešna Krka

Novomeška tovarna zdravil Krka je natančno leto dni po prvem prevzemu nemške proizvodne družbe TAD Pharma izvedla še en prevzem, in sicer je s poslovno skupino Paranova Group 6. novembra 2008 podpisala pogodbo o nakupu družbe Alternova Arzneimittel GmbH, Dunaj (v nadaljevanju Alternova AT). Kupnina je znašala 1,3 milijona evrov in je bila plačana v gotovini. Jože Colarič, predsednik uprave in generalni direktor Krke, je dejal, da transakcija predstavlja nadaljevanje strategije razvoja Krke tudi s pomočjo prevzemov, ki so jo začeli izvajati pred enim letom, prevzem Alternove AT pa dopolnjuje njihovo uspešno organsko rast. Skladno s strategijo postopne vzpostavitev lastne marketinško-prodajne mreže v zahodni Evropi je za Krko zanimiv tudi avstrijski trg. Nakup podjetja je bil torej zelo primeren način za neposreden vstop na avstrijski trg, saj omogoča takojšnje operativno poslovanje. Alternova AT ima potrebno število strokovnih sodelavcev, izkušeno vodstveno ekipo in ustrezno infrastrukturo, vse to pa se dobro dopolnjuje s Krkino široko ponudbo obstoječih izdelkov in izdelkov v razvoju. Zaradi predvidenega lansiranja novih izdelkov na avstrijskem trgu v Krki pričakujejo, da bo rast prodaje Alternove AT, ki se uvršča med hitro rastoče ponudnike generičnih zdravil na avstrijskem farmacevtskem trgu, dokaj hitra. Krka torej nadaljuje samosvojo (za slovenske razmere) poslovno politiko rasti, ki omogoča njen hitri razvoj. V. K.

Jože Colarič, prvi človek Krke

Kdor hitro da, dvakrat da

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Dodaten kisik Janševa vlada, ki bi skladno s pravili lahko opravljala le tekoče posle, je kljub temu v zadnjih tednih vladanja sprejela ukrepe za razbremenitev gospodarstva. Sprejela je tri ukrepe, ki naj bi po besedah premierja Janeza Janše gospodarstvu dali dodatek kisik, veljali pa naj bi že letos. Vlada je tako sprejela predlog novele zakona o davku na dohodek pravnih oseb, s katero znižuje davčne stopnje, povečuje olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj ter znova uvaja splošno investicijsko olajšavo. Janša je pojasnil, da bo, če bo ukrepe v kratkem času podprla tudi nova vladna večina, to pomenilo, da slovensko gospodarstvo dobiva pomoč takoj. Če bodo ukrepi sprejeti v realnem času, je poudaril, se Slovenija lahko izogne recesiji in bistvenemu povečanju brezposelnosti, kar lahko pripelje v negativno spiralo. Tako bo mogoče ustaviti trend odpuščanja oziroma grozečega pritiska na zmanjšanje delovnih mest v nekaterih gospodarskih panogah in zagotoviti podjetjem, ki načrtujejo aktivnosti za leto 2009, da upoštevajo morebitne nove okoliščine in se bodisi ne odločajo za odpuščanje, bodisi načrtujejo večje zaposlovanje.

Zaradi predlaganih ukrepov bo prišlo do izpada proračunskih prihodkov. V letu 2008 naj bi ga pokrili s proračunskim presežkom v predvideni višini 240 milijonov evrov. »V teh razmerah ga je pametno porabiti za to, da se gospodarstvu pusti več sredstev, da je to storjeno na razvojni način,« je dejal Janša. Za leto 2009 se kot možnosti ponujata povečanje proračunskega primanjkljaja v še dovoljenih okvirih evropskega pakta o stabilnosti in rasti ali z doslednim varčevanjem, pri čemer obstaja možnost, da se izdatki v proračunu za leto 2009 zamrznejo na ravni letošnjega leta. »Zagovarjamo kombinacijo obeh ukrepov,« je dejal Janša.

Čakanje bi škodilo Glede na gradiva urada za makroekonomske analize in razvoj ter pristojnih ministrstev je po Janševih besedah postalo jasno, da je takojšnje sprejetje ukrepov bistveno boljše, cenejše in racionalnejše. Če bi čakali, bi se lahko soočili z naraščanjem brezposelnosti, višjimi socialnimi transferji, kar bi vplivalo na proračunski primanjkljaj ali zahtevalo višje davke. Janša je dejal, da zadnja odločitev vlade ni toliko odgovor na finančno krizo kot na njene posledice v svetu in Evropi, ki se jim Slovenija kot del globalnega trga ne more izogniti. Ukrepi pa zagotavljajo, da bi lahko slovensko gospodarstvo že leta 2010 doseglo znatno rast, ki jo Slovenija potrebuje, da ujame povprečje razvite Evrope.

Na potezi poslanci Vse spremembe bodo morali potrditi še poslanci. Janša jih je pozval, naj se po sprejetju sprememb in dopolnil finančnih zakonov – zakonov o bančništvu in o javnih financah, s katerima je država priskočila na pomoč finančnemu sektorju – lotijo še predlaganih ukrepov za razbremenjevanje gospodarstva. Kmalu naj bi bil pripravljen tudi čistopis zakona o dohodnini, ki ureja področje olajšav in dobička za samostojne podjetnike. Obstoječa olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj, ki znaša 20 odstotkov, naj bi se po sprejetem vladnem predlogu dvignila na 40 odstotkov, še vedno pa velja možnost dodatnega 20-odstotnega

Odhajajoča vlada je pripravila ukrepe za prihajajočo recesijo.

Slovenija se lahko recesiji in velikemu povečanju brezposelnosti, ki lahko pripelje v negativno spiralo, izogne, če bodo poslanci sprejeli predlagane ukrepe Janševe vlade.

povečanja za manj razvita območja Slovenije. Vnovič naj bi se uvedla 30-odstotna splošna investicijska olajšava za vlaganja, davčne stopnje iz davka na dohodek pravnih oseb pa naj bi se še letos znižale za desetino. Nižje naj bi bile tudi v prihodnjih letih. V Sloveniji so namreč nekateri podjetja, ki so bila že prej v težavah, v zaostrjenih gospodarskih razmerah pa bodo prišla v položaj, ko bodo morala neizogibno ustaviti del proizvodnje, je dejal Janša in dodal, da je na srečo teh podjetij razmeroma malo.

Za čim manj brezposelnih Ukrepi bodo pomagali ohraniti več delovnih mest v podjetjih, ki bodo morala zaradi manjšega povpraševanja ali upada naročil zmanjšati proizvodnjo, s spodbudo pa bodo lahko proizvajali alternativne izdelke za kakšno drugo industrijo. Gre predvsem za podjetja iz avtomobilskega grozda oziroma kovinskopredelovalne industrije, ki jih je po premierjevih besedah nekaj sto. Za ustvarjanje novih delovnih mest bodo olajšave pomembne v manjših tehnoloških podjetjih, na katera kriza ne vpliva pomembneje, ukrepi pa bodo pomenili neposreden vzvod za nove programe in novo zaposlovanje. Po besedah Janeza Janše sicer ne bo mogoče ohraniti sedanje visoke stopnje zaposlenosti, lahko pa se ohrani na višji ravni in prepreči pritisk na socialne transferje.

Slovenski korak nazaj

Pavel Ferluga

Zadnje volitve so pokazale vso bedo polstoletnega »izobraževanja« naših vrlih povojnih Slovencev.

Silam zagovornikov genocida nad slovenskim narodom, katerih predstavniki nam danes znova vladajo, se še danes zdi neverjetno, da jim je uspel veliki pok, čeprav z neznatno razliko, saj je njihova zadrega več kot vidna prav v nepripravljenosti postavljanja vlade. Uporabili so najbolj podle načine, računajoč na politično nezrelost in nekritičnost povojnih generacij, vzgojenih na lažnih podlagah agitpropovske OF-NOB, ki še danes zastuplja velik del mladih generacij, in pomoč pristranskih medijev. Borut Pahor, čeprav je navidezno zmeren do drugače mislečih, je pač otrok staršev, ki so ga vzgajali v zavestnem odobravanju likvidacijske politike političnih nasprotnikov enoumja (titoizma), torej vrednotenja zločina kot vrline, drugače se ne bi kitil z zločinskimi znaki komunofašizma in se na prireditvah bratil s pripadniki zasluževalskih ideoloških organizacij žalostnega spomina. Vsi trije poosamosvojitveni predsedniki države so tipični titoisti, zagovorniki najtemnejše plati povojne jugotiranije. Zadnji celo prekaša predhodnika v hinavščini in leporečju ter zna biti za Slovenijo najbolj škodljiv v prikrivanju gnilobe, navzoče v družbenem tkivu po zaslugi načrtno ideološke indoktrinacije, kar dokazujejo taktični zasuki v njegovem obnašanju, še posebno ob obisku britanskega kraljevega para, kjer ni mogel prikriti nostalgičnega nagona jugoprekletosti v izbiri gostov za slavnostno večerjo ter omalovaževanju najbolj zaslužnih za osamosvojitve Slovenije.

Sedaj lahko utemeljeno pričakujemo vnovični zagon pokvarjenosti z vzpostavitev ustaljenih »vrednot« enoumja tranzicijske leve in zadovoljstvo revolucionarnega razreda modernih tajkunov in okrepitev balkanizacije na vseh področjih družbenega življenja. Ob čudežu osamosvojitve, kjer je imel levji delež Janez Janša s somišljeniki, kot so bili Pučnik in še nekateri sodelavci v Demosu, se je zgodila usodna zgodovinska napaka, ki jo bomo še dolgo plačevali. Prepotrebna lustracija, ki jo je Pučnik hotel uresničiti kot najpomembnejši člen osamosvojitvene politike, ni bila udejanjena. Ni bilo zadostnega poguma pri Demosu, da bi šel čez Bučarjevo truplo, morda tudi iz strahu pred državnim udarom z vojsko, ki je bil Kučanov adut v skrajni sili za ohranitev starih struktur jugoslovenarjev.

Ostaja nam le upanje, da bodo Slovenci končno spoznali napore zadnje Janševe vlade za demokratizacijo in evropeizacijo miselnosti slovenske družbe, ki jo tare rak ideoloških usedlin usmerjenega polstoletnega izobraževanja, in čim prej ustavijo katastrofo, ki nam preti z neskrupoloznimi »novimi« vladnimi akterji starih jugopolitikov.

Upravičeni pomisleki

Vida Kocjan

Gospodarski del nove vladne ekipe bi moral biti najmočnejši del vlade, a kaže, da ne bo tako.

Sestavljanje vlade se vleče kot jara kača. Dejstvo je, da mandatarju, predsedniku Socialnih demokratov Borutu Pahorju, ne uspeva, da bi celotno ekipo sestavil tako, kot si želi, in da je ujetnik svojih dveh koalicijskih partneric Zaresa in LDS iz en teden pred volitvami sestavljenega t. i. levega trojčka. Če se tokrat ozremo le na gospodarski del nove vladne ekipe, imena, ki so bila v zadnjem času predstavljena v javnosti, niso nova, sveža, politično neobremenjena in visoko strokovna. Podobno meni večina tistih, ki redno sodelujejo na raznih spletnih forumih. Pri tem se zdi, da Pahor ni ujetnik le strank Zares in LDS, temveč tudi nekdanjih in sedanjih članov svoje stranke. Pri tem mislim tudi na predsednika uprave Pivovarne Laško Boška Šrota, ki je bil še nedavno član SD. Šrot Pahorju očitno izstavlja račun, še preden je ta sploh lahko zajel sapo. Po zadnjih Pahorjevih nastopih je tudi jasno, da je mandatar v precepu. Na eni strani nanj pritiskajo njegovi, po drugi se zdi, da je spoznal, da popuščanje različnim apetitom ne bi prineslo nič dobrega za državljane in državljanke te države, za katere dobro se je zavezal (in prisegel), da bo delal. Ob tem pa ni razumljivo, da Pahor prav gospodarskega resorja ni imel med prvimi pokritega. Očitno je sicer, da je iskal dobrega in kompetentnega gospodarskega ministra, zato je vprašanje, ali je Matej Lahovnik pravi za to mesto. Kompetentnega kandidata bi najlaže našel med uspešnimi gospodarstveniki, vendar se ti neradi odločajo za vstop v politiko, kot je že leta 2004 dejal predsednik Slovenske demokratske stranke Janez Janša. A pravi menedžerji se ne grejo burlesk, kakršne zadnje leto ali več uprizarja Boško Šrot. Pahor za zdaj omahuje in ni jasno, kako se bo odločil: ali bo Šrotu popustil in bo država odkupila skoraj polovični delež v Mercatorju, s čimer bi Šrot zaslužil precej milijonov evrov, ali pa bo končno udaril po mizi in preprečil izsiljevanje.

Pomudimo se še pri finančnem ministrstvu. Po naših podatkih Pahor dr. Franceta Križaniča ni nikoli preveč cenil. Pred petimi, šestimi leti ga je namreč gladko ignoriral, kar je Križanič obžaloval. Danes bo Križanič nasledil uglednega bančnika in še do nedavnega predsednika Nove Slovenije – krščansko-ljudske stranke Andreja Bajuka, tudi v Evropi priznanega in večkrat odlikovanega strokovnjaka na svojem področju. V tujini so njegove zasluge poznali, doma jih je večina prezrla. Bil je kvečjemu predmet posmeha in pošiljanja „nazaj v Argentino“. Njegovo delo bo težko nadaljevati, še posebej v času, ki prihaja in bo zahteval veliko znanja ter modrosti.

Nova pesem za Ameriko

Dr. Andrej Rahten

V začetku letošnjega aprila, po koncu vrha NATO, sem se med letom iz Bukarešte s predavateljem z ene od ameriških univerz zapletel v zanimiv pogovor o vlogi Združenih držav Amerike v mednarodni skupnosti. Izkazalo se je, da moj sogovorec sodi v širši krog zunanje političnih svetovalcev Baracka Obame. Vprašal sem ga, kdo bo v primeru Obamove zmage zadolžen za zunanje politična vprašanja. Odgovor je bil: Joe Biden.

Priznati moram, da takrat nisem poznal tovrstne kadrovske kombinatorike. Me pa seveda nekaj mesecev kasneje ni presenetilo, da je Obama za podpredsedniškega kandidata izbral prav Bidna. Izbor so mnogi pripisovali zunanje političnim preferencam slednjega, kar naj bi uravnotežilo domnevno neizkušenost prihodnjega predsednika na mednarodnem prizorišču. Obama je svoj predvolilni program gradil na poudarjeni kritiki najodmevnejših zunanje političnih posegov administracije Georgea W. Busha: od vojne v Iraku in Afganistanu do jedrskih groženj Irana. Pri tem je za svojevrstno presenečenje poskrbel nekdanji državni sekretar Colin Powell, ki se je že pred volitvami postavil na stran demokratskega kandidata. Ta poteza je imela posebno težo, saj je bil Powell pomemben član Busheve ekipe in usodno povezan z obema ameriškima vojaškima posegoma v Irak. Nekateri so si Powellov korak razlagali kot distanciranje od metod aktualne administracije in priznanje, da so Obamovi recepti pravi odgovor na zagate, v katerih se je znašla velesila.

Pri tem ni odveč, če si v spomin priključimo zgodbo iz prejšnjega stoletja. Leta 1991 je takratni obrambni sekretar Dick Cheney dvema svojima najbolj talentiranima strategoma dal nalogo, da opišeta politične posledice, ki izhajajo iz konca hladne vojne. Ta stratega sta bila Paul Wolfowitz in Colin Powell. Oba sta se v svojih analizah strinjala, da so ZDA po zatonu Sovjetske zveze edina svetovna velesila in da morajo ta monopol ohraniti. Toda v bistvenem vprašanju, kako ta monopol ohraniti, so se pokazale velike razlike v razmišljanjih obeh strategov. Medtem ko je Powell menil, da si morajo ZDA prizadevati za krepitev tradicionalnih zavezništov, kot je NATO, je Wolfowitz zagovarjal povsem nasprotno pot. Ideolog »neokonservativcev« je videl rešitev za ohranitev ameriške prevlade v unilateralizmu, češ da multilateralizem hromi manevrski prostor. Namesto z delovanjem v mednarodnih institucijah bi morale po Wolfowitzevem mnenju ZDA izkoriščati predvsem svojo vojaško premoč in sproti nevtralizirati svoje

morebitne tekmece. S prihodom Busha mlajšega, ki je Cheneyja postavil za podpredsednika, Wolfowitzu pa zaupal pomembne funkcije v administraciji, je v številnih primerih prevladal prav slednji koncept. *Toda danes, sedemnajst let po nastanku znamenite »Cheneyjeve pesmi za Ameriko«, je jasno, da ZDA in z njo svet potrebujejo nov koncept reševanja globalnih in regionalnih problemov, s katerimi se sooča velesila.*

Zdi se, da se tega dobro zaveda tudi novoizvoljeni predsednik, ki ponuja neke vrste »novo pesem za Ameriko«. Tako je mogoče sklepati iz številnih govorov in javno dostopnih dokumentov, v katerih prevladujejo gesla z močno multilateralno intonacijo. »Treba je govoriti tako s sovražniki kot prijatelji,« se glasi eno od njih, ki je očitno doseglo tudi iranskega predsednika Mahmuda Ahmadinežada, saj je kot prvi v zgodovini Islamske republike sploh poslal čestitko ameriškemu voditelju. Čas bo pokazal, ali bo Obamova načelna pripravljenost na srečevanje »brez pogojev« z iranskim vodstvom, naletela na večjo prožnost tudi na drugi strani. V nobenem primeru niti Obama ne bo mogel mimo reševanja izraelsko-palestinskih razmerij, kjer idealnih receptov ni. Bližnji vzhod bo tudi zanj preizkusni kamen uspešnosti zunanje politike.

Obama in Biden na spletnih straneh obljubljata »obnovo zavezništov«, kar pomeni večji poudarek ameriškemu delovanju v multilateralnih forumih.

Uspeh reševanja krize je precej odvisen od učinkovitosti pri sodelovanju čezatlantskih partnerjev.

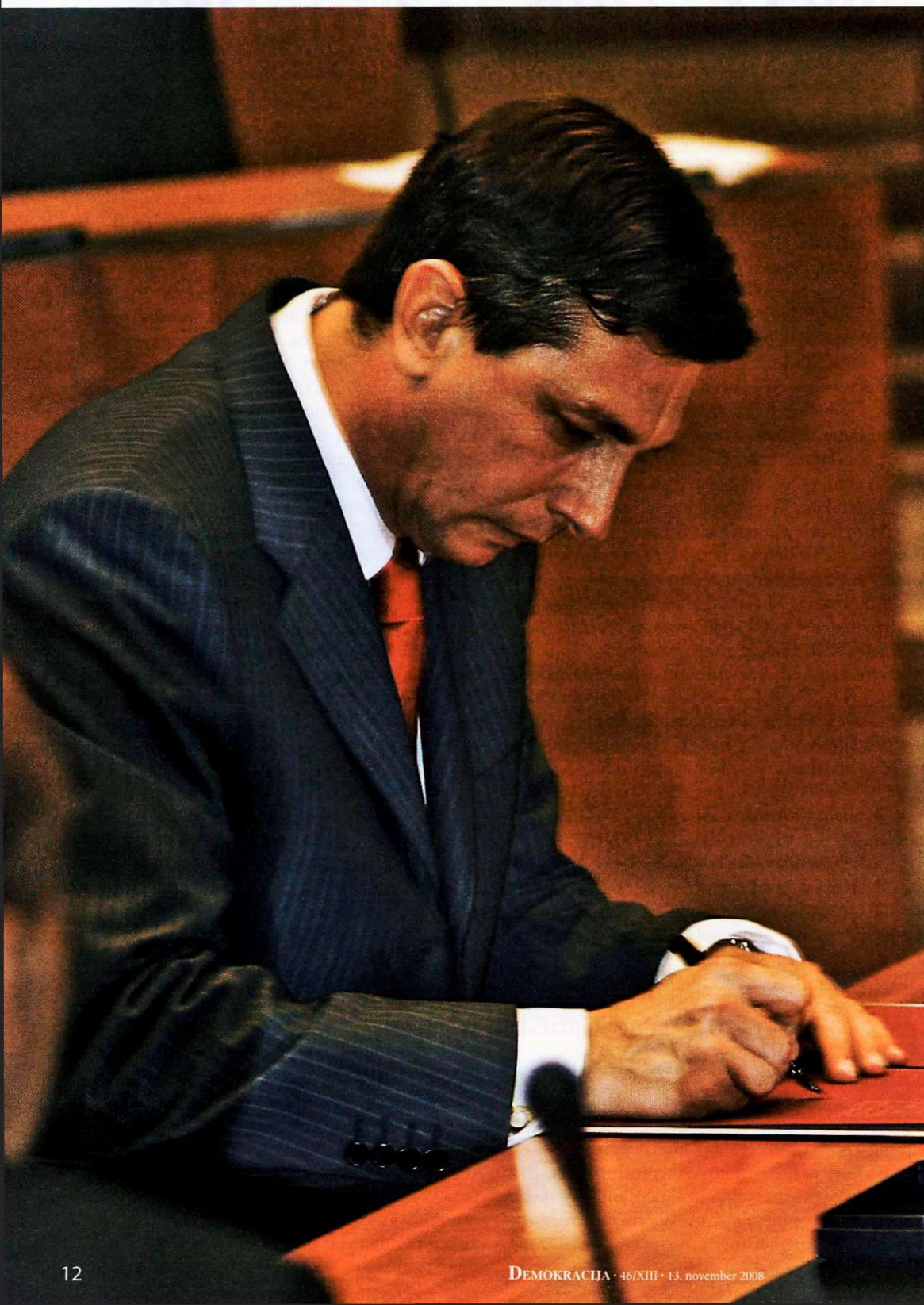
Takšen pristop pričakujejo tudi v Evropski uniji. Uspeh reševanja aktualne svetovne finančne krize je v veliki meri odvisen prav od učinkovitosti pri sodelovanju čezatlantskih partnerjev. Podobno velja za boj proti terorizmu, ki bo tako, kot je staremu, tudi novemu stanovalcu v Beli hiši jemal veliko energije. Kljub napo-

vedim o novih pristopih in metodah pa je treba vedeti, da strateški interesi velesile ostajajo enaki. To velja tako za republikance kot za demokrate. Tudi v zunanji politiki si velja zapomniti predvolilne besede novoizvoljenega predsednika: »Ne gre za rdečo (republikansko) ali modro (demokrasko) Ameriko, gre za Združene države Amerike.« **D**

Prvi obrisi nove vlade

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Predsednik zmagovite SD Borut Pahor je v petek, 7. novembra, tudi uradno postal mandatar za sestavo nove vlade, saj ga je državni zbor na tajnem glasovanju podprl z 59 glasovi. Zdaj mora oblikovati vlado.

Predsedniki prihodnjih koalicijskih strank Borut Pahor (SD), Gregor Golobič (Zares), Katarina Kresal (LDS) in Karl Erjavec (DeSUS) so v četrtek, 6. novembra, dan pred izvolitvijo Boruta Pahorja za mandatarja, parafirali koalicijsko pogodbo, ki pa še ni vsebovala kadrovske zasedbe vladnih resorjev. Pahor je omenjeni korak označil za »koniec začetka« in napovedal dokončno kadrovsko usklajevanje takoj po izvolitvi za mandatarja. Pahor v javnosti še naprej govori o »upravičenju zaupanja«, napovedal pa je tudi usklajevanje ne samo z opozicijo, ampak tudi s stroko in civilno družbo.

Naši in vaši Na seji državnega zbora dan pozneje je Pahor v enournem nagovoru med drugim poudaril, da se zaveda odgovornosti, ki mu jo nalaga mandatarstvo. Zanj je, kot je dejal, najpomembnejše, da nam »vsem skupaj uspe premagati prihajajoče ovire in pospešeno nadaljevati pot Slovenije v krog najbolj razvitih in solidarnih držav«. To je sicer velika ambicija, toda po njegovih besedah tudi način razmišljanja, kako iz problemov narediti priložnost. Ne nazadnje je prav ta velikopoteznost Slovenijo v zadnjih dveh desetletjih pripeljala iz dežele v globoki gospodarski, politični in družbeni krizi v samostojno državo, ki je pred časom uspešno končala predsedovanje Evropski uniji, je dejal Pahor. Med prioriteta prihodnje vlade je izpostavil krepitev socialnega dialoga, pravne države in usklajevanje s vsemi parlamentarnimi strankami oziroma širšo javnostjo, kadar bo šlo za pomembne državne odločitve.

Predsednik SD Borut Pahor je v parlamentu zaprisegel kot mandatar.

Pahor je med temami, za katere bo iskal soglasje, omenil še t. i. vojne zakone, ki jih po lastnih besedah ne namerava sprejemati s preglasovanjem. V konsenzu in dialogu si želi nadaljevati tudi delo pri pripravi zakonodaje za ustanovitev pokrajin, brez poprejšnjega posveta s predstavniki vseh parlamentarnih strank pa ne namerava sprejemati niti nobene pomembnejše odločitve, povezane z zunanjo politiko. Ob koncu je Pahor poudaril pomen enotnosti in obsodil delitev na »naše« in »vaše«. Med poslanskimi skupinami je Pahorju podporo odrekla edino opozicijska SDS. Kot je v njenem imenu dejal Jože Tanko, postopek imenovanja nove vlade poteka izredno počasi. Za to je odgovoren tudi predsednik republike Danilo Türk, ki je po Tankovem mnenju skupaj s Pahorjem »načrtoval« zavlačevanje in kupovanje časa kandidatu za mandatarja. Tanko se je ob tem vprašal, zakaj je bilo pri postopkih potrebno takšno oklevanje, saj bi bile potrebne hitre odločitve, da se ohrani stabilnost in omogoči delovanje gospodarskih družb. Po Tankovih besedah Pahor SDS ni povabil na pogovore o sestavi koalicije, kar dejansko negira Pahorjevo nasprotovanje ločevanju na »naše in vaše«. Slednje se bo po Tankovih besedah nadaljevalo tako dolgo, »da bodo ostali samo še vaši«. Tanko je ob koncu opozoril tudi na vsebino koalicijske pogodbe, čes da je »najbolj varovana skrivnost« in nastaja v tajnosti, kar kaže na močno nezaupanje med prihodnjimi koalicijskimi partnerji.

Druge stranke so Pahorja podprle, med njimi tudi opozicijski SLS in SNS. Na tajnem glasovanju, na katerem je glasovalo 84 poslancev, jih je Pahorja podprlo 59, nasprotovalo mu je 24 poslancev, ena glasovnica pa je bila neveljavna. Sprva so Pahorju napovedovali – glede na napovedi poslanskih skupin – 62 glasov. Seje državnega zbora se zaradi obveznosti v Bruslju ni udeležil premier v odhajanju in novoi-zvoljeni poslanec Janez Janša.

Medtem pa se nadaljujejo pogajanja o sestavi nove vlade. Tako je že znano, da bo med ministri tudi predsednik DeSUS Karl Erjavec, za katerega je celo kazalo, da bi utegnil ostati brez ministrskega stolčka, a je minuli konec tedna v koalicijskih pogajanjih vendarle

Novemu mandatarju je podporo odrekla edino Slovenska demokratska stranka.

prišlo do dogovora, da bo DeSUS imel tri ministrska mesta, enega od njih pa naj bi zasedel Erjavec. Znano je, da Erjavec očitno zaradi bojazni pred posledicami gospodarske krize ni želel prevzeti funkcije ministra za delo, družino in socialne zadeve, saj bi, če bi imel zaradi politike vlade zvezane roke glede uresničevanja

vizij DeSUS, njegova stranka lahko doživela podoben kolaps kot NSi (spomnimo se, da je javnost predsedniku NSi Andreju Bajuku kot finančnemu ministru pripisala največjo odgovornost za inflacijo in podražitve). Praktično nobene možnosti tudi ni, da bi Erjavec prevzel katerega od državotvornih resorjev. V zadnjem

trenutku naj bi bil tako sprejel ponudbo, da bi postal minister za okolje in prostor, čeprav nima neposrednih strokovnih kompetenc za vodenje omenjenega resorja, o čemer govorijo tudi poslanci DeSUS. Takšna kadrovska rešitev ne bi bila presenetljiva, saj je Erjavec leta 2004 kot dotedanji državni sekretar na ministrstvu

Borut Pahor SDS ni povabil na pogovore o sestavi koalicije, kar negira Pahorjevo nasprotovanje ločevanju na »naše in vaše«.

Opozicijski stranki SLS in SNS sta »državotvorno« podprli Pahorja.

Karl Erjavec, predsednik DeSUS, bo najverjetneje minister za okolje in prostor.

za pravosodje presenetljivo postal minister za obrambo, za katerega so mediji namigovali, da ga v resnici vodi premier Janez Janša, obramboslovec in nekdanji minister za obrambo. Tudi glede na to, da so v osmih letih ministrstvo za okolje vodili kadri brez vidnejših izkušenj na področju okoljske politike, Erjavčev skok na Podobnikov stolček ne bi presenetil. Spomnimo se, da je leta 2000 po zmagi LDS na volitvah funkcijo ministra za okolje in prostor zasedel ekonomist Janez Kopač, nekdanji poslanec LDS. Kopačevo ministrovanje je bilo polno protislovij, v času svojega mandata je bil deležen celo poskusa interpelacije. Leta 2004 ga je na funkciji ministra nasledil tedanji predsednik SLS in zdravnik Janez Podobnik, ki je v času svojega mandata postal tarča kritike računskega sodišča. Funkcijo ministra za okolje in prostor je opravljal tudi sedanji predsednik DZ Pavel Gantar, v prvotni Pahorjevi alternativni ekipi pa je bil za omenjeno funkcijo predviden

► profesor na Biotehniški fakulteti Franc Lobnik. Obstaja pa seveda možnost, da bo Erjavec na ministrstvu obdan s kadri trojčka KGB, zato bo zanimiv izbor državnega sekretarja na omenjenem ministrstvu. Med kandidati bi lahko bili Milena Horvat, Pahorjeva svetovalka za okolje, predsednik odbora za okolje in prostor v LDS Dušan Marc ter funkcionar Liberalne akademije Božidar Flajšman. Ali bo Erjavec v resnici prevzel ministrstvo za okolje in prostor, bo znano, ko bo vladna ekipa dokončno oblikovana. Tedaj bo tudi znano, katera ministrstva bo prevzel DeSUS. Glede na to, da je že dosedanja vlada pripravila zakonski predlog glede uvedbe ministra brez listni-

Gregor Golobič, Majda Širca in Katarina Kresal bodo dobili vsak svoj ministrski resor.

ce za Slovence v zamejstvu in po svetu, se lahko zgodi, da bi ministra za to področje predlagala stranka DeSUS.

Prvi dogovori Medtem je že prišlo do dokončnega dogovora o tem, kateri funkciji v novi vladi bosta zasedla predsednika

koalicijskih strank LDS in Zares Katarina Kresal in Gregor Golobič. Kresalova, za katero se je še nedavno govorilo, da je kandi-

Oblikovana delovna telesa državnega zbora

Na seji državnega zbora v petek, 7. novembra, so bila dokončno ustanovljena tudi parlamentarna delovna telesa. V tem mandatu bo delovalo 22 komisij in odborov, dva od njih – mandatno-volilna komisija in odbor za zadeve Evropske unije – sta bila ustanovljena že na konstitutivni seji DZ, za njuna predsednika pa sta bila izvoljena Dušan Kumer in Darja Lavtižar Bebler (oba SD). Podpredsednika mandatno-volilne komisije sta postala Joško Godec (DeSUS) in Iztok Podkrižnik (SDS), podpredsednika odbora za evropske zadeve pa Matevž Frangež (SD) in Bogdan Barovič (SNS).

Po zapletih zaradi razdelitve predsedniških in podpredsedniških mest – nezadovoljna je bila zlasti opozicijska SDS – je prejšnji teden vendarle prišlo do dokončnega dogovora glede vodenja delovnih teles. Kadrovska sestava delovnih teles ni dokončna, saj bo po imenovanju vlade najverjetneje prišlo do sprememb, če bodo nekateri poslanci postali ministri. Tako bo komisijo za narodne skupnosti v prvem delu mandata vodil madžarski poslanec Laszlo Göncz, medtem ko bo njen podpredsednik poslanec italijanske manjšine Roberto Battelli (predvidoma v drugi polovici mandata se njuni funkciji zamenjata). Komisijo za peticije, človekove pravice in enake možnosti bo vodila Eva Irgl (SDS), ki je bila članica omenjene komisije že v prejšnjem mandatu, ko je komisijo vodila poslanka SD Majda Potrata; podpredsednica bo Andreja Črnak Meglič (SD). Med predsedniki delovnih teles iz vrst opozicije velja omeniti še Mira Petka (SDS), ki bo vodil komisijo za Slovence v zamejstvu in po svetu, njegova namestnika pa bosta Guido Kres (SLS) in Mirko Brulc (SD). Minister za gospodarstvo v odhajanju Andrej Vizjak (SDS) bo v novem mandatu vodil komisijo za nadzor javnih financ, podpredsednik bo Janez Ribič (SLS). Franc Bogovič

(SLS) bo vodil odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, podpredsednika bosta Alan Bukovnik (SD) in Robert Hrovat (SDS). Dosedanji državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Vinko Gorenak (SDS) bo v novem mandatu predsednik odbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje, njegova namestnika bosta Anton Colarič (SD) in Milan Gumzar (LDS). Jožef Jerovšek (SDS), ki je bil v prejšnjem mandatu predsednik odbora za zunanjo politiko, bo zdaj vodil odbor za obrambo, podpredsednika pa sta Bogdan Čepič (SD) in Zmago pl. Jelinčič (SNS). Branko Grims (SDS), ki je bil v prejšnjem mandatu predsednik odbora za kulturo, šolstvo in šport, bo v novem mandatu predsednik odbora za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Podpredsednika bosta Luka Juri (SD) in Matjaž Zanoškar (DeSUS). Zvonko Černač (SDS) je postal predsednik komisije za nadzor nad varnostnimi in obveščevalnimi službami, podpredsednik pa bo Zmago pl. Jelinčič (SNS). Predsednik komisije po zakonu o preprečevanju korupcije je postal Branko Marinič (SDS). Komisijo za poslovniki bo začasno vodila Katarina Kresal (LDS), podpredsednika pa sta Aleksander Ravnikar (SD) in Zvonko Lah (SDS). Vili Rezman (DeSUS)

bo s podpredsednikoma Matjažem Hanom (SD) in Marjanom Bezjakom (SDS) v novem mandatu vodil odbor za gospodarstvo, Janko Veber (SD) pa skupaj z namestnikoma Petrom Verličem (SDS) in Srečkom Prijateljem (SNS) odbor za promet. Poslanka SD Breda Pečan bo vodila odbor za okolje in prostor, podpredsednika pa sta postala Franc Jurša (DeSUS) in Danijel Krivec (SDS). Odboru za finance in monetarno politiko bo v novem mandatu predsedoval Anton Rop (SD), podpredsednika pa bosta Rado Likar (SDS) in Radovan Žerjav (SLS). Ivo Vajgl (Zares) bo vodil odbor za zunanjo politiko, podpredsednika pa bosta Janja Klasinc (SD) in Milenko Zihlerl (SDS). Odbor za lokalno samoupravo in regionalni razvoj bo vodil Vili Trofenik (Zares), za podpredsednico in podpredsednika pa so poslanci imenovali Renato Brunskole (SD) in Milana Čadeža (SDS). Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide bo predsedovala Andreja Črnak Meglič (SD), podpredsednika sta postala Marijan Pojbič (SDS) in Ljubo Germič (LDS). Slednji bo vodil odbor za zdravstvo, podpredsednica in podpredsednik pa sta postala Andreja Rihter (SD) in Ivan Grill (SDS). Predsednica odbora za kulturo, šolstvo, šport in mladino je postala Majda Potrata (SD), podpredsedniki pa bodo trije: Aleksander Zorn (SDS), Franco Juri (Zares) in Milan Györek (SNS).

Konstituiranje matičnih delovnih teles tudi pomeni, da se zaslišanja ministrskih kandidatov lahko začnejo, ko bo Pahor poslal seznam kandidatov v državni zbor. Devet delovnih teles DZ od skupno 22 vodijo poslanci opozicije, od tega jih je osem iz SDS.

Poslanske skupine so se dogovorile o vodenju delovnih teles DZ.

datka za zunanjo ministrico, naj bi postala ministrica za notranje zadeve, kar smo v tedniku Demokracija napovedali takoj po volitvah, medtem ko naj bi Golobič prevzel ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Pri tem obstaja celo možnost, da bi s pripojitvijo visokega šolstva ministrstvu za šolstvo in šport (ta resor naj bi vodil Igor Lukšič) Golobič pokrival samo znanost in tehnologijo, s čimer bi se zavaroval pred morebitnimi konflikti s študenti, med katerimi ima Zares močno zaledje. Tako bi Slovenija znova dobila ministrstvo za znanost in tehnologijo, ki so ga v devetdesetih letih vodili Peter Tancig, Rado Bohinc, Andrej Umek in Lojze Marinček (kasneje

na nezadovoljne znanstvenike in vse tiste, ki so se v zadnjih štirih letih pritoževali zaradi domnevno spornih vladnih posegov v nekatere inštitute, kot je na primer Pedagoški inštitut (kjer deluje siva eminenca Liberalne akademije dr. Darko Štrajn). Še zanimivejše bo delovanje Katarine Kresal, ki bo na področju notranjih zadev zagotovo imela nesporno »strokovno« podporno svojega partnerja in znanega odvetnika Mira Senice. Videti je, da bo tudi na ministrstvu za notranje zadeve glavno breme nosil državni sekretar, ni pa še znano, ali bo to Branko Lobnikar, ki se je pojavljal kot kandidat za ministra za notranje zadeve, ali pa kandidat za poslanca Branko Celar.

Pahorjevemu prepričevanju je končno popustil Matej Lahovnik, ki bo tako znova postal minister za gospodarstvo.

je bil resor razdeljen in dodeljen deloma ministrstvu za šolstvo in šport, deloma pa ministrstvu za gospodarstvo). Zelo verjetno pa bo glavno breme ministrstva za znanost in tehnologijo nosil prihodnji državni sekretar; najverjetneje bo omenjeno funkcijo prevzela Felicita Medved ali József Györkös. Slednji je predsednik Zaresovega programskega odbora za informacijsko družbo, medtem ko je Medvedova predsednica programskega odbora za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Nekateri se ob tem sprašujejo, kako bo Golobčeva vladavina na področju znanosti in tehnologije vplivala

Oba sta predsednika odbora za notranje zadeve, prvi pri Zaresu, drugi pri LDS.

Rešitev za gospodarstvo Med drugimi kandidati za ministre iz koalicijskih strank naj bi bil »žegen« dobil tudi Aleš Zalar, ki bo nasledil svojega »zoprnika« Lovra Šturma na ministrstvu za pravo sodje, medtem ko imena treh ministrov iz vrst Zaresa, ki naj bi prevzeli funkcije poleg Golobiča, še niso znana. Velike možnosti ima Irma Pavlinič Krebs (javna uprava), Pahorjevemu prepričevanju pa je končno popustil Matej Lahovnik, ki bo tako znova minister za gospodarstvo. S tem

Pahor, Golobič, Kresalova in Erjavec so parafirali koalicijsko pogodbo.

Se predsednik Zaresa Gregor Golobič boji spopada s študenti?

je razbremenil Pahorja, ki je prav na gospodarskem področju imel velike težave, pa ne samo zaradi tega, ker so menedžerske funkcije v gospodarstvu precej bolj plačane kot ministrske, ampak tudi zaradi svetovne gospodarske krize, ki je na obzoru. Zato ne preseneča, da je Pahorju doslej kar nekaj kandidatov za gospo-

darskega ministra dalo košarico, to funkcijo pa je zavračal tudi Lahovnik, ki ni bil navdušen niti nad ponudbo, da bi sprejel funkcijo ministra za delo, družino in socialne zadeve, ki jo je Pahor sicer ponujal Erjavcu. Slednji je tako že ostal brez možnosti, da bi postal minister za notranje zadeve, saj je funkcija »oddana« Katarini Kresal. Lahovnik naj bi bil po poročanju POP TV ministrsko funkcijo zavračal zaradi nestrpnosti s koalicijsko pogodbo, po poročanju Financ pa naj bi se bil celo sprl s svojim strankarskim šefom Golobičem. Pahor, ki je za gospodarsko ministrstvo snubil tudi Andreja Horvata in Roberta Lična, bo tako laže zadihal v nadaljevanju oblikovanja vlade. Svoj predlog za ministre mora poslati v DZ v petnajstih dneh po izvolitvi za mandatarja. Vlada naj bi bila izvoljena predvidoma do konca novembra. **D**

Nevedni Lahovnik?

Pogled na fotografa Demokracije Gregorja Pohlevna v predverju državnega zbora je spodbudil poslanca Zaresa Mateja Lahovnika k vprašanju, za kateri medij fotografira. Na fotografiov odgovor, da slika za Demokracijo, je Lahovnik s porogljivim nasmehom pripomnil: »A še obstaja?«

Če je mislil demokracijo v Sloveniji, bi se o tem dalo razpravljati, če pa je mislil našo revijo, je odgovor na žalost marsikoga iz levega političnega bloka pritrdilen. Vsekakor pa Lahovnikova pripomba kaže bodisi neverjetno aroganco, bodisi popolno nevednost. S tem je pokazal tudi kompetence za zasedbo ministrskega stolčka v prihodnji vladi. B. S.

Matej Lahovnik bo postal minister za gospodarstvo.

Medijski odklon v »levo«

Petra Janša, foto: arhiv Demokracije in FUDŠ

Ministrstvo za kulturo je objavilo raziskavo Fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ) z naslovom Medijska svoboda na Slovenskem 2008, v kateri obravnavajo komentarje osrednjih slovenskih tiskanih medijev v letih 2004, 2007 in 2008.

V analizi Medijska svoboda na Slovenskem 2008 je raziskovalna skupina pod vodstvom Boruta Rončevića s FUDŠ, pri njej pa so sodelovali še Mirna Macur, Mišela Mavrič, Urša Šinkovec ter Tamara Besednjak, obravnavala komentarje osrednjih slovenskih tiskanih dnevnikov in tednikov v letih 2004, 2007 in 2008. Vsa tri leta so bila leta volitev. V raziskavi so analizirali stopnjo svobode slo-

poročanja v smislu, da tisti, ki izvaja pritisk (npr. vlada), doseže ugodnejšo obravnavo v medijih. Raziskovalna skupina je ocenila tudi stanje medijskih akterjev, med katere spadajo tako novinarji kot odgovorni uredniki, raziskala stopnjo pluralnosti medijskega prostora v smislu izražanja raznolikih politično-nazorskih pogledov in ali v zadostni meri omogoča izražanje tovrstnih politično-nazorskih pogledov, med

svobodo izražanja, med drugim pravi, da »ima vsakdo pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon«. Na ta člen se smiselno navezuje tudi 59. člen ustave, ki zagotavlja svobodo znanstvenega in umetniškega ustvarjanja. V omenjeni raziskavi ugotavljajo, da se v obdobju med sprejetjem ustave in sprejetjem zakonodaje Evropske unije v Slo-

vpliv države na tiskane medije v času privatizacije in na javna radio in televizijo, kjer imata vlada in državni zbor odločilno vlogo pri imenovanju generalnega direktorja in glavnega urednika. Vendar tudi v teh primerih ni bilo opaziti očitnejšega kršenja svobode tiska in izražanja.

V slovenskem medijskem prostoru smo v zadnjih letih pričeli intenzivni lastniški koncentraciji. Večje tiskane medije obvladujeta dve gospodarski družbi, Pivovarna Laško in DZS, na področju televizije pa se je poleg javne RTV uveljavila POP TV. Učinki koncentracije lastništva in upravljanja še niso raziskani. Raziskava FUDŠ tudi piše, da se je Vlada RS leta 2005 odločila, da nadaljuje s prakso podpore nekdanjim lokalnim in regionalnim radijskim programom. V preteklih treh letih je za pluralizacijo vsebin namenila 3 odstotke naročnine za javno RTV. V letu 2006 je to zneslo 995.000.000 SIT, za katere so se potegoval tiskovine, radijski, televizijski in elektronski (internet) programi, vendar

Raziskava je časnike Delo, Večer in Mag uvrstila v kategorijo pragmatično kritičnih, Finance v kategorijo enakomerno kritičnih, Dnevnik in Mladina pa sta nazorsko kritična medija.

venskih tiskanih medijev, in sicer dnevnikov Delo, Dnevnik, Finance, Večer in Primorske novice ter tednikov Mag in Mladina, v smislu navzočnosti ali odsotnosti političnih, ekonomskih in drugih pritiskov na medijske ustvarjalce v letu 2008 in pri tem ugotavljali, ali se udeleženi pritiski odražajo v načinu in vsebini medijskega

njimi kritičnost do trenutne politične oblasti. Slednje je namreč pogoj za svobodo medijev v demokratični družbi. Primerjali pa so tudi stanje medijske svobode v letu 2008 s preteklimi primerljivimi obdobji.

Svoboda izražanja Slovenska ustava, ki v 39. členu zagotavlja

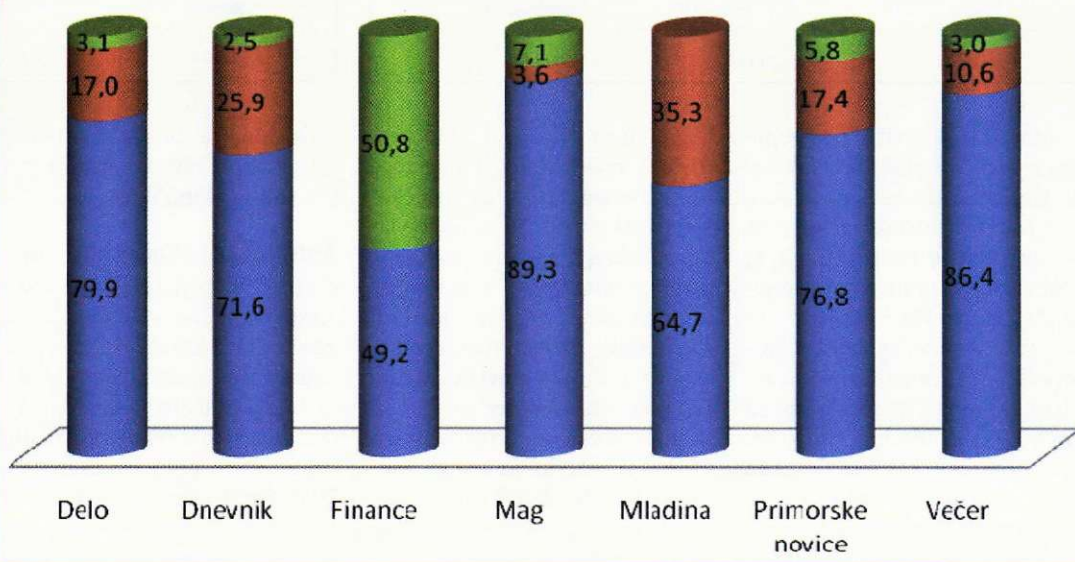
veniji ni razvila močna in neodvisna sodna praksa na področju svobode tiska in govora. Očitnejših kršitev s strani državnih organov sicer ni bilo, kar pa je bilo procesov proti novinarjem, so ti potekali pred civilnimi sodišči, in to praviloma zaradi žalitve časti ali kršenja pravice do zasebnosti. Določeno nelagodje je povzročal

višini 40 milijard dolarjev

Radovan Zerjav

Nazorske usmeritve po medijih

■ nevtralni ■ levi ■ desni

učinek subvencij na kakovost in pluralnost medijskih vsebin še ni jasen. Ker se je vlada lotila projekta brez temeljite analize stanja in brez načrta za njegovo izboljšanje, bi bilo pri prihodnjih razpisih za subvencije treba temeljito analizirati stanje in vzpostaviti teoretični model, ki bi upošteval tako zahteve, ki izvirajo iz zahtev svobode izražanja, kot realistične možnosti vplivanja na vsebino medijev prek mehanizma državnih subvencij.

Komentarji dnevnega tiska

V drugem delu se raziskava loti empirično kvantitativne analize vsebin uredniških komentarjev v petih dnevnikih (Delo, Dnevnik, Večer, Finance, Primorske novice) in dveh tednikih (Mladina in Mag) v letih 2004, 2007 in 2008. Vsa tri leta so bila namreč leta volitev, tako parlamentarnih kot predsedniških. Za leti 2004 in 2007 so izbrali tri mesece, januar, maj in november, medtem ko je za leto 2008 november izpadel, saj je bila raziskava opravljena pred tem. Na ta način so poskušali obravnavana obdobja kar najbolj celovito pokriti.

V primeru časopisa Delo so strokovnjaki analizirali komentar na prvi strani pod rubriko »Tema dneva«. V oblikovnem smislu je ta komentar skozi celotno analizirano obdobje ostal zelo podobno umeščen in precej jasno osredinjen na politične teme, med njimi pa izrazito

prevladuje notranja politika. Raziskava je pokazala, da so komentarji v času vlade Antona Ropa »relativno uravnoteženi«, leto 2007 pa v primerjavi z letom 2004 tudi ni pomenilo bistvenega preloma. Kot navaja raziskava, pa je kmalu prišlo do bistvenega preloma, ki je razviden v maju 2008, ko je dobra polovica komentarjev nevtralnih, vsi drugi pa odražajo odklonilen odnos do

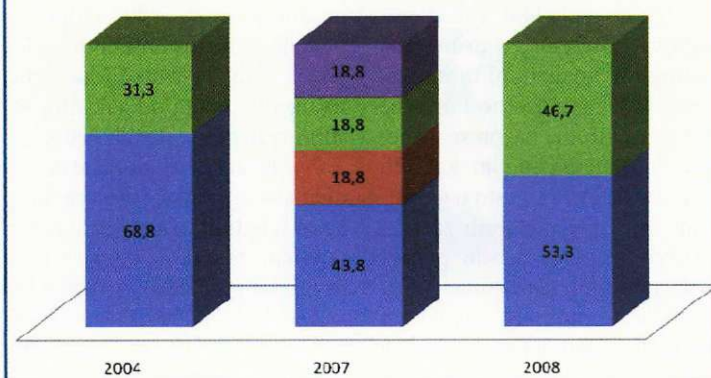
vlade, menijo avtorji. Problematično je po njihovo dejstvo, da se sprememba v prevladujočih orientacijah Dela izredno natančno ujema s spremembo v odnosih med lastnikom Pivovarne Laško, ki je večinski lastnik medijske hiše Delo, in predsednikom vlade Janezom Janšo. To vzbuja resen sum, da so vsebine Dela vsaj v določeni meri instrumentalizirane s strani lastnika oziroma vo-

dene glede na njegova trenutna kapitalsko-politična zaveznitva in spore. Avtorji raziskave Delo tako ocenjujejo kot »pragmatično kritičnega«, saj so njegove politične simpatije in antipatije odvisne od razmerij lastnikov s posameznimi političnimi akterji in so zato spremenljive.

V Dnevniku glede odnosa do slovenskih političnih akterjev prevladuje protivladna usmeritev, ugotavlja raziskava. Je pa po njihovo opazna razlika med obdobjem Janševe in Ropove vlade. Kot pojasnjujejo, je to še posebej razvidno iz primerjave komentarjev, umeščenih na tretjo stran časopisa pod rubriko Komentar, v mesecu maju v letih 2004 in 2008. Če je bilo leta 2004 razmerje med provladnimi in protivladnimi komentarji 1:2, je bilo leta 2008 1:12. Avtorji raziskave Dnevnik ocenjujejo kot »nazorsko kritičnega«, saj je po njihovo vrednotno in ideološko konsistenten, bolj kritičen do tiste politične opcije, ki je z njim nazorsko »nekompatibilna«. Tako ▶

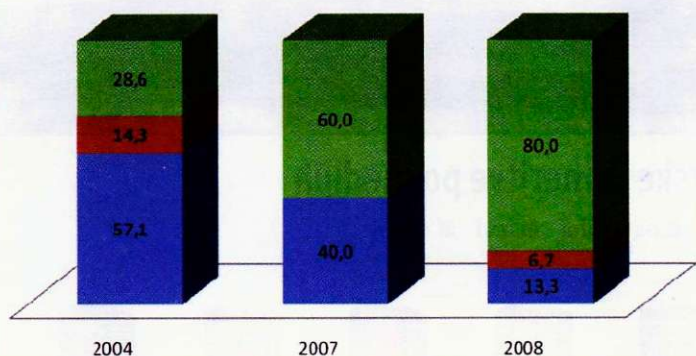
Odnos do vlade in opozicije v DELU, maj

■ uravnoteženi ■ provladni ■ antivladni ■ antiopozicijski

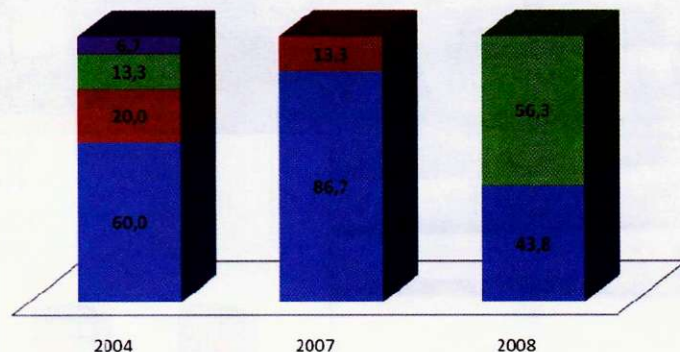
Odnos do vlade in opozicije v DNEVNIKU, maj

■ uravnoveženi ■ provladni ■ antivladni

Odnos do vlade in opozicije v VEČERU, maj

■ uravnoveženi ■ provladni ■ antivladni ■ antiopozicijski

► je mogoče sklepati, da gojijo ustvarjalci časopisa Dnevnik večje simpatije do strank, ki se v slovenski javnosti označujejo za levo usmerjene, kot do strank, ki se označujejo za desno usmerjene. Za časopis Dnevnik je presemetljiv tudi majhen delež lokalnopolitičnih komentarjev (le 1,7 odstotka) glede na to, da gre za časopis, ki je močno »ljubljan-sko« obarvan, kar pomeni, da namenja veliko pozornosti problemom mesta Ljubljane.

Glede odnosa do domačih političnih akterjev je bila za Večer vse do letos značilna visoka stopnja uravnoveženosti, se pravi odsotnost opredeljevanja za določeno politično opcijo ali proti njej, menijo avtorji raziskave. Do zelo močno opaznega preloma je, kot ugotavljajo, prav tako prišlo z majem 2008. »Če je bil v prejšnjih obdobjih odnos do aktualne vlade benevolenten do nevtralen, je v tem obdobju izrazito nasprotniški, saj je več kot polovica komentarjev do vlade

negativno nastrojenih,« so prepričani raziskovalci. Poleg tega raziskava ugotavlja, da so nekateri teksti izrazito kritični do vladnega ukrepanja zoper nekatere nosilce ekonomske moči. Med te po stališču avtorjev sodi tudi predsednik uprave Pivovarne Laško, ki lastniško obvladuje tudi časopisno hišo Večer in ki je v zadnjem času »v permanentnem sporu s predsednikom vlade Janšo«. Podobno kot Delo avtorji tudi ta medij uvrščajo v kategorijo »pragmatično kritičnih«.

Za Finance je po raziskavi značilna konsistentnost v kritični drži tako do sedanje kot do prejšnje vlade. Prevladujoče so nazorske orientacije, ki jih FUDŠ v raziskavi označuje za »desne«. Ob tem avtorji poudarjajo, da pri Financah ne gre za »desnost« v smislu tradicionalnih pozicij iz okvira slovenskega kulturnega boja, ampak se to nanaša skoraj izključno na odnos urejanja ekonomskih zadev. Sicer pa raziskava Finance ocenjuje kot enakovredno kritičen časnik.

Pod drobnogled so avtorji raziskave vzeli še Primorske novice, ki so zaradi svojega bolj lokalnega značaja nekoliko specifične. Njihova posebnost v primerjavi z drugimi analiziranimi mediji v raziskavi je odsotnost močne politične oziroma nazorske usmeritve, zaznani pa ni niti kakšnih jasnih trendov. Namesto tega najdemo nihanja, v katerih za zdaj raziskovalcem ni uspelo prepoznati posebnih zakonitosti. Pogojno lahko domnevamo, da gre za medij, ki mu je uspelo, morda prav zaradi večje osredinjenosti

na lokalno raven, razviti in ohraniti solidno raven notranje pluralnosti in raznolikost.

Komentarji tednikov

Mladino so avtorji raziskave analizirali izključno v letih 2004 in 2008. Raziskava leta 2007, iz katere sicer uporabljajo podatke, ni bila vključena v analizo. Vsi uredniški komentarji v Mladini so dosledno politični in pri tem ni izjem. Izsledki raziskave kažejo, da je Mladina v nazorskem smislu zelo konsistenten medij, saj ima jasno politično orientacijo, na kateri gradi odnos do vsakokratne vlade in opozicije. V nekem smislu ohranja določen protestniški duh celo takrat, ko so na oblasti politični akterji, ki jim je relativno naklonjena. To je razvidno iz dejstva, da tudi v teh primerih (na primer januarja in maja leta 2004) v njej ne najdemo provladnih, temveč kvečjemu antiopozicijske komentarje. Analogno temu v času Janševе vlade v njej v okviru analiziranih obdobj niso našli proopozicijskih komentarjev, ampak izključno antivladne. Ta konsistentnost kaže na nazorsko razmeroma homogeno uredniško-novinarsko ekipo in ne daje nobenih posebnih razlogov za skrb, da je medijska vsebina tega tednika pod kakšnim resnim vplivom zunanjih pritiskov.

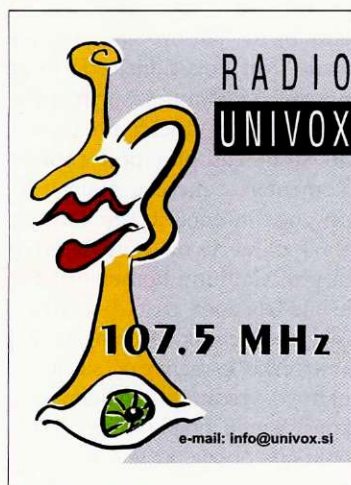
Podobno kot Mladina je do zamenjave urednika Silvestra Šurle deloval tednik Mag – kot klasičen politični tednik s prepoznavno nazorsko-politično orientacijo, kažejo izsledki raziskave. Z zamenjavo urednika pa se je po mnenju avtorjev v smislu odnosa

do ključnih političnih akterjev in v smislu nazorske orientacije celovito spremenila tako ekipa kot tudi vsebina. Po izsledkih raziskave se tudi tu pojavlja sum povezanosti spremembe s spremenjenim interesom lastnika, ki je v tem primeru isti kot pri Delu. Gre za »pragmatično kritičen medij«, še navaja raziskava FUDŠ, ki je objavljena na spletni strani ministrstva za kulturo.

Stališča medijskih ustvarjalcev

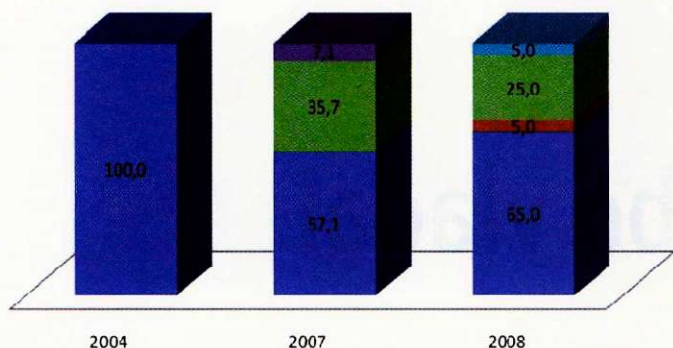
V tretjem delu raziskava predstavi stališča ustvarjalcev medijskih vsebin. Zbrani podatki z raziskavo, izvedeno med uredniki in novinarji tako javnih kot zasebnih medijev, izpostavljajo, da je intenziteta zaznavanja pritiskov nad medijskimi ustvarjalci v veliki meri odvisna od velikosti medija, njegove vpetosti v okolje in lastniške strukture posamezne medijske hiše. Vsi vprašani priznavajo obstoj pritiskov in ga označujejo kot konstanten pojav pri svojem delu, pri tem pa izpostavljajo pomembnost vzpostavitev načina ohranitve medijske avtonomije, pri čemer največjo vlogo pripisujejo uredniški politiki posameznega medija ne glede na njegovo lastniško strukturo. Med pritiski, ki skušajo vplivati na korektnost poročanja posameznega medija in posledično na stopnjo avtonomije, so udeleženci raziskave izpostavili politične pritiske tako koalicije kot opozicije, pritiske lastnikov posameznih medijskih hiš in z njimi neposredno povezane ekonomske pritiske.

Narava novinarskega dela je po izjavah sodelujočih v raziskavi

Odnos do vlade in opozicije v PRIMORSKIH NOVICAH, maj

■ uravnoveženi ■ provladni ■ antivladni ■ proopozicijski ■ antiopozicijski

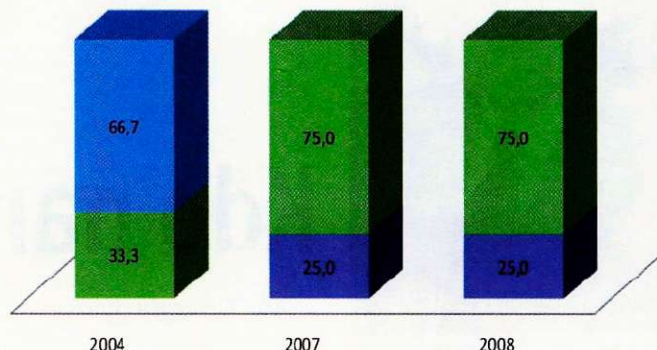

neposredno povezana z zadovoljstvom pri delu. Pri tem na samo zadovoljstvo z naravo dela vpliva jo še nekateri dejavniki, kot so novinarska avtonomija, korektnost poročanja in stabilnost zaposlitve. Na omenjene dejavnike posredno vpliva tudi uredniška politika, ki je po mnenju zajetih v raziskavo neposredno povezana s samocenzuro pri delu novinarja oziroma pri njegovem pisanju. Na stopnjo samocenzure, ki je odkrito povezana z zadovoljstvom opravljanja novinarskega dela, najbolj vpliva stabilnost novinarske zaposlitve, ki je po mnenju v raziskavi sodelujočih novinarjev in urednikov neustaljena. Izhajajoč iz želje po (še) boljših pogojih za avtonomno opravljanje novinarskega dela in potemtakem povečanem zadovoljstvu z delom so vprašani izpostavili pomembnost zasledovanja in udejanjanja novinarskega profesionalizma (dosledno spoštovanje novinarske etike in kodeksa ter načel korektnega poročanja). Ta bi lahko omogočal razvoj oziroma spodbujanje medijskega pluralizma, ki se po mnenju sodelujočih kaže v obstoju medijev različnih političnih preferenc oziroma usmeritev. Stabilnost zaposlitve novinarjev bi lahko – po videnju vprašanih novinarjev in urednikov – zagotovili s spremenjeno zakonodajo, ki bi vzpostavila pogoje za izboljšanje finančnega položaja ustvarjalcev medijskih vsebin. Želja po spremenjeni zakonodaji se zrcali tudi na ravni izboljšanja bodisi zavzetnejšega delovanja že obstoječih, bodisi ustanovitve novih novinarskih društev ali institucij za zaščito

novinarjev ali urednikov pred različnimi pritiski, s katerimi se le-ti dnevno srečujejo pri svojem delu. Pritiskov, do katerih prihaja s strani politike, ekonomske sfere in posledično tudi s strani lastnikov medija, se lahko novinar obrani s korektnostjo poročanja in profesionalno novinarsko držo. Za zaščito avtonomije dela novinarja mora biti le-temu zagotovljena podpora

Odnos do vlade in opozicije v MLADINI, maj

■ uravnoveženi ■ antivladni ■ antiopozicijski

nost kot enega ključnih smotrov medijske politike.

Sam pojem pluralizem pa je v državah Evropske unije razumljen različno in ga države urejajo na različne načine. V strokovnih in novinarskih krogih velja ocena, da Slovenija za urejanje tega področja nima ustrezne strategije. V raziskavi nam avtorji za povečanje pluralnosti slovenskih medijev ponujajo

ker jih trg ne zagotavlja, hkrati pa se ne sme vmešavati v uredniško politiko in v delo novinarjev. Novinarska avtonomija je izjemnega pomena prav za pluralizem medijskih vsebin. Kakor ima država moč pri urejanju statusa novinarjev, bi jo lahko imela tudi pri vplivanju na strukturo novinarjev v posameznih medijskih hišah. Raziskava tako ponuja rešitev, da

V splošnem so bili mediji prizanesljivejši do Ropove kot do Janševe vlade, tako da težko govorimo o pritiskih s strani slednje.

v prvi vrsti odgovornega urednika kot tudi zagotavljanja večje stopnje stabilnosti zaposlitve.

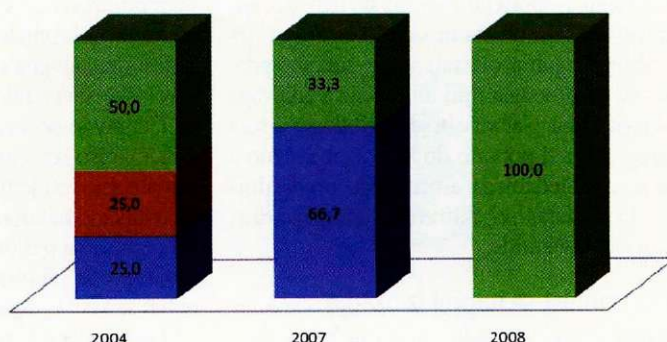
Pluralizem v medijih Slovenija je v zadnjih 15 letih urejala medijsko politiko s sprejetjem treh medijskih zakonov, zakona o medijih, o Radioteleviziji Slovenija in o filmskem skladu, ki so navajali pluralizem in različ-

tri mehanizme medijske politike. Kot prvo je navedena omejitev lastniških deležev izdajateljev posameznih medijev, saj podatki o lastniški strukturi le-teh kažejo odsotnost (učinkovite) regulacije tega področja. Na ta problem vse bolj opozarja laična in strokovna javnost. Drugi mehanizem je sofinanciranje vsebin s strani države, ki jih ta mora sofinancirati,

bi lahko država v imenu pluralnosti na raznolikost novinarjev, ki objavljajo v posameznem mediju, vplivala tako, da bi namesto direktnih subvencij medijem zakupila določen medijski prostor, v katerem objavljajo državni novinarji, to so novinarji, ki jih neposredno plačuje država. Država ima moč in možnost, da izbere najboljše novinarje, jih neposredno plačuje in jih spodbuja k raziskovalnemu novinarstvu, predvsem pa k odkrivanju in poročanju o novih in drugačnih temah. Vsekakor pa je nujno tudi medijsko pokrivanje različnih (ne le etničnih) manjšin. Država bi med svojimi novinarji izbrala tiste, ki so po svoji vrednotni orientaciji in slogu drugačni od posameznega medija, v katerem je zakupila svoj prostor, in tako omogočila objavljanje svojim novinarjem. Na ta način direktne subvencije ne bi bile več potrebne, pluralizem v poročanju posameznega medija pa bi se zagotovo povečal. To bi bilo mogoče tudi empirično izmeriti. **D**

Odnos do vlade in opozicije v MAGU, maj

■ uravnoveženi ■ provladni ■ antivladni

Kdo nam bo vladal

Dr. Ivan Klemenčič, foto: arhiv Demokracije

Volivci očitno niso nagradili uspešnega dela dosedanje vlade. Nič novega, bi rekli. Podobno se je zgodilo takoj po vojni Churchillu in de Gaullu, ki sta v težkih časih osvobodila svoja naroda. Bilo bi res tako, če ne bi slovenske stvarnosti obvladovala postkomunistična logika. Zato v razmerju sil ni odtehtala mednarodno potrjena uspešnost vodenja Evropske zveze, zgodovinsko dejanje, ki že ima in bo še imelo daljnosežne posledice za prepoznavnost in ugled naše države v svetu in ga bo mogoče tudi materializirati v vsakršnem mednarodnem sodelovanju.

Prav tako volivci niso nagradili začetih vladnih reform, s katerimi so kljub velikemu odporu starih sil začeli v dobro vseh Slovencev odpravljati več kot polstoletno nedemokratsko dediščino. Koliko jih je sploh vedelo ali bilo prepričanih, da smo imeli – po objektivnih merilih – doslej najuspešnejšo slovensko vlado? Tem manj je že načelno kot vrednota odločala demokratična identiteta nasproti zločinski komunistični in njeni kontinuiteti. Odločila je pač specifična slovenskega postkomunizma. V normalni državi dvomov o zmagovalcu ne bi bilo.

Drugače povedano, precejšen, če že ne večinski del slovenskih volivcev je še vedno močno indoktriniran, labilen, vodljiv. Svoje je opravilo privzgojeno pasivizirano stanje duha, ki pričakuje rešitve od drugih, njegovi uresničevalci in nasledniki pa se še naprej ponujajo kot verodostojni »osvoboditelji« in edini rešitelji. Zato ne gre brez politične propagande, nujnosti nadzora javnih občil, brez katere bi bili že zdavnaj na smetišču zgodovine. Izkazalo se je, da je bila ta hkrati z insceniranimi aferami tudi tokrat odločilna. Prvič sta se resda nasproti našim postavila dva brezplačnika, ki sta na podeželju in pri mestni populaciji morala opraviti pozitivno vlogo. Zato ne preseneča takojšnji odziv dežurnih strokovnjakov s poskusi diskvalifikacije, a le teh dveh brezplačnikov. Kljub izredni propagandni dejavnosti z diskvalifikacijami in neresnicami je podpora silam demokracije v predvolilnem obdobju še teden pred volitvami zagotavljala volilno zmago. Niso pa bili demokrati dovolj pozorni in pripravljeni takoj se odzvati po vnovičnem angažiranju eksponentov starih sil, nepogrešljivega prvega komuniste in samooklicanega nepolitičnega župana, odzvati se na vsakršno provokacijo in propagandno animacijo vodljivega volilnega telesa. Najbolje bi seveda bilo, to je šola za drugič, imeti pobudo do konca, ali rečeno z besedami dotedanjega ameriškega predsedniškega kandidata, biti aktiven do zadnjega dne, ure, minute, sekunde.

Prvi komunist še naprej iz ozadja Sile kontinuitete še vedno gradijo na minulem delu v prepričanju, da indoktrinirani slovenski človek

ni zmožen razlikovati med še tako očitnim zlom in dobrim. V predvolilnem času se je tako ljudem začelo dopovedovati, da je treba vodenje države presojati z vidika lastnega žepa. Ni torej pomembno, kar je bilo storjeno v dobro vsega naroda, s tem pa tudi njegovih posameznikov, pomembno je, kaj ta hip koristi meni. Vrednota naj tedaj postane individualni egoizem in ne korist naroda (ki za komuniste že tako ni bil nikoli vrednota, nacionalni interes pa je bila le prozorna manipulacija za partijski interes, ki očitno še tudi noče na smetišče zgodovine). Tako je mogoče mimo nespornih dosežkov vlado diskvalificirati z iracionalnimi posplošitvami denimo o revščini, slabšem življenju v času, ko slovenska družba objektivno napreduje in veča blaginjo. Ni naključje, da je o tej revščini brez dokazov začel proti vladi hujskati najprej tisti, ki je kot prvi komunist odgovoren za zaostajanje in s tem revščino v primerjavi z normalno razvijajočim se demokratičnim svetom, soodgovoren, da so slovenske plače, pred vojno primerljive s severnimi in zahodnimi sosedi, tudi v njego-

Sile kontinuitete še vedno gradijo na minulem delu v prepričanju, da indoktrinirani slovenski človek ni zmožen razlikovati med še tako očitnim zlom in dobrim.

vem času za njimi zaostale trikrat in več, za kar bo še moral prevzeti odgovornost. Zato je dvakratno neverodostojen, kot totalitarni politik in posttotalitarni manipulator. In če smo natančni: pri dveh milijonih prebivalcev gotovo ne bo težko najti posameznikov iz dna, ki živijo slabo in slabše, za kar so lahko sami krivi ali gre tudi za objektivne razloge, in tistih, ki jim demagogija o revščini godi in omogoča identificirati ideološke sovražnike, brez katerih postkomunisti ne morejo. Čeprav je po evropski statistiki Slovenija med državami z najmanjšo revščino. Če pa imamo v mislih srednji sloj in povprečje, svetujemo tem manipulatorjem, naj si kdaj ogledajo kakšno nakupovalno središče, kjer bodo videli v vedno večji gneči na parkiriščih in v množici prostranih trgovin te svoje reveže. Ni pretirano trditi, da v takšnem materialnem obilju slovenski človek ni živel še nikoli doslej.

Tako že nekaj vemo, kakšne metode, kakšna morala in kakšna resnica nam bodo vladali iz ozadja. Vemo tudi nasploh,

O avtorju

Publicist Ivan Klemenčič je doktoriral je na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Vodil je Glasbeno zbirko NUK in Muzikološki inštitut ZRC SAZU. Poleg publicističnega in kritičnega dela se je ukvarjal s preučevanjem novejših in starejših slovenske glasbe. Objavljal je v domovini in tujini. S kritičnimi prispevki o slovenski družbeno-politični stvarnosti se je oglašal od časov slovenske pomladi, deset let sodeluje na mnenjskih straneh *Demokracije*.

da nam bodo vladali samooklicani demokrati. V izveskih treh koalicijskih strank razglašajo demokracijo, v četrti politiko prihodnosti, v Forumu 21. stoletje. Prava ekspanzija demokracije tedaj in skrbi za prihodnost (to že malo poznamo). Kako bodo tedaj vodili državo tisti v ospredju, katerih podoba se je v predvolilnem času razločno izrisala?

Prevladujočemu agresivnemu standardu, ki izhaja kot konstanta neposredno iz komunističnega boja za oblast, se je najmanj prilagodil strankarski predsednik naslednice nekdanje edine mogoče stranke, ki jo označuje prav ta boj kot nedokončani revolucionarni angažma za oblast. Zato tudi pri tej stranki ne gre in ne more iti, začenši s poimenovanjem, za verodostojno identiteto, gre za nekakšno skrupulacijo poimenovanj, ki naj prikrijejo resnično vsebino, tj. kontinuitetno komunistično identiteto in posebej ideologijo, prilagojeno okolju novih ustanov demokratične družbe. Glede na članstvo in najvplivnejšega botra iz ozadja gre ideološko še naprej za skrajno levico, ki se še ni odpovedala krvavemu komunističnemu projektu – tudi njen predsednik se še vedno tolaži z osvobajanjem slovenskega naroda z boljševisko revolucijo in z njemu sledečo svobodo v totalitarni državi –, in ki danes pragmatično participira pri kapitalu (njen donedavni član je bil v kratkem obogateli najbogatejši Slovenec) kot realni moči za ohranitev oblasti. Gre vsekakor za pragmatični vidik kot pri drugih dveh strankah nove koalicije in pri Forumu 21, ker se te združbe ne odzivajo z desničarskimi vrednotami, marveč tako rekoč stoodstotno kot naslednice prejšnje edine dovoljene stranke. Ta skrb za kapital zavaja nekatere na demokratični strani, da jih vidijo kot desničarske, čeprav vedo, da so komunisti v celoti obvladovali tudi nekdanjo družbeno lastnino, ki jo zdaj načrtno prevzemajo v kapitalski obliki. Je njihov tovariški kapitalizem desničarstvo?

Borut Pahor med jastrebi A kot rečeno, tem standardom se še najmanj prilagaja predsednik tako imenovanih Socialnih demokratov. S tem demantira preostala koalicijska partnerja in botre iz ozadja ter opozarja, kako bi politično življenje na Slovenskem lahko potekalo: z opuščanjem državljske vojne (z drugimi sredstvi) in odtod delitvami slovenskega naroda normalno. Strankin predsednik bi bil lahko že kot parlamentarni predsednik svojim še danes za zgled. Njegov izpričani konstruktivni odnos do političnih nasprotnikov za sodelovanje za skupno dobro očitno ni bil vseh nepogrešljivemu botru – odtod njegove kritične besede nepodpore, ki jih je pozneje, ko so najverjetneje s pritiskom na poznejšega mandatarja dosegli, da v koalicijo ne bodo vabili

zdajšnje največje opozicijske stranke, zatajil, trdeč, da jih ni nikoli izrekel. Toliko znova o resnici, metodah in morali. Nekoliko dvosmiselno je bilo mogoče razumeti izjavo takrat nepotrjenega mandatarja, da se v delo javnih občil ne bo vtikal. Najprej demagoško, ker je tajkunski lastnik osrednjega dnevnika dal navodilo, koga je treba podpirati (kot vemo Pahorja) in koga rušiti (Janeza Janšo). Vendar kaže, da je bilo to namenjeno koalicijskima partnerjema, ki že pripravljata pogrom na nacionalno televizijo in radio, ki tako rekoč edina nista več pod nadzorom posttotalitarnih sil, ker sta vendarle že v fazi demokratizacije. Po zagotovitvi takrat še pričakovanega mandatarja lahko pride do sprememb zakonodaje za ti dve ustanovi, ki ni prioriteta, le v soglasju z opozicijo. Vendar njegovi najbližji to že demantirajo – slišimo jih kot nepogrešljiv refren, začenši z zgodbo, s katero se je razdrlo partnersko sodelovanje na pobudo dosedanjega premierja. To – ob vsem drugem – imamo lahko za ključno točko, za preskusni kamen koalicije. Pozorni bomo lahko, kdo bo vladal, ali bo obveljalo načelo prvotne konstruktivne misli ali pritiski z obeh strani in iz ozadja. Ali bodo nemara pritiski tako nevzdržni, da bo nedavno izvoljeni premier zagrozil z odstopom, ali se bo morda uklonil s kakšnim neprepričljivim pojasnilom, se nemara vdal nenačelnemu kompromisarstvu ali bo kar zamenjan. Vsaj do neke meje je tujek med jastrebi (že stranka ga je kot predsednika poslala v Bruselj in mu ni dovolila kandidirati za predsednika države), kar pomeni, da resničnih pritiskov ne bo iz demokratične opozicije, marveč kar iz njegovega okolja.

Nadalje ne gre prezreti, da je pred volitvami prišlo do pregrupiranja sil kontinuitete. Načrtovalci iz ozadja so presodili, da se je tako imenovana liberalna demokracija obrabila in izčrpala, da je propagandni sijaj zgodbe o uspehu obledel – če je kdaj sploh sijal – in da je boleč poraz na volitvah 2004 hkrati z nemogočimi odzivi njenega takratnega predsednika slaba popotnica za prihodnost. Odtod ambicije s stranko Zares, da

Tudi takšni ljudje nam bodo vladali, ljudje, ki tako kot njihovi politični predhodniki niso kompatibilni z zahodnokrščansko civilizacijo.

postane vodilna v postkomunističnem taboru. Vendar se to za zdaj ni uresničilo, če že niso temu projektu namenili daljšega srednjeročnega obdobja. Dejstvo je, da je neposredna naslednica zveze komunistov pridobila večjo podporo predvsem zaradi svojega bolj umirjenega predsednika, ta pa je individualno z javnomnenjsko podporo prišel že najvišje in s tem nemara pokvaril načrte iz ozadja. Vendar je prav tako hitro dobil danajske darove tako v prestopnih članih iz tako imenovane liberalne demokracije in še posebno z nekdanjim guvernerjem Banke Slovenije, ki bo lahko zanj neformalna ali formalna zamenjava, kar bo mogoče utemeljiti s tisoč in enim razlogom.

Postkomunistični liberalci Po tem pregrupiranju sil so za zdaj še po manjšem čudežu obstali samozvani liberalci, bolje bi rekli protiliberalci, ki so svetlobna leta oddaljeni od liberalnih vrednot, denimo v Združenih državah Amerike, katerih zapriseženi sovražniki so, in še posebno od liberalne ekonomije (nov ekonomski program stranki ▶

► so resda prvič pisali liberalni ekonomisti, kako pa bo kompatibilen z njihovo socialno ali bolje socialistično ideologijo, se bo kmalu videlo). Tudi njim najbližja je še vedno dogovorna ekonomija, ki je evoluirala v novo poimenovani tovarišijski kapitalizem. Njihova predsednica je cenjena in obetajoča jurišnica, ki je že kar med oddajo začela delati red na nacionalni televiziji in ki se je v predvolilnem boju izkazala predvsem z udrihanjem po dosedanem premierju Janezu Janši, kar je pomenilo samozavestne izjave brez dokazov. Kako verodostojna je, ko je označila drugorazrednost koalicijske stranke DeSUS (ki v predvolilnem času ni sodelovala s tremi kontinuitetnimi strankami in ki prihaja iz »nemogoče« Janševе koalicije), kaže druga, prav tako decidirana trditev, s katero je zanižala prvo. Se pravi, kot dobra učenka ravna natanko tako, kot je ravnal veliki boter v primeru Pahor. Ista morala, iste metode, ista afiniteta do resnice. Njena kandidatura za ministrico za zunanje zadeve kaže na docela nestvarne ambicije politične začetnice brez vsakršne prakse, tem manj zunanje-politične. Sprašujemo se, po kakšnih napovedanih strokovnih merilih jo je mandatar izbral (kar velja tudi za morebitno ministrstvo za notranje zadeve). To kaže najprej na pomanjkanje kadrov med našimi (takšen je bil že kot nepopisan list, a naš, zorno mladi prvi eldesovski zunanji minister). Eno je seveda udrihati po vladi in premierju – če si o njem vprašan ali ne, drugo so splošna razgledanost, diplomatska kultura in praksa pri zastopanju Slovenije v tujini. Kako naj to opravi nekdo, ki pred slovensko javnostjo ne izkazuje niti temeljne omike (ne ve, kdaj so bile prve demokratične volitve na Slovenskem, ne zna naštetih štirih slovenskih impresionistov)?

Kaže in pričakovati je, da bo državo in paradržavo spet in predvsem obvladovala ekskluzivnost avantgarde.

Odtod tudi ni dvoma, kakšne so primerjalne prednosti koalicijske partnerice Zares. Začenši s strankarskim izveskom bo vsakemu Slovencu s privzgojeno črno pego spomina najprej jasno, da nova stranka nima nikakršne zveze s preteklostjo. Tudi njeno volilno geslo je tako resnično: Zares – nova politika. Če ne pomisliš, da gre za iste vedno starejše politike, za isto vedno starejšo ideologijo in za iste vedno starejše metode, moraš biti prepričan, da bo vse novo. Prava zvezda in up tistih iz ozadja je strankin predsednik. Tudi on je zelo verodostojen – z novo politiko pač je treba pozabiti na staro, najprej na volilni poraz samozvanih liberalcev, pri katerem je kot siva eminenca in kadrovik domala po vsej Sloveniji med najbolj odgovornimi. Kakor predsednica tako imenovanih liberalcev tudi on v predvolilnih soočenjih ni govoril o programu in načrtih stranke, namenjenih slovenskemu narodu, to navsezadnje ni niti pomembno, če ti gre za oblast. Zato je predstavitev obeh strank očitno temeljila na negativni politični propagandi. Kolikor lahko presodimo, ni niti enkrat niti pomo-

toma navedel kaj pozitivnega o dosedanji vladi in premierju Janezu Janši. V tem je še presegel koalicijsko predsednico, tudi on pa je trditve postavljal z vso gotovostjo, brezprizivno in dokončno in ves čas brez kakršnih koli dokazov. Neverjetno, kaj jezik vse prenese! Že vsega vajeni lahko le strmimo nad takšno aroganco do resnice.

Neresnica zares kot vrednota Ta črno-bela doslednost, ki je nasprotniku, lahko rečemo sovražniku, odvzemala vsakršno legitimnost, zmožnost, pomeni že stopnjevanje iz pragmatike v novo »kvaliteto«. Ali ni to že znano? Ali ni samozvana avantgarda po tako imenovani osvoboditvi trdila, da je edina poklicana in zmožna osrečiti slovenski narod? Ali ni tudi res, da po političnih diskvalifikacijah in obsodbah razrednih sovražnikov že v časih zornega komunizma dokazi niso bili potrebni, vse drugo, vključno s kakšnim političnim umorom, je vendar opravil agitprop? Ali ni tudi to že dolgo znana zgodba? In metode, vse to trosenje neresnic levo in desno s samopromocijo in diskvalifikacijami sovražnika kot po tekočem traku, ali niso bile malce izdajalske in bradate za samooklicano novo politiko, uporabljane vse od leta 1941? Da o vzdrževanju blokofske delitve po državljanski vojni ne govorimo. In posledice? Katastrofalne, še danes nepresežene.

Dobronamerno imenovani slovenski Stalin se tako kot novi politik nove politike ni izneveril. Glede na vse povedano bi si v demokratičnem svetu, kjer obstajajo v politiki neke moralne norme, nemara prislužil protodušen odziv s kakšnim vzdavkom, glede na njegov res virtuosni nastop denimo lažnivec vseh lažnivcev, največji med največjimi, kritični Slovenci bi morda po slovensko rekli, da laže kot pes teče, ali da laže Slovincem v oči kot nihče doslej, očitno nenaključno pa je bilo mogoče še pred volilno kampanjo prebrati (A. Jud v Demokraciji, 11. oktobra 2007), da je bistrega gospoda mogoče razumeti »kot personifikacijo politične laži«. V svojem predvolilnem brezplačniku je že uvodoma našteval predvsem vse mogoče naglavne grehe vlade v odhodu, ki so sugestivni zato, ker tako neposredno govorijo o avtorju samem in njegovih, o komunističnih in postkomunističnih vrednotah, tako nekompatibilnih z demokratično pametjo, z demokratičnimi vrednotami. Zato je tem ljudem brez vsakršnih moralnih zadržkov težko dopovedati, da vrednote demokratov niso s komunističnim inženiringom poljubno in vsak hip zamenljive z njihovimi nedemokratičnimi. Krona predsednikovih razmišljanj pa je stavek: »Ali je torej res nujno, da nam vlada laž?« Lahko se strinjamo, zakaj bi nam. Le malce nenavadno je sistemsko laž pripisati demokratični vladi in je ne zaznati v celotnem dolgem obdobju povojnega totalitarizma in eldesovskega posttotalitarizma. Gre tedaj za še en poskus svoje nedemokratične vrednote pripisati demokratičnemu nasprotniku (model zamenjave vlog). To je nekako tako sprevrženo, kot če bi narkoman hotel zdrave ljudi zdraviti narkomanije. Dvakratno sprevrženo. Vredno Stalina. Pri tej konstrukciji resničnosti že ne moremo, da ne bi parafrazirali Leszka Kołakowskega: Laž je nesmrtna duša postkomunizma, rekli bi, prav zares še predvsem slovenskega. Takšni ljudje nam bodo vladali, ljudje, ki tako kot njihovi politični predhodniki niso kompatibilni z zahodno-krščansko civilizacijo.

Še naprej ekskluzivnost avantgarde Nekdanji tovariši s svojo moralno še vedno ne dojamajo, kar smo že zapisali, da na truplih pobitih Slovencev ne bo mogoče graditi lepše slovenske prihodnosti. Kdo nam bo tedaj vladal? Opazovali bomo razmerje sil. A kaže in pričakovati je, da bo državo in paradržavo spet in predvsem obvladovala ekskluzivnost avantgarde. Mimo predsednika največje koalicijske stranke, ko so eno besede in drugo dejanja, nam bodo vladali aroganca do resnice in morale, psevdovrednote, mnenjsko in ideološko nasilje, vzdrževanje razklanosti slovenskega naroda, zloraba oblasti in z njo nacionalnega interesa, skrb oblasti za samoreprodukcijo, konstruirana resničnost z zamenjavo vlog (nedemokratov z demokrati), ustvarjanje izrednih razmer, manipulacija in varanje kot metode, zlorabljen javna občila, medijski terorizem, tajkunski kapital itd., še naprej nam bodo vladali osvoboditelji krvavih rok ter njihovi zvesti nasledniki in učenci. Pod demokratičnim videzom legitimnosti bo Sloveniji vladalo zlo. **D**

Šrot očitno (spet) izsiljuje

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Boško Šrot je z napovedjo prodaje deleža v Mercatorju dvignil veliko prahu. Janša meni, da gre za politični pritisk, ki ni mišljen resno, ekonomist Damijan pa Šrota označuje za revolveraša, ki z izsiljevanjem pustoši po državi.

Potem ko je Boško Šrot, predsednik uprave Pivovarne Laško in njen lastnik (poleg številnih drugih podjetij), na skrbno pripravljeni tiskovni konferenci napovedal prodajo 48-odstotnega deleža v PS Mercator, so se v javnosti začele razprave o tem, da gre za nacionalni interes, in dezinformacije, da bodo oškodovani dobavitelji, zaposleni pa prikrajšani in podobno. Na Šrotovo stran se je nemudoma postavil njegov brat Bojan, predsednik SLS. Po tednu dni od napovedi se je izkazalo, da želi Šrot očitno vplivati

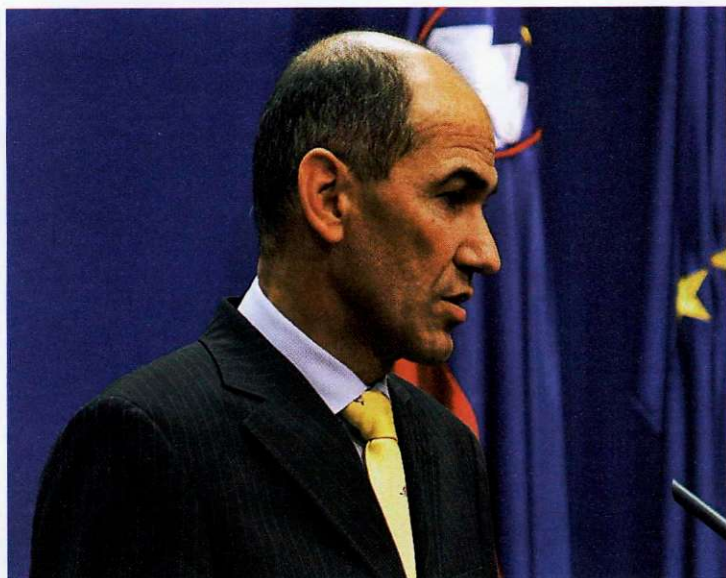
na novo vlado, naj ustavi urad za varstvo konkurence (UVK) in agencijo za trg vrednostnih papirjev (ATVP), hkrati pa naj s svojo politično močjo vpliva na banke, da bi mu omilile posojilne pogoje ali mu odobrile celo nova posojila. Če vse to ne bo šlo, naj bi kar država odkupila delež v Mercatorju, po tržni ceni seveda,

kar bi pomenilo, da bi Šrot po nekaterih podatkih zaslužil najmanj 25 milijonov evrov.

Šrotova napoved Boško Šrot je pretekli teden napovedal, da bosta Skupina Pivovarna Laško in Infond Holding z mednarodnim javnim razpisom začela zbirati ponudbe za odkup več kot

48-odstotnega deleža v Mercatorju. Razpis naj bi bil objavljen v roku enega tedna. Do priprave tega članka, ko je minilo natanko teden dni po Šrotovi napovedi, javni razpis še ni bil objavljen. Šrot je dejal, da razlog za prodajo ni finančna kriza, ampak so se za prodajo odločili, ker država prek UVK izvaja teror nad Pivovarno Laško, Laščani pa naj bi pri prodaji iskali ravnotežje med ceno in možnostjo razširjenega asortimana Laškega. Skupina Pivovarna Laško in Infond Holding, prva ima v lasti nekaj več kot 23 odstotkov Mercatorja, drugi pa ►

Skladno s slovensko zakonodajo bi morali objaviti prevzem Mercatorja ali pa zmanjšati svoj lastniški delež v njem.

Odhajajoči predsednik vlade Janez Janša: Boško Šrot izsiljuje.

Mandatar Borut Pahor bo takoj po potrditvi vlade na preizkušnji.

► 25 odstotkov, naj bi se za mednarodni javni razpis, ki naj bi se predvidoma končal do konca marca prihodnjega leta, odločila iz poslovnih razlogov, saj naj bi le na ta način pri morebitnih interesih dosegla najboljše pogoje. Šrot je še dejal, da Mercatorja ne nameravajo prodati finančni instituciji, temveč trgovcu, v pivovarni pa naj bi si želeli, da jim kupec odpre trgovske poti. Pri tem je zatrdil, da finančna kriza ni razlog za prodajo Mercatorja. »Čeprav je skupina v absolutnem znesku zadolžena za 420 milijonov evrov, to za nas ne pomeni velike ovire, saj poslujemo odlično,« je dejal Šrot.

UVK na udaru In kakšna je pri tem krivda UVK? Po Šrotovem mnenju naj bi država prek urada izvajala teror nad Pivovarno Laško, saj naj bi šlo pri odločitvah urada za škandalozne in povsem politične odločitve brez pravnih podlag na škodo družbe. Gre za to, da je Laščanom UVK pred časom zamrznil glasovalne pravice na skupščini Mercatorja. Šrot je zato napovedal odškodninsko tožbo zoper državo in jo tudi vložil. Ne sicer zoper državo, pač pa zoper UVK, ki je državna ustanova.

Prevzem ali odtujitev Jani Soršak, direktor UVK, je dejal, da z odločitvijo povezanih družb Pivovarne Laško ni seznanjen, odločitev pa je za urad novost, vendar je glede na postopke ura-

Verjetno Boško Šrot ne more financirati menedžerskega odkupa oziroma lastniško konsolidirati družb, ki spadajo v krog Pivovarne Laško.

da tudi korak v pravo smer. Ob tem dodajmo, da bi morala skupina družb, o katerih govori Šrot, skladno s slovensko zakonodajo objaviti prevzem Mercatorja ali pa zmanjšati svoje lastniške deleže v njem. Vendar se Šrot s tem ni strinjal, ker bi moral ob prevzemu izplačati druge delničarje, tudi majhne. Za to pa bi potreboval veliko denarja. Ker tega Šrot ni storil, je UVK, potem ko je ugotovil, da delovanje skupine družb okrog Boška Šrota ni skladno z zakonodajo in ni pregledno, sprejel nekatere ukrepe, to pa je Šrot označil za teror. Bistvo je torej prevzeti sistem ali zmanjšati lastniške deleže. V tem kontekstu je treba razumeti tudi Soršakovo izjavo, da je nameravana prodaja Mercatorja korak v pravo smer. Skupina pa mora tudi za ta korak podati vlogo na UVK. Soršak je pojasnil, da Pivovarna Laško (vsaj do oddaje tega članka v tisk) še ni zaprosila za odobritev prodaje deleža v Mercatorju. Prošnjo za prodajo 23 odstotkov Mercatorja pa je varuh konkurence dobil in odobril Infond Holdingu, družbi, ki je 25-odstotna lastnica Mercatorja in največja lastnica Pivovarne Laško. Predsednik uprave

Pivovarne Laško Boško Šrot pa je prek povezanih družb solastnik Infond Holdinga.

Zaposleni in dobavitelji Vse to je med zaposlenimi v Mercatorju povzročilo strah, saj so se pojavile informacije, da bo novi lastnik Mercatorja odpustil več ljudi, da bodo na slabšem dobavitelji in podobno, olje na ogenj pa je prilival tudi Boško Šrot, ki je v nasprotju s prejšnjim ravnanjem nenadoma pripravljen svojo odločitev pojasnjevati javnosti in v

intervjujih dajati dvomljive odgovore na postavljena vprašanja.

Pred leti na tleh Na ljubljanskem okrožnem sodišču pa se nadaljuje tožba Slovenske odškodninske družbe (SOD) proti Pivovarni Laško, v kateri SOD od pivovarne terjaja 258.580 evrov. SOD, ki jo je vodil Anton Končnik, je namreč leta 2000 s takratnim predsednikom uprave Pivovarne Laško Tonetom Turnškom sklenila pogodbo o prodaji 54 tisoč delnic Pivovarne Union po 86 tisoč tolarjev. Laščani bi morali po tej pogodbi SOD plačati razliko do cene, ki jo je v času trajanja javne prevzemne ponudbe za te delnice ponudil belgijski Interbrew, ali do cene, po kateri bi Laško kupilo delnice Uniona na trgu. Turnšek je na vprašanje odvetnika SOD, ali je Laško ta-

Jani Soršak, direktor UVK

Bojan Šrot, predsednik SLS

Predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot je prepričan v svojo mogočnost.

Šrot kot revolveraš

Dr. Jože P. Damijan, ekonomist in nekdanji minister za razvoj v Janševi vladi, je o Bošku Šrotu minulo soboto v enem od slovenskih dnevnikov zapisal: »Boška Šrota je treba razorožiti, sicer bo še naprej kot revolveraš pustošil po državi. Če se pa po kakšnem naključju zgodi, da bodo v naslednjih mesecih zamenjana vodstva obeh regulatorjev – UVK in ATVP – in da bodo nenadoma postopki, ki tečejo proti Pivovarni Laško in povezanim osebam, umaknjeni, potem bo to jasen signal, da je Bošku Šrotu z izsiljevalskim terorjem uspelo in da je omrežil tudi Pahorjevo vlado.«

Ekonomist Jože P. Damijan

krat nameravalo prevzeti Union, odgovoril, da so želeli imeti le tistih 54 tisoč delnic do izteka prevzemne ponudbe februarja leta 2002. Šrot pa je dejal, da pri tistem poslu ni zaznal nobene nepravilnosti in da v tistem času niso bili finančno sposobni prevzeti Uniona. Takrat torej niso imeli denarja za prevzem Uniona, danes pa je Šrot lastnik gospodarskega imperija, ki mu ni para v slovenskem prostoru.

Brata Šrot z roko v roki Po vsem tem so se pojavili tudi namigi, naj država odkupi delež Mercatorja. Bojan Šrot, predsednik SLS, bratovih namenov najprej ni komentiral, češ da gospodarskih odločitev ne želi komentirati, pozneje pa je sklical tiskovno konferenco in dejal, da se zavzema za to, da Mercator znova

Če bi država odkupila delež v Marcatorju po tržni ceni, bi Šrot po nekaterih podatkih zaslužil najmanj 25 milijonov evrov.

preide v državno last. Dejal je: »Mislim, da ne bi bilo nič narobe, če bi država v neki skrajni točki odkupila delež v Mercatorju. Mislim, da je dobro in pomembno za slovensko gospodarstvo, da v slovenski lasti ostanejo nekatere največje slovenske gospodarske družbe, kot so Mercator, Krka, Gorenje in še kakšna.« In kakšna bi bila za Bojana Šrota primerna cena za državni odkup Mercatorja v lasti Boška Šrota? Na to vprašanje je dejal: »Delnice se vedno kupujejo in prodajajo po tržni ceni.« Predsednik SLS je še poudaril, da je bila njegova stranka vedno med tistimi, ki so zagovarjali nacionalni interes. Pri tem je

pojasnil, da so nacionalni interes razumeli dosti širše, ne samo kot interes, da se ohranijo vitalni deli slovenskega gospodarstva v slovenski lasti, ampak tudi kot interes za ohranitev jezika, kulture in običajev.

Pohlep ne pozna meja Posamezniki so že izračunali, da bi Šrot, če bi država od njega kupila Mercator po povprečni tržni ceni, ki je veljala prejšnji teden, brez stroškov financiranja zaslužil približno 25 milijonov evrov. V imenu nacionalnega interesa seveda

Bo Pahor klonil? Očitno je, da je interes vseh Šrotovih napove-

di, zaradi katerih so vznemirjeni predvsem zaposleni v Mercatorju in dobavitelji, v tem, da bi država odkupila delež sistema, ki ga ima Šrot posredno v lasti. Obstaja tudi velika verjetnost, da Šrot ne more financirati menedžerskega odkupa oziroma lastniško konsolidirati družb, ki spadajo v sistem, čeprav sam to zanika. Ker se spet poudarja nacionalni interes, je seveda vprašanje, kaj bo naredila vlada. Mandatar Borut Pahor je v začetku tega tedna dejal, da ima nova vlada na voljo nekaj možnosti v zvezi s prodajo Mercatorja, ki sta jo napovedala Pivovarna Laško in Infond Holding. Vlada bo pri tem uporabila presedan v teh kriznih časih in se bo o tem pogovorila tudi z opozicijo, je dejal Pahor in dodal, da še ni sprejeta odločitev, za katero možnost se bo odločila. Kaj je Pahor mislil s presedanom, ni znano. Janez Janša, predsednik vlade v odhajanju, pa meni, da gre pri napovedi prodaje za politični pritisk, o oceni prvega moža Laškega Boška Šrota, da so se odločili za prodajo zaradi terorja UVK, pa je dejal, da ni teror, če se mora spoštovati zakon, v tem primeru zakon o prevzemih. Janša je še dejal, da se čudi, da se toliko časa posveča potezi, ki ni mišljena resno. **D**

Pred leti niso imeli denarja za prevzem ljubljanskega Uniona.

Veljati je začel novi kazenski zakonik z nekaterimi korenitimi spremembami.

Kazenski zakonik buri duhove

Klemen Kocjančič, foto: arhiv Demokracije

Veljati je začel nov Kazenski zakonik RS, ki opredeljuje vsa kazniva dejanja in kazni zanje. V okviru mandata ministra za pravosodje Lovra Šturma so bila nekatera določila izpostavljena kritikam opozicije in nekaterih pravnikov.

Leta 2004 so z zakonom o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika uvedli strožje kazni, in to predvsem na področju kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost. Čez dve leti pa je državni zbor sprejel dopolnitev zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja, s katero so preprečili, da bi v šolstvu zaposlili osebe, ki so storile hujša kazniva dejanja in kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost. Leta 2007 je vlada vložila predlog, ki je še bolj zaostрил ravnanje pri učiteljih in vzgojiteljih, ki so zagrešili prej omenjena kazniva dejanja.

Zgodovina Leta 2006 je minister Šturm imenoval delovno skupino za pripravo novega kazenskega zakonika. Naslednje leto je bila javnost obveščena o tej skupini,

ko je potekala debata o zaostritvi zakonodaje glede spolnih kaznivih dejanj. Takrat je tudi prišlo na dan, da bo novi zakonik uvedel možnost dosmrtnih zapornih kazni in register pedofilov. Na novo naj bi tudi opredelil sankcije za zbujanje sovraštva, razdora in nestrpnosti, za zanikanje genocida, vojnega hudodelstva in hudodelstva zoper človeštvo, nova kriminalna dejanja na področju gospodarstva, delovnih razmerij, okolja in prostora ter tudi na področju terorizma in zločinov zoper človečnost ... Zaslužna profesorica na Pravni fakulteti v Ljubljani Alenka Šelih je dejala, da se ne

strinja z uvedbo dosmrtnega zapora, ampak podpira največ 30-letno zaporno kazen, saj v zadnjem času upada število kaznivih dejanj, za katera so predvideli to kazen: »Uvajanje tako stroge kazni, ki nima nobenega siceršnjega strokovnega opravičila, v situaciji, ko število dejanj, za katera naj bi bila uvedena, upada, se zdi popolnoma sprto tudi z zdravno logiko.« Prav tako je nasprotovala uvedbi registra pedofilov, saj so po njenem mnenju izkušnje iz ZDA pokazale, da sistem ni posebno učinkovit. Njenim kritikam se je pozneje pridružil njen kolega s pravne fakultete Matjaž

Ambrož, ki je dejal, da bi zadoščala le novela zakonika in ne nov zakonik, saj bo slednji povečal sodne zaostanke.

Januarja 2008 je poslanec SDS Branko Grims poudaril, da gre pri predlogu novega zakonika »za premik od varovanja družbene ureditve k varovanju pravnih vrednot«, saj je bil zadnji zakonik sprejet leta 1994 in že tedaj se je vedelo, da je to začasen uspeh, njegov strankarski kolega Dimitrij Kovačič pa je poudaril, da gre pri njem za »kolaž stare jugoslovanske pravne zakonodaje«.

Sedemnajstega januarja letos je minister Šturm na vladni seji predstavil predlog zakonika. Pri tem je poudaril, da je delovna skupina upoštevala predloge iz 12-letnih razprav ter izsledke raziskovalnega projekta, ki ga je izve-

Samo čas bo pokazal, ali je novi kazenski zakonik upravičen.

dla Pravna fakulteta v Ljubljani. Izpostavil je možnost prestajanja kazni na prostosti z družbenokoristnim delom, dosmrtni zapor (z možnostjo izpustitve po 25 letih), uvedbo novih kaznivih dejanj na gospodarskem področju (zlorabe monopolnega položaja, goljufije na škodo EU, tržne manipulacije, uporaba bančnih kartic in različne oblike korupcije ...), kazniva dejanja zoper okolje in prostor ... Še istega dne je Katarina Kresal, predsednica LDS, izjavila, da njena stranka nasprotuje tem spremembam. Pozneje se je njenim očitkom pridružila tudi Lipa, češ da je predlog pripravljen nestrokovno. V začetku februarja pa je NSi v celoti podprla predlog. Konec februarja se je začela javna razprava o predlogu zakonika.

Vrhovni sodnik Mitja Deisinger je uvedbo zakonika podprl, saj »bo novi kazenski zakonik pozitivno pripomogel k odpravi sodnih zaostankov«. Zavrnil je kritike o hitrosti sprejemanja, saj je poudaril, da razprave o tem potekajo že skoraj 20 let.

Marca 2008 je državni zbor začel s prvo obravnavo predloga. Spremembe je pričakovano podprla koalicija, medtem ko jim je opozicija nasprotovala. Stranka DeSUS je poudarila, da pogrešajo popolnejšo ureditev gospodarskih kriminalnih dejanj, Lipa je želela, da bi zakonik omogočal dostop do evidenc pedofilov tudi staršem, SD pa je zavrnila, da zakonik posega »v osnovne institucije kazenskega prava brez utemeljenih nujno potrebnih obrazložitvev«. LDS je trdila, da je stari zakonik primeren in da je sprejetju novega botrovala nepotrebna naglica.

Devetega aprila je odbor za notranjo politiko razpravljal o predlogu in ga tudi potrdil. Konec aprila je kljub očitkom opozicije o hitrosti in njihovim zahtevam o umiku obravnave z dnevnega reda potekala druga obravnava predloga. Kljub obstrukciji opozicije je državni zbor 24. aprila potrdil novi zakonik s 47 glasovi za, štiri dni pozneje pa je 9 državnih svetnikov (Mihael Jenčič, Drago Ščernjavič, Branimir Štrukelj, Dušan Semolič, Lidija Jerkič, Jože Mencinger, Borut Meh, Matej Arčon in Toni Dragar)

Državni svet je izglasoval veto in s tem upočasnil sprejemanje zakonika.

Pravosodni minister Lovro Šturm

Aleš Zalar zavrača novi zakonik.

vložilo zahtevo za sklic izredne seje državnega sveta, na kateri bi sprejeli veto na zakonik; to so storili 29. aprila, s čimer so vrnilo obravnavo nazaj v državni zbor. Svetnik Mihael Jenčič je poudaril, da državni svet ni izglasoval veta na zakonik zato, ker uvaja register pedofilov, podaljšuje zastaralne roke ali uvaja dosmrtni zapor, temveč ker so svetniki presodili, da novi kazenski zakonik predstavlja nepotrebno in nedogovorjeno reformo kazenskega prava. Državni sekretar na pravosodnem ministru Robert Marolt je zavrnil njihove očitke in dejal, da je novi zakonik »moderen, ustrezen in bistveno boljši od veljavnega«, pri čemer temelji na treh glavnih ciljih: boju proti korupciji, bistveno večjem varstvu delavcev in oseb, mlajših od 15 let. Dodal je še, da

so se pri delu zgledovali po nemškem, avstrijskem in finskem kazenskemu zakoniku. Grims je zato poudaril, da nasprotovanje zakoniku onemogoča preganjanje nekaterih oblik korupcije. 13. maja je matični odbor DZ znova obravnaval predlog, a ga ni sprejel, saj je manjkal en glas podpore. 20. maja je sledilo vnovično glasovanje v državnem zboru, pri čemer je bil zakonik znova sprejet. Uradni list je tako 4. junija objavil nov kazenski zakonik z začetkom veljavnosti 1. novembra 2008.

Aleš Zalar, predsednik odbora LDS za pravosodje, je 4. novembra dejal, da so se zaradi hitrosti pri oblikovanju in sprejemanju novega zakonika že pokazale »prve velike razpoke« in »nesprejemljive napake«. Moti ga predvsem oblikovanje kazni za storil-

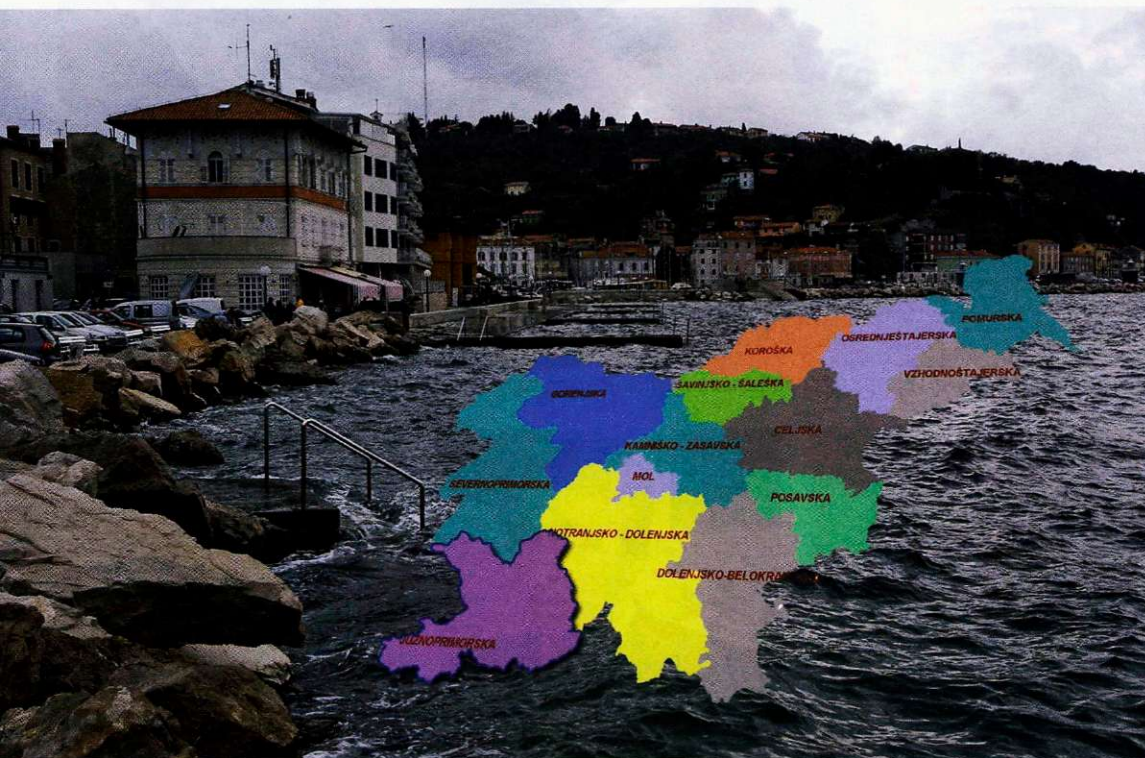
ce naklepne umora in drugega kaznivega dejanja: »Če se torej nekdo nameni, da bo nekomu naklepno vzel življenje, se mu, poenostavljeno povedano, splača storiti še neko drugo kaznivo dejanje, kajti s tem si avtomatično pridobi desetletni odpustek« ter razpolovitev zastaralnih rokov za izvršitev zapornih kazni. Nova vlada se je tako »zavezala, da bo v roku dveh mesecev po konstituiranju vlade oblikovala posebno ekspertno skupino strokovnjakov, ki naj pregleda zdajšnje stanje v zvezi s kazenskim zakonikom in predlaga, kaj pravzaprav storiti«, pri čemer obstaja tudi možnost spremembe zakonika.

Čas bo pokazal Novi kazenski zakonik bo šele čez čas pokazal svojo upravičenost. Kljub nasprotovanju stare opozicije oz. nove koalicije pa je tudi laični javnosti jasno, da je sprememba potrebna, saj se družba nenehno spreminja in z njo tudi njen zločinski element. Danes poznamo kazniva dejanja, ki jih pred leti nismo poznali. Namen kazenskega zakonika je varstvo državljanov in ima tako pasivno kot aktivno vlogo pri preprečevanju kriminala. Če bo stopnja kriminala oz. določenih kriminalnih dejanj upadla, bo upravičenost novega zakonika potrjena. ■

Doslej uspešna regija

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Obalno-kraška regija deluje zelo dobro. Kupna moč je visoka, brezposelnost pa nizka. V zadnjem času se pojavljajo težnje po zazidavi čim več zemljišč. Lastniki Mehana na primer zato zapirajo tovarno.

Obalno-kraška regija je ena od dvanajstih statističnih regij Slovenije, ki ima v sedmih občinah okoli 105.000 prebivalcev. Občine so Piran, Izola, Koper, Sežana, Hrpolje-Kozina, Divača in Komen. Središče regije je Koper, ki je hkrati ena od enajstih mestnih občin v Republiki Sloveniji.

Zelo uspešni Regija je gospodarsko zelo uspešna, saj podatki kažejo, da so gospodarske družbe in samostojni podjetniki lani izboljšali svoje rezultate, neto čisti dobiček pa se je povečal kar za 169 odstotkov. Družbe so ustvarile 4,3 milijarde evrov prihodkov, kar je za 27 odstotkov več kot v letu 2006. Neto dodana vrednost je bila v primerjavi

z letom prej večja za 15 odstotkov. Družbe s sedežem v Obalno-kraški regiji so dosegle kar 277 milijonov evrov neto čistega dobička. Povprečna brutoplača v regiji je lani znašala 1.202 evra, na državni ravni pa 1.191 evrov. Boljši so bili tudi kazalniki donosnosti in produktivnosti poslovanja, nekoliko slabši pa kazalniki financiranja in plačilne sposobnosti družb, ki so bile v primerjavi s prejšnjim letom bolj zadolžene. Regija dosega 104 odstotke povprečja bru-

to domačega proizvoda (BDP) na državni ravni, med regijami pa je na drugem mestu. Prva je Osrednjeslovenska regija, ki s 44 odstotki močno dviguje državno povprečje. Nad slovenskim povprečjem sta samo ti dve regiji. V regiji je visoka tudi ekonomska moč prebivalstva, ki znaša 9 odstotkov nad slovenskim povprečjem (v Osrednjeslovenski regiji 19 odstotkov).

Veliki so res veliki Po dostopnih podatkih je v regiji približno 2.800 gospodarskih družb, ki zaposlujejo dobrih 21.000 ljudi. Poleg tega je še približno 4.415 samostojnih podjetnikov, pri katerih je približno 3.200 zaposlenih. Večina gospodarskih družb je majhnih, 45 je srednje velikih, 44 pa se jih uvršča med velika podjetja, ki ustvarijo 60 odstotkov vseh prihodkov od prodaje, hkrati pa je v njih zaposlenih slabih

39 odstotkov vseh ljudi, ki imajo delo v tem delu Slovenije. Ali povedano drugače, 44 velikih podjetij zaposluje 8.100 ljudi in ustvari 60 odstotkov vseh prihodkov. Po številu gospodarskih družb in po obsegu doseženih prihodkov je na prvem mestu trgovina, največ zaposlenih pa je še vedno v predelovalnih dejavnostih. Predelovalne dejavnosti razpolagajo s skoraj petino vsega premoženja, sledijo pa jim dejavnost prometa in zvez, poslovanje z nepremičninami in poslovne storitve.

Spodbuda za turizem Turistična ponudba v tem delu Slovenije je bogata in na dokaj visoki ravni, na kar ugodno vpliva predvsem geostrateški položaj regije ob meji z ugodnimi naravnimi danostmi in razvojnimi možnostmi, dolgoletna turistična tradicija, razvita ponudba prenočitvenih zmogljivosti (predvsem hotelskih) in ponudba čez celo leto, razvita dopolnitvena ponudba (trgovina, storitvena dejavnost), raznovrstnost ponudbe (športni, mladinski in kongresni turizem, igralništvo in podobno). Vendar na tem območju tudi ugotavljajo, da hitrejši nadaljnji razvoj turizma preprečujejo zaviralni dejavniki, kakor so slabo urejene plaže, pomanjkanje marin in turističnih možnosti za podaljšanje turistične sezone, slabo razvit pomorski promet in premajhno vključevanje turistične ponudbe kraškega dela.

Nadpovprečna Luka Koper V regiji je med 44 velikimi podjetji nedvomno vodilna Luka Koper, ki svoje poslovne izide še povečuje. Tako je na primer oktobra imela rekorden mesečni ladijski pretovor. Z 1.605.133 tonami pretovorjenega blaga so skoraj za petino presegli povprečni meseč-

Lastniki družbe Mehano, tovarne igrač, vidijo le svoj premoženjski interes.

ni ladijski promet v tem letu. V obdobju od januarja do oktobra so tako pretovorili 13,5 milijona ton blaga, kar je za skoraj osem odstotkov več kot v istem obdobju lani. V Luki Koper so dva meseca pred koncem leta izpolnili skoraj 90 odstotkov letnega načrta. Kot kaže, se bo takšen trend nadaljeval tudi v prihodnjih mesecih, tako da naj bi na koncu leta presegli 16 milijonov ton pretovorjenega blaga. Dobri rezultati pa ne pomenijo, da je pristaniška dejavnost imuna na globalno finančno krizo, pravijo v družbi. Analitiki napovedujejo, da bo kriza na področju logistike občutnejša šele v prihodnjem letu, vendar pričakujejo, da bodo njeni učinki zaradi strateške geografske lege koprškega pristanišča in gravitacije na trge srednje in vzhodne Evrope občutno manjši. Razveseljivo je tudi, da je okoljsko ministrstvo po opravljenem tehničnem pregledu dovolilo poskusno obratovanje dela nove t. i. kontejnerske obale, ki jo gradijo v Luki Koper. Podaljšujejo tudi prvi pomol, tako da bodo z novimi zmogljivostmi podvojili pretovor zabojnikov. Poskusno obratuje 50 metrov t. i. kontejnerske obale, preostalih 96 metrov bo končanih konec leta, z obratovanjem pa naj bi začeli v začetku prihodnjega leta. Hkrati z graditvijo t. i. kontejnerske obale, na kateri so tudi štiri nova velika dvigala, poteka nasipavanje novih zalednih površin prvega pomola, kjer bodo pridobili nove površine za odlaganje zabojnikov. Z večjo zmogljivostjo terminala bo Luka lahko podvojila pretovor zabojnikov. Skupna vrednost naložbe v podaljšanje prvega pomola, v ureditev novih zalednih površin

Luka Koper dosega nadpovprečne poslovne izide.

in v nabavo opreme bo 120 milijonov evrov, povrnila pa naj bi se v 19 letih.

Intereuropa mika tuje Veliko podjetje, ki ima sedež na Obali, je tudi Intereuropa, ki se

seg storitev ni zmanjšal, nasprotno, v družbah, ki se ukvarjajo s hitro pošto, napovedujejo celo več pošiljk. V družbi so še prepričani, da je na ruskem trgu še veliko neizkoriščenih priložnosti. Izvoz Slovenije v Rusijo se

Najpogostejši priimki, ki se pojavijo samo v eni statistični regiji:

PRIIMEK	ŠTEVILO
1. Furlanič	164
2. Šukljan	79
3. Kavrenčič	77
4. Korenika	65
5. Jerebica	58

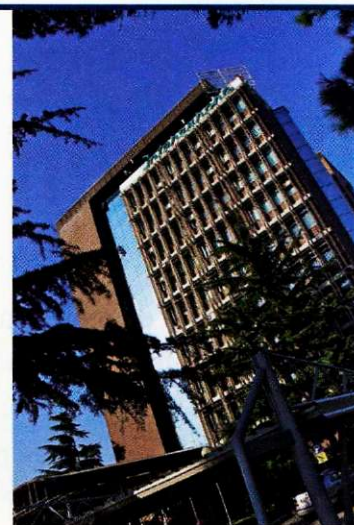
Obalno-kraška regija se je doslej enakomerno razvijala. Večjih težav ni bilo, vprašanje pa je, kako bo v prihodnje.

ukvarja z logistiko, vodi pa jo mag. Andrej Lovšin. Vsi podatki kažejo, da Lovšin svoje delo dobro opravlja. Dejstvo pa je, da želijo Intereuropa prevzeti nekatere tuje družbe. Morda je tudi to razlog, zakaj je Lovšin ves čas svojega vodenja družbe tarča kritik. Po napovedih naj bi nova vlada med prvimi direktorji zamenjala prav njega. Lovšin pravi, da zaradi svetovne finančne krize tudi v logistiki nekatera podjetja zaznavajo, da se roki plačil podaljšujejo, da pa se ob-

iz leta v leto povečuje, zato je ta trg dobra poslovna priložnost za slovensko gospodarstvo. Za Intereuropa je ruski trg odskočna deska v svet, zato ta čas v mestu Čehov blizu Moskve gradi velik logistični center v vrednosti 45 milijonov evrov.

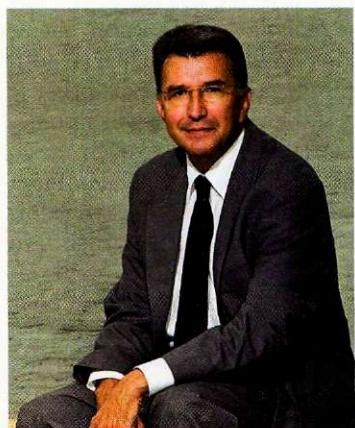
Neizprosni lastniki Mehana

Če je stanje dobro v Kopru, pa se v Izoli v zadnjih dneh zgroženo sprašujejo, zakaj je treba zapreti proizvodnjo v njihovi tovarni igrač Mehano. Tovarna se sicer že nekaj let sooča s težavami, zdaj pa se je lastnik odločil, da ustavi proizvodnjo in odpusti več kot 140 delavcev. Lastnica Mehana je družba Live, ki je tovarno kupi-

Uspešno Intereuropa želijo prevzeti.

la pred nekaj več kot štirimi leti. Delodajalec svojo odločitev utemeljuje s poslovnimi, finančnimi in tehnološkimi razlogi, sindikalisti pa so prepričani, da ga zanima le prodaja zemljišča, proizvodnjo pa bo nadaljeval drugod. Del programa naj bi bil že preselil na Kitajsko. Sicer pa se vse od menjave lastnika v izolski tovarni igrač izmenjujejo slabe novice. Pred dvema letoma je brez dela ostalo okoli 75 delavcev, konec leta so se delavci odločili za stavko in zahtevali poplačilo zaostalih plač ter dvig brutodohodka. Delavci so pozneje z vodstvom dosegli dogovor. V začetku letošnjega leta je brez dela ostalo 20 delavcev, avgusta pa še 17. Število zaposlenih se je v zadnjih letih prepolovilo, zdaj jih dela od 140 do 160, v najboljših časih pa je bilo v tovarni zaposlenih do 2 tisoč ljudi. Da imajo sindikalisti prav, ko opozarjajo, da želi lastnik na zdajšnjem zemljišču Mehana zgraditi stanovanja oziroma da ga zanimajo samo zemljišča, so potrdili tudi na izolski občini. Lucijan Vuk, eden od solastnikov družbe Live, ki je edina lastnica Mehana, je tako na občino že podal pobudo, da se zemljišču, ki je zdaj opredeljeno za proizvodno dejavnost, spremeni namembnost, in sicer za turistično, stanovanjsko in storitveno rabo. Poznavalci pravijo, da bi družba Live s tem iztržila bistveno več, kot je pred štirimi leti plačala za tovarno v celoti. O tem bo zdaj odločala občina Izola, župan Tomislav Klokočevnik pa se še ni izjasnil. Pravi le, da mu je žal, da bo toliko ljudi ostalo brez dela. ■

Bo izolski župan Tomislav Klokočevnik popustil in omogočil spremembo namembnosti zemljišča?

Rast cen – rast divjih odlagališč?

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije

Že ta teden se bodo cene komunalnih storitev podražile v 85 občinah po Sloveniji. Uredba vlade ne predvideva enotnih cen, zato se bodo slednje razlikovale glede na posamezno komunalno podjetje in občino.

Vlada je že pred mesecem dni na predlog ministrstva za gospodarstvo dala soglasje k povišani povprečni ceni komunalnih storitev. Omenjena uredba zajema večji del slovenskih občin, hkrati pa predvideva zvišanje cene predvsem nekaterim storitvam, kot so odvoz smeti, čiščenje odpadnih in padavinskih voda ter preskrba z vodo. Zaradi neenotnih cen prihaja do številnih nejasnosti, saj se bodo stroški posameznih storitev med občinami precej razlikovali.

Dvig cen storitev Nekatera komunalna podjetja bodo svoje usluge zvišala le za dva odstotka, nekatera pa za enormnih 400 odstotkov. Za iste storitve bodo torej prebivalci slovenskih občin plačevali različne cene. Kot je pojasnila vlada, so zvišane cene komunalnih storitev rezultat nadgradnje posameznih storitev pa tudi uvajanja nekaterih novosti zaradi višjega standarda preskrbe

V treh tednih je bilo na portalu www.7dni.com/zanaravo prijavljenih kar 100 divjih odlagališč.

čiščenja divjih odlagališč odpadkov po Sloveniji. V omenjeni akciji lahko sodeluje vsak, ki odkrije »packo v naravi«, pošlje fotografijo divjega odlagališča in izpolni prijavitni obrazec na spletni strani www.7dni.com/zanaravo. Namen akcije je odkrivati in opozarjati na divja odlagališča ter jih postavljati na ogled. Andreja Kutin, koordinatorka akcije Prijavi packo v naravi je v izjavi za javnost zapisala: »Z akcijo bomo spodbudili ustrezne institucije k večji dejavnosti in povzročiteljem nekoliko otežili vest. Ne bomo pa ostali le pri zbiranju fotografij divjih odlagališč; ko bomo zbrali podatke o večjem številu sramotočnih točk, bomo v uredništvu 7 dni v sodelovanju z našimi bralci izbrali najbolj moteče packe in poskrbeli za njihovo odstranitev.«

in varovanja okolja. Strokovnjaki za makroekonomske analize pa že opozarjajo, da bodo višje cene komunalnih storitev neposredno vplivale na inflacijo kot posledico povečevanja življenjskih stroškov prebivalstva. Na pristojnem uradu so javnost posvarili, da bi tolikšna povišanja omenjenih storitev lahko negativno vplivala na pričakovanja glede gibanja inflacije v prihodnjih mesecih.

Verižna reakcija? Draginja je močno prizadela prebivalce Slovenije. Glede na to, da bodo v tem tednu poskočile tudi cene komunalnih storitev, je na mestu vprašanje, ali se bodo obupani posamezniki znova zatekli k divjim odlagališčem, ki si jih številne organizacije prizadevajo odstraniti. Tednik 7 dni je pretekli mesec začel z družbeno odgovorno akcijo odkrivanja in

Prijavi packo! Akcija poteka šele tri tedne, vendar je uredništvo tednika 7 dni že objavilo prve odzive. Ustvarjalci so presenečeni, saj so v okviru akcije odkrivanja in čiščenja divjih odlagališč odpadkov na svoji spletni strani našli že več kot 100 prijav. Kot je zapisala Andreja Kutin, občutki ob tolikšnemu odzivu javnosti niso le pozitivni. Število prijav je zaskrbljujoče, saj ta številka pomeni, da je z našim okoljem nekaj hudo narobe. Zaradi izjemnega odziva javnosti uredništvo tednika 7 dni že načrtuje drugo fazo akcije. Njen namen bo zlasti odstranjevanje najbolj motečih odlagališč. Po podatkih raziskav naj bi bili na črno odloženi odpadki večinoma gradbeni – opeka, strešna kritina, plošče. Posamezniki,

ki tako neodgovorno ravnaajo z naravo, v večini primerov niso nikoli kaznovani, saj je tovrstno ravnanje težko dokazovati. Večina primerov nikoli ne dobi sodnega epiloga. Krivdo za to je mogoče pripisati tudi občinam in komunalnim podjetjem, ki se izmikajo odstranjevanju tovrstnih odlagališč, saj morajo, če ne odkrijejo povzročitelja, odstranitev plačati iz svojega proračuna. Zaradi pomanjkanja sredstev slovenskih občin se tako velikokrat zgodi, da divjega odlagališča sploh ne odstranijo. Čeprav ima Slovenija razmeroma dober sistem urejenih zbirnih centrov, ljudje še vedno puščajo svoje sledi za sosedovim plotom, v bližnji jami ali luknji. Divja odlagališča so problem vseh nas in ne samo ljubiteljev narave ter čistega okolja. Svojim potomcem smo dolžni zagotoviti zdravo okolje. V uredništvu so še zapisali, da njihov cilj ni samo manj črnih odlagališč, ampak Slovenija brez črnih odlagališč.

Ločevanje ni zadovoljivo Za spodbujanje k racionalnejšemu ravnanju z odpadki so se odločili tudi v ljubljanskem komunalnem podjetju Snaga. V omenjenem podjetju zagotavljajo, da občanke in občani mestne občine Ljubljana in primestnih občin, ki uporabljajo storitve njihovega podjetja, plačujejo bistveno nižjo storitev kot občani drugih večjih slovenskih mest. »Nizka cena storitve je sicer dobrodošla za uporabnike, vendar pa ne spodbuja k ločevanju odpadkov, kar se pozna tudi na rezultatih ločnega zbiranja,« pišejo v Snagi in dodajajo: »V Snagi se zavedamo, da sistem ločevanja odpadkov lahko deluje samo ob ustrezni motivacijski in nadzorstveni politiki.« Zato zagotavljajo, da se bodo v prihodnje zavzemali za delovanje inšpekcijskih služb na terenu. Razmere so jih napelele k odločitvi, da bi namesto cenovne spodbude občanke in občane poskušali motivirati z nagradno igro Ločuj in zmaguj. K tovrstnem načinu spodbujanja občan in občanov Ljubljane so jih privedli izsledki analize, ki je pokazala, da je v zabojnikih za mešane odpadke kar tri četrtine

Po novem ceniku bodo največ plačevali v občini Bloke.

Podjetja in občine, v katerih so s ponedeljkom začele veljati nove cene komunalnih storitev:

JEKO-IN Jesenice, Komunala Zagorje, Saubermacher & Komunala, KSP Ljutomer, KSP Kostak, Komunala Izola, Komunala Slovenj Gradec, Komunala Rogaška Slatina, Občina Komenda in JP Prodnik, Petrol Energetika, Vodovod Murska Sobota, Komunala Novo mesto, Komunala Gornja Radgona, JKP Log, Komunala Ptuj, SIM Radenci, Komunala Sevnica, Komunala Novo mesto, JP Murska Sobota, KP Velenje, VO-KA Celje, JP Slovenj Gradec, Mariborski Vodovod, Komunala Cerklja, Komunala Kranj, Komunala Črnomelj, Občina Dobrovnik ter Občina Brežice.

odpadkov, ki bi jih ljudje morali odlagati v posebne zabojnike, namenjene tem odpadkom. Raziskava je prav tako pokazala, da se je po nadzoru inšpektorjev konec maja nekoliko izboljšalo ravnanje z odpadki, saj se je podvojilo število odvozov zabojnikov za papir in drugo embalažo.

Nagrade spodbujajo Nagradna igra bo potekala od 20. novembra letos do 19. novembra prihodnje leto. Skupen nagradni sklad znaša kar 32.500 evrov. Temeljni namen nagradne igre je izžrebati zabojnik, ugotoviti njegovo vsebino in ob primerni vsebini zabojnika podeliti nagrado. Vsakih 14 dni, kar skupno pomeni 26-krat, bodo na Snagi izžrebali tako imenovano odjemna mesta, ki so jih razdelili na tri kategorije: skupino A predstavljajo pravne in fizične osebe, ki uporabljajo eno ali več posod do skupne prostornine 240 litrov, v skupino B so razvrščeni uporabniki, ki imajo volumen posod od 241 litrov do 1500 litrov, v skupini C pa so uporabniki, ki uporabljajo posode skupne prostornine nad 1.500 litrov. V prvem krogu nameravajo izžrebati tri najmanjša odjemna mesta, v naslednjem krogu dve srednji mesti in eno največje. Menjavanje tipov zabojnikov se bo nadaljevalo do konca nagradne igre. Seveda bodo izžrebane zabojnike pregledali in ugotovili, ali so odpadki pravilno sortirani. Če ločevanje ne bo ustrezno, nagrade ne bodo podelili, ampak se

bo prenesla v naslednji krog. Nagrade za pravilno ločevanje smeti se gibljejo od 200, 450 do 1.000 evrov bruto, znesek pa je odvisen od velikosti odjemnega mesta. Nagrade bodo podelili samo plačnikom računov, ti pa bodo morali soglašati s sodelovanjem v nagra-

dni igri. Tudi s pomočjo te akcije bi v Snagi v dveh letih radi zmanjšali število zabojnikov z neločenimi odpadki, ki so sedaj stalnica. Morda bi tovrstno akcijo lahko uvedla še kakšna občina, in to ne s podražitvijo, ampak z nagradnimi igrami za čisto okolje. **D**

Analize so pokazale, da večina Ljubljančanov ne ločuje odpadkov.

Zaupanje

Karitas

Spoštovani!

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

Pomoč potrebuje 5-članska družina iz okolice Črnomlja. Družina živi v težkih razmerah. Gospa je zbolela za cerebralno paralizo. Zanj, za dva šoloobvezna otroka in za 2-letno hčerko skrbi mož. Živijo v stari dotrajani hiši, so brez sanitarij in kopalnice, otroška soba in spalnica pa nista opremljeni. Streho, ki je bila potrebna popravila, so že prekrili, radi pa bi dozidali še nujno potrebno kopalnico s straniščem. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da skupaj pomagamo tej družini. Hvala!

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

Kristalna noč na Koroškem?

Lucija Horvat, foto: Novice - Slovenski tednik za Koroško

Ob sedemdeseti obletnici kristalne noči, v kateri so nacistične oblasti organizirano napadle Jude v Nemčiji, je NSKS izrazil zaskrbljenost ob nedavnih neonacističnih mazaških dejavnostih na hišah koroških Slovencev v Avstriji.

V začetku novembra, tik pred letošnjo 70. obletnico kristalne noči, so neznanci okno stanovanjske hiše v lasti koroške Slovenke v Veliki vasi pri Šentjakobu v Rožu nalepili kljukasti križ iz modrega papirja, potem pa tudi v središču Celovca na hišo v lasti koroških Slovencev narisali kljukasti križ in številko 88, kar pomeni pozdrav Heil Hitler, ter na istem poslopju razbili dve stekli. Vsa ta dejanja odsevajo razpoloženje na avstrijskem Koroškem, ki je izjemno protislovensko. Policiji storilcev še ni uspelo najti, a je po mnenju Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) več kot očitno, iz katerega gnezda prihajajo. NSKS opozarja tudi na posledice histeričnega ozračja, ki je po smrti deželnega glavarja Jörga Haiderja zavladalo na Koroškem.

Odpuvedani kabaret To pa ni edini incident na avstrijskem Koroškem. Tako so morali prireditelji odpovedati neko kabaretno predstavo na celovski univerzi, potem ko so neznani storilci poskušali z manipuliranjem koles na avtomobilu organizatorja kabareta povzročiti prometno nesrečo, ki bi se lahko končala smrtno. NSKS je zato pozval varnostne oblasti, naj sprejmejo vse ukrepe, da bi našli storilce. »Predvsem pa pozivamo tudi vse politične oblasti, da se končno zavedo resnosti nadvse zaskrbljivega položaja, v katerem se je znašla Koroška,« še poudarjajo pri NSKS. V sporočilu za javnost so zapisali, da se v javnosti zmanjšuje pomen nacističnih zločinov, vidni politiki pa sami uporabljajo nacistično izrazje in celo hvalijo dosežke v nacionalsocialističnem tretjem rajhu. »Zato je toliko bolj potrebno, da se kar najodločneje zavzemamo za ohranitev ter ureditev demokracije in pravne države ter da se upiramo vsem začetkom

Slovensko manjšino so pretresla neonacistična mazaška dejanja.

Obisk delegacije Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (Fuens)

oživljanja nacizma,« so prepričani v NSKS in od oblasti zahtevajo, da se vsakršna neonacistična dejavnost zatre v kali.

Še vedno table Medtem pa se nadaljuje tudi boj za dvojezične, slovensko/nemške krajevne napise. Vodja poslanske skupine Za-

vezništva za prihodnost Avstrije (BZÖ) Josef Bucher je namreč izjavil, da nadaljnji dvojezični krajevni napisi na avstrijskem Koroškem niso več potrebni, saj je BZÖ na septembrskih parlamentarnih volitvah prejel precej več glasov kot Liberalni forum z Rudijem Voukom. Na tako nezaslišano izjavo se je z ostro kritiko takoj odzval NSKS. »Ta izjava dokazuje, da ima Bucher nevaren odnos do ustave in manjšinskih pravic. Po njegovem mnenju je treba manjšinske pravice očitno upoštevati le tedaj, ko se za to izreče večina ... Ob takem razumevanju manjšinskih pravic se moramo bati, da politična grupacija, kakršna je BZÖ, če pride na oblast, dočela odpravi manjšinske pravice,« je v sporočilu za javnost zapisal predsednik NSKS Matevž Grilc in opozoril tudi na dejstvo, da so enako šokantna stališča do vprašanja dvojezičnih topografskih napisov na avstrijskem Koroškem v minulih dneh zavzeli vsi vodilni predstavniki BZÖ, med njimi novi predsednik stranke Stefan Petzner in novi koroški deželni glavar iz vrst BZÖ Gerhard Dörfler. BZÖ poskuša na tak način odvzeti Slovincem z avstrijsko državno pogodbo zagotovljene pravice. V njej je v 7. členu 5. odstavka zapisano in tudi veljavno, da je treba dejavnost organizacij, ki bi utegnile kratiti pravice slovenske manjšine v Avstriji, prepovedati. Tako bo v primeru neupoštevanja njenih opozoril NSKS kot predstavniška organizacija, katere naloga je za vzemanje za spoštovanje pravic slovenske narodne skupnosti, pri avstrijskem notranjem ministrstvu vložil predlog za prepoved BZÖ.

Gorska imena V začetku novembra je Enotna lista, edina politična stranka slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, v

pismu Avstrijskemu turističnemu klubu (ÖTK) predlagala, da bi značilne rumene gorske kašipote ÖTK, ki so izključno v nemščini, opremili še s slovenskimi imeni. »To bi bil prispevek k ohranitvi celostnega imenskega bogastva avstrijske Koroške. Predvsem na južnem Koroškem in še posebej na območju Karavank, a tudi drugod, imajo nemška poimenovanja tudi slovensko različico, pogosto je nemško ime celo izpeljanka iz slovenščine, zlasti v pogovornem jeziku,« je dejal deželni poslovodja EL Adrian Kert. Enotna lista je v svojem sporočilu za javnost posredovala tudi nekaj primerov imen karavanskih gora v obeh jezikih: Peca-Petzen, Belska Kočna-Vellacher Kotschna, Storžič-Stor-schitz, Grlovc-Ferlacher Horn (ali tudi Harloutz), Hochstuhl-Stol (prim. Stou-Hütte v Rutah), Jepa-Mittagskogel in druga. Po mnenju Enotne liste bi z dvojezičnim označevanjem ohranili starodavna gorska imena. S kulturnozgodovinskega vidika pa tudi z vidika

Deželni poslovodja EL Adrian Kert

tu živčih narodov je smiselno, da bi tudi na področju gorskega imenoslovja in na kašiputih ÖTK prikazali popolno podobo kraja.

Delegacija Feuns Stanje slovenske manjšine v Avstriji je v začetku novembra ocenila delegacija Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (Fuens), ki se je tam mudila na poizvedovalnem obisku. Vtise in izsledke Fuensa so predstavili na sedežu NSKS, ki je kot predstavniška organizacija v Fuens vključen od leta 1956. Med slovensko manjšino v Avstriji so zaznali močno življenjsko voljo tudi pri mladini, kar je zagotovilo, da manjšina lahko preživi, ugotovili pa so seveda zlasti pomanjkljivosti pri izpolnitvi načel pravne države in nadaljevanju dvojezič-

nega šolstva. V splošnem je Fuens, ki v 32 evropskih državah zastopa 84 narodnih manjšin, položaj slovenske manjšine ocenil z oceno tri. Med tridnevni poizvedovalni obiskom na avstrijskem Koroškem se je delegacija Fuensa sešla s predstavniki slovenske manjšine in predstavniki oblasti, uvodoma z deželnim glavarjem Dörflerjem, ki je poudaril infrastrukturne ukrepe na jugu avstrijske Koroške, kar so pri Fuensu pohvalili. »Ugodne gospodarske okoliščine preprečujejo, da bi se pripadniki manjšin odseljevali,« je ugotovil predsednik Fuensa in vodja delegacije Hans Heinrich Hansen, ki je pripadnik nemške manjšine na Danskem.

Kritika Dörflerja Fuens pa je razžalostilo, da deželni glavar Dörfler nima razumevanja za posebne pravice in potrebe manjšine, ker izhaja le iz načela enakih pravic za vse, je dejal Hansen. Novi deželni glavar avstrijske Koroške je poskušal delegacijo Fuensa namreč prepričati, da je vprašanje dvojezičnih topografskih napisov že zdavnaj rešeno. O vprašanju krajevnih dvojezičnih tabel, ki odmeva daleč čez meje Avstrije, delegacija sicer ni želela zavzeti konkretnega stališča, je pa opozorila, da obstajajo jasne pravne odločbe (17 odločb ustavnega sodišča), ki jih je treba izpolniti. Delegacija se je pozneje srečala še s predstavniki šolskih oblasti in obiskala zasebni dvojezični vrtec v Borovljah, nad katerim je bila navdušena, pozitivno pa ocenjuje dvojezično šolstvo v prvih štirih šolskih letih. Škoda je le, da v višjih razredih predvsem na glavnih šolah ni več ustrezno poskrbljeno za dvojezični pouk. Po mnenju Fuensa je za slovensko manjšino v Avstriji slabo tudi to, da ni jasno, kdo jo politično zares zastopa, saj kar tri organizacije zahtevajo pravico reprezentativnosti. To so NSKS, Zveza slovenskih organizacij (ZSO) in Skupnost koroških Slovencev (SKS). Predsednik Fuensa in vodja delegacije Hansen dejal, da je treba podpirati vse ravni družbenega udejstvovanja koroških Slovencev, politike, izobraževanja in kulture pa ni mogoče ločevati, saj so vsi trije sestavni del identitete. ■

Tedenski utrip

POSREDOVANJE PRI VELEPOSLANIKU Zunanji minister Dimitrij Rupel je italijanskemu veleposlaniku v Sloveniji Alessandru Pietromarchiju 5. novembra v Ljubljani izročil dokument v zvezi s težavami slovenske manjšine v Italiji, ki ga je skupaj s spomenico sprejela slovenska vlada. Spomenica obravnava vprašanja, na katera že nekaj časa opozarja slovenska manjšina v Italiji. To so težave z izvajanjem zakona za varstvo slovenske manjšine na dveh področjih: na področju financiranja slovenske manjšine in na področju reforme šolstva. Glede financiranja dejavnosti in ustanov slovenske manjšine Slovenija pričakuje, da bo Italija spremenila postavke v državnem proračunu, ki predvidevajo izdatno krčenje prispevkov za slovensko manjšino, kar bi bistveno ohromilo njene kulturne in druge dejavnosti. Slovenija tudi pričakuje, da z morebitnimi krčenji finančnih dotacij zakonov o založništvu in o gledališčih ne bi prizadeli medijev in gledališča Slovencev v Italiji. Glede šolske reforme pa Slovenija pričakuje ohranitev sedanjega stanja na šolah s slovenskim učnim jezikom v Tržaški in Goriški pokrajini ter na dvojezični šoli v Špetru v Beneški Sloveniji. Dokument hkrati izraža zaskrbljenost zaradi zamud pri izvajanju zakona za varstvo slovenske manjšine glede vidne dvojezičnosti, za kar je pristojen predsednik deželne vlade Furlanije - Julijske krajine, in zaradi poskusov, da bi s priznavanjem nekakšnih slovanskih govoric v Videmski pokrajini odrekli tem prebivalcem pripadnost slovenski manjšini, ki jo je leta 2001 jasno potrdil zaščitni zakon.

Zunanji minister Dimitrij Rupel

Razstava Slovenski rudarji v Franciji

od 14. 11. 2008 do 28. 11. 2008

Kraj dogodka:

Cankarjeva 1/II, v prostorih Združenja SIM

Združenje Slovenska izseljenska matica
vabi na odprtje razstave

Slovenski rudarji v Franciji

akademskega slikarja Danijela Lovra Fuggerja,
in sicer v petek, 14. 11. 2008, v prostorih
Združenja Slovenska izseljenska matica
Cankarjeva 1/II, Ljubljana

Radio Krka
106.6 MHz

Novoizvoljeni 44. predsednik ZDA je temnopolti Barack Hussein Obama. Joe Biden pa bo postal prvi katoliški podpredsednik ZDA.

Vrnitev vere v ameriški sen

Petra Janša, foto: Reuters

ZDA so doživele zgodovinske volitve, na katerih je demokrat Barack Obama prepričljivo premagal republikanca Johna McCaina v tekmi za Belo hišo, kamor se bo januarja 2009 preselil kot prvi temnopolti predsednik v zgodovini ZDA.

Potem ko so ga razglasili za zmagovalca, je novoizvoljeni 44. predsednik ZDA Barack Obama stopil pred več kot milijon svojih privrženecv v Chicagu in milijone pred televizijskimi zasloni v ZDA in po svetu ter jim sporočil, da je v ZDA prišla sprememba.

»Če je še kje kdo, ki še vedno dvomi, da je Amerika kraj, kjer je vse mogoče, ki se sprašuje, ali duh naših ustanoviteljev še živi, in ki še dvomi o moči demokracije, je danes dobil odgovor,« je Obama

začel svoj govor v Chicagu in dodal, da so svetu poslali sporočilo, da ZDA niso le skupek posameznikov ali skupek demokratskih in republikanskih držav, ampak da so resnično Združene države Amerike. V svojem nagovoru je Američane pozval, naj ostanejo enotni. »Amerika se bo spremenila na vseh ravneh, nikoli več ne bo takšna kot prej,« je dejal.

Zgodovinski dan Minuli teden se je nedvomno zapisal v zgodovino. ZDA so dobile prvega

temnopoltega predsednika Baracka Husseina Obamo, svet pa ameriškega predsednika, ki si ga je želel in tako pričakoval. »Ne gre za barvo kože, gre za človeka,« je po zgodovinski zmagi dejal Obama. Sedemdesetletni senator iz zvezne države Illinois se je rodil belopoltni Anni Dunham iz Wichite v Kansasu in kenijskemu študentu Baracku Husseinu Obami starejšemu. Roditelja sta se že po dveh letih razšla in kasneje ločila, mati pa se je nato poročila z Indonezij-

cem Lolom Soetorom in družina se je leta 1967 preselila v Indonezijo. Očeta je Obama, potem ko sta se z materjo razšla, videl le še enkrat, preden je ta leta 1982 umrl v prometni nesreči. Obama se je leta 1971 iz Indonezije vrnil v Honolulu na Havajih, kjer so zanj skrbeli materini starši, na njegovo življenje pa je odločilno vplivala njegova babica, ki je prav na predvečer ameriških volitev umrla.

Da je bilo med Američani čutiti željo po spremembah, je napovedovalo že predčasno glasovanje, ki je kazalo občutno prednost Obame, in čeprav so nekateri upali, da se bo na odločilni dan zgodil Bradleyjev efekt, do tega ni prišlo. Obama je tako osvojil 53 odstotkov glasov vseh volivcev v

Nekateri analitiki so mnenja, da kadar se svet ozira za junaki, počne to zato, ker je v velikih težavah. Barack Obama je v tej luči nedvomno velik junak, a vprašanje je, kako uspešen bo.

ZDA, McCain pa 46 odstotkov. V skupnem številu to pomeni 64,2 milijona glasov proti 56,6 milijona za McCaina, nekaj glasov pa so dobili tudi drugi kandidati, ki pa v ameriškem dvostrankarskem sistemu niso imeli možnosti za zmago. Čeprav je analiza volilne udeležbe Ameriške univerze oziroma njenega Centra za volilne študije pokazala, da letošnja udeležba na volitvah v bistvu niti ni bila veliko višja od udeležbe leta 2004, volitev se je udeležilo namreč od 126,5 do 128,5 milijona volilnih upravičencev oziroma med 60,7 in 61,7 odstotka, leta 2004 pa je volilo nekaj več kot 126 milijonov ljudi, je več kot devet milijonov Američanov na letošnjih volitvah prvič izkoristilo volilno pravico. Razlika, ki je koristila demokratu Obami, je bila v tem, da je bilo letos na volitvah za 1,3 odstotka manj republikancev in za 2,6 odstotka več demokratov.

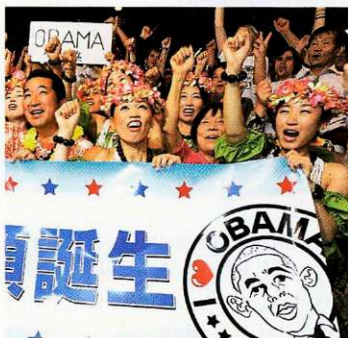
Obami, diplomiranemu pravniku s Harvarda ter nekoč profesorju na pravni šoli Univerze v Chicagu, je tako po 21 mesecih predsedniške kampanje, za katero je zapravil več kot 700 milijonov dolarjev, uspelo republikancem iztrgati države, kot so Virginija, Ohio, Florida, Indiana ter celo Severna Karolina in Oregon, pa tudi zvezno državo New Hampshire, kjer že štirideset let niso zmagali demokrati. Obama je do sedaj osvojil skupno 364 elektorskih glasov od potrebnih 270, njegov republikanski nasprotnik John McCain pa 163.

Nekateri politični analitiki Obama zelo radi primerjajo z nekdanjim predsednikom J. F. Kennedyjem, ki je znal izkoristiti moč medijev, predvsem televizije, Obama pa je prvi kandidat, ki se zaveda vpliva internetnega medija, saj je zanj volilo veliko mladih Američanov. A pred vvelitvijo v Belo hišo morajo svoje povedati še elektorji. Ti bodo 15. decembra oddali svoje glasove, njihovo odločitev bodo morali potrditi še v kongresu. Slednje naj bi se zgodilo v začetku januarja, sledila pa bo slovesna inavguracija 20. januarja 2009.

Analiza glasov Predsedniških volitev v ZDA se je udeležilo 53 odstotkov žensk in 47 odstotkov

John McCain je poraz sprejel dostojanstveno in čestital Obami za uspeh.

Obamove zmage se veseli ves svet.

Strogo varovani predsednik Obama

moških. Ženske so podprle Obamo v razmerju 56 proti 43 odstotkom za McCaina, moški pa prav tako Obamo s 49 proti 48 odstotkom. Beli Američani so večinoma volili McCaina, in sicer v razmerju 55 proti 43 odstotkom za Obamo. Temnopolti Američani so Obami dali 95 odstotkov svojih glasov, McCainu pa štiri. Volivci latinsko-ameriškega izvora so Obami namenili 66 odstotkov glasov proti 32 za McCaina. Obami je uspelo prepričati neodvisne volivce, med katerimi ga je podprlo 52 odstotkov, McCain pa 44 odstotkov. Obami je podprlo 89 odstotkov

demokratov in devet odstotkov republikancev, McCain pa 89 odstotkov republikancev in 10 odstotkov demokratov.

Obama je prav tako osvojil večino glasov tistih Američanov, ki zaslužijo več kot 200.000 dolarjev na leto (52 proti 46 odstotkom), čeprav jim napoveduje povišanje davkov. McCain je zmagal med starejšimi od 63 let (53 odstotkov), Obama pa med starostno kategorijo od 18 do 29 let (66 odstotkov). Obama je prepričljivo dobil večino glasov tistih, ki so se volitev udeležili prvič, in volivcev vseh ravni izobrazbe.

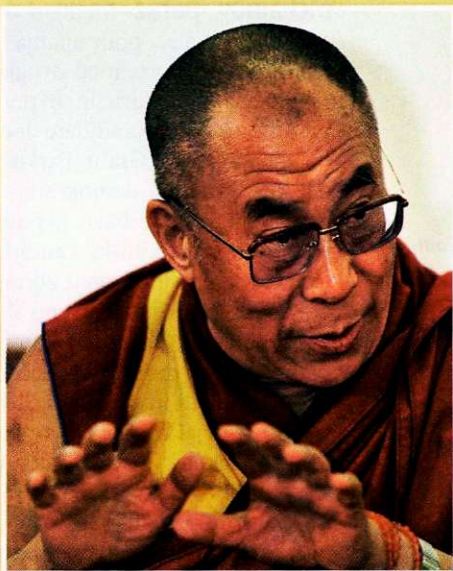
Slovesna inavguracija novega ameriškega predsednika bo 20. januarja 2009.

McCainov poraz Medtem ko se je zmagovalec, poln upanja in zahval za podporo, med drugim se je zahvalil svoji družini in podpredsedniškemu kandidatu Joeu Bidnu, veselil v Grant Parku v Chicagu, kjer so demokrati organizirali glavno zabavo, je republikanski predsedniški kandidat John McCain stopil pred zbrane v Phoenixu, dostojanstveno čestital Baracku Obami za zmago in priznal svoj poraz. »Američani so spregovorili in spregovorili so jasno,« je dejal McCain. Kampanjo je označil za težko in dolgo. Ob negodovanju in žvižganju množice je izrazil spoštovanje Baracku Obami zaradi njegove vztrajnosti in dejal, da imata zdaj Obama in Joe Biden priložnost voditi državo, ki jo imata kot vse drugo. Zahvalil se je svoji podpredsedniški kandidatki Sarah Palin in dodal: »Poraz je moj, ne vaš.« Govor je sklenil v zelo spravljivem tonu z besedami: »Američani se ne skrivamo pred zgodovino, mi zgodovino ustvarjamo.« Obama je obljubil, da mu bo pomagal pri reševanju težav v težkih časih, v katerih so zdaj ZDA. Novi predsednik se bo moral takoj spoprijeti s finančno krizo, končati vojno v Iraku in prenoviti ameriški zdravstveni sistem.

V pričakovanju sprememb

Volitve, ki so na vrh ZDA prvič v zgodovini postavile predsednika afroameriškega rodu, so spremljali povsod po svetu. V Keniji so z navdušenjem pospremili novico o izvolitvi Baracka Obame za predsednika svetovne velesile, le kenijska Nobelova nagajenka za mir Wangari Maathai je pri tem opozorila, da je Obama le ameriški predsednik, da pa si želi, da bi spremembe v ZDA spodbudile Afriko pri odpravljanju njenih konfliktov.

Iz Evrope so čestitke prihajale v upanju na izboljšanje odnosov v Washingtonu. Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je izvolitev Obame označil za »prelomno točko za ZDA, lahko pa tudi za ves svet«. Po njegovem mnenju bo treba zdajšnjo krizo obrniti v novo priložnost, pri čemer se je zavzel za neke vrste »new deal« in nov multilateralizem. **D**

Utrujeni dalajlama

Tibetanski duhovni vodja dalajlama je dejal, da je želja po večji avtonomiji za Tibet propadla. Pri tem je pozval Tibetance, naj bodo odprti za vse možnosti v pogajanjih s Pekingom. Dejal je, da se je njegovo zaupanje v kitajsko vlado zmanjšalo. Zatiranje v Tibetu narašča in ne more se delati, da je vse v redu. Tibetanski duhovni vodja je že sklical srečanje Tibetancev, na katerem naj bi odločali o novi strategiji v pogajanjih s kitajsko vlado, ki dalajlamo obtožuje vzpodbujanja nemirov v Tibetu. Hkrati je tudi napovedal, da po več desetletjih političnega in verskega boja odhaja v nekakšen pokoj. Ne namerava se sicer popolnoma upokojiti, a ta čas v pogajanjih s kitajskimi oblastmi ne more več prevzeti neposredne odgovornosti.

Melamin povsod Na Kitajskem in po svetu se krepi zaskrbljenost, da je melamin vstopil v celotno prehrabeno verigo. Po razkritju,

da sporno kemikalijo na Kitajskem redno dodajajo živalski krmi, so čedalje glasnejša opozorila o njeni zelo verjetni navzočnosti tudi v mesu in ribah. Strokovnjaki po-

udarjajo, da je sicer verjetnost za zastrupitev ob majhni vsebnosti melamina v mesnih izdelkih zelo omejena, vendar o tem ne morejo biti stoodstotno prepričani, saj pravih preizkusov o učinkih melamina na ljudi še ni bilo.

Prav zaradi tega so starši in potrošniki na Kitajskem ter drugod po svetu zaskrbljeni glede kitajskih živil in tistih proizvodov, ki vsebujejo kitajske sestavine. Kemijske lastnosti melamina omogočajo, da se z njegovim dodajanjem prehransko osiromašeni hrani ali krmi navidezno dvigne raven vsebnosti beljakovin. Uživanje melamina, ki se drugače

uporablja v proizvodnji plastike in gnojil, lahko ob visokih vsebnostih vodi v nastanek ledvičnih kamnov, v velikih odmerkih pa celo v odpoved ledvic.

Novi predsednik Za novega predsednika haaškega Mednarodnega sodišča za vojne zločine

na območju nekdanje Jugoslavije je bil izvoljen sodnik z Jamajke Patrick Robinson. Na položaju bo za dveletni mandat nasledil Italijana Fausta Pocarja. Novi podpredsednik sodišča je postal sodnik O Gon Kwon iz Južne Koreje. Robinson je vodil sojenje nekdanjemu srbskemu predsedniku Slobodanu Miloševiću, ko je ta med sojenjem za genocid in vojne zločine med vojno v BiH umrl v priporu haaškega sodišča v Scheveningnu marca leta 2006.

Klan za zapahi Neapeljska policija je pridržala 88 pripadnikov mafijskega klana Gionta, od tega

deset žensk. Med drugim so aretirali soprogo vodje klana Gemma Donnarumma. Aretirani so obtoženi mafijskih zločinov, umora, izsiljevanja, trgovine z mamili in drugih kaznivih dejanj. V policijski akciji, ki so jo v sodelovanju s posebnimi enotami iz Milana, Katanije in Pistoie ter s pomočjo skupine za boj proti kriminalu izvedli v Neaplju in drugih pokrajinah, so zasegli nepremič-

TUJI TISK

The Independent

Rešena uganka

Največja uganka našega sveta je vprašanje, iz česa je vesolje. Okoli 85 odstotkov vsega niso ne zvezde in ne planeti, pač pa t. i. imenovana temna masa. Te neznane materije ni mogoče videti niti opredeliti z navadnimi

znanstvenimi instrumenti. V nekaj letih pa bodo znanstveniki lahko rešili to težavo s pomočjo računalniškega modela Mlečne ceste in naše galaksije. To modeliranje kaže na mogoč obstoj območij, ker temna materija izloča gama sevanje. To lahko zana teleskop s satelita NASA, ki so ga v orbito spustili prav letos. Zmogljivi superračunalniki so tudi nakazali možnost, da bodo v prihodnosti odkrili prej neznane male delce, ki pravzaprav sestavljajo teh 85 odstotkov, trki med temi delci pa povzročajo gama sevanje. Temna materija se nabira okoli galaksije, glede njene narave pa obstajajo različne teorije.

The Times

Materinstvo

Časopis The Times je tik pred volitvami objavil članek bodoče prve dame ZDA Michelle Obama, v katerem trdi, da bo, medtem ko je prevzela nalogo, da bo pomagala družinam in materam, še vedno najprej osta-

la mati svojima hčerama, jima omogočila normalno otroštvo in ju postavila na noge. Poslanstvo prve dame prevzema kot veliko čast in obljublja, da bo veliko časa posvetila vprašanjem, ki so ji blizu. Priznava, da so časi vse prej kot lahki, ljudje delajo več, kot kadar koli, da bi vzgojili svoje otroke, plačevati račune in pomagali svojim staršem. Skrb za družino je za vse velika radost, a je zanje vse teže skrbeti. Nekatere matere ne morejo plačevati niti hrane, če pa si najdejo še drugo službo, za otroke ne morejo skrbeti. Več kot 22 milijonov žensk v ZDA nima plačanega porodniškega dopusta, mnoge pa delajo na enakem delovnem mestu kot moški, a za nižje plačilo.

nine, premičnine in dragulje ter transakcijske račune, na katerih je bilo skupaj 80 milijonov evrov. Klan Gionta, ki pripada zloglasni neapeljski mafiji Camora, od konca 70. let minulega stoletja deluje v občini Torre Annunziata blizu Neaplja.

Rakete vzbujajo skrb Ruski predsednik Dmitrij Medvedjev meni, da je treba na območju ruske enklave Kaliningrad, ki meji na Poljsko in Litvo, namestiti rakete kratkega dosega vrste iskanter, kar naj bi bilo povračilo za načrtovani ameriški protiraketni ščit na Poljskem in Češkem. Na to so se odzvali ZDA, Poljska, Češka in zveza Nato. Pentagon je sporočil, da bo kljub ruskim grožnjam z evropskimi partnerji še naprej razvijal protiraketno obrambo. Ob tem pojasnjujejo, da ameriški načrti protiraketne

obrambe niso usmerjeni proti Rusiji, zato upajo, da bo slednja nekega dne to tudi spoznala. Napoved Rusije o postavitvi raket na pragu Poljske je politična poteza in ne vojaški korak, je v odzivu na napoved Medvedjeva dejal poljski premier Donald Tusk. Na napoved ruskega predsednika se je odzval tudi litvanski predsednik Valdas Adamkus, ki pravi, da ruskega predsednika težko razumejo. Medvedjev namreč meni, da so ZDA kot odziv na rusko-gruzijski konflikt pospešile načrte nameščanja prestreznikov raket na Poljskem in radarskega dela ščita na Češkem.

Zapor in odvzem premoženja

Zagrebsko sodišče je zaradi tihotapljenja mamil iz Nizozemske v Veliko Britanijo na 80 let zapora obsodilo 21 oseb. Hkrati je obsojenim odvzelo premoženje v vrednosti 13 milijonov kun (1,8 milijona evrov), ki so ga pridobili s prodajo mamil. Pri tem gre za doslej največji odvzem premoženja, ki so ga lastniki pridobili z umazaniam denarjem. Skupina je med letoma 2003 in 2005 večinoma iz celinske Evrope v Veliko Britanijo pretihotapila približno tri tone mamil, predvsem marihuane pa tudi heroína, kokaina in hašiša. Najvišja zaporna kazen je bila izrečena drugoobtoženemu Željku Tenodi, ki so ga prijeli s 44

kilogrami heroína. Organizator skupine, prvoobtoženi Ivan Varga, bolj znan kot »diler z estrade«, je poleg izrečenih osmih let zapora tudi ob sedem milijonov in pol kun (1,03 milijona evrov) vredno premoženje. Vargo in družino so prijeli v začetku leta 2006 v

mednarodni policijski operaciji Kalnik, potem ko so policisti v britanskem pristanišču Dover zasigli 422 kilogramov marihuane. Drugi obtoženi so predvsem vozniki in lastniki podjetij za cestni prevoz, obsojeni pa so bili na od enega do šest let in pol zapora.

Težave z izdelavo letala

Ameriški letalski izdelovalec Boeing je prestavil datum prvega preizkusnega poleta svojega težko pričakovanega letala 787 dreamliner zaradi težav z namestitvijo vijakov in 58-dnevne stavke 27 tisoč strojnikov. Prvi polet dreamlinerja tako ne bo izveden v zadnjem četrtletju, kot je bilo načrtovano. Boeingovi inšpektorji so ugotovili, da so bili trije odstotki vijakov, ki skupaj držijo dele štirih preizkusnih dreamlinerjev, nepravilno nameščeni. Nepravilne namestitve že popravljajo. Tudi prve dobave letal 787, ki so bile najprej predvidene za prvo polovico letošnjega leta, so bile preložene, in sicer na tretje četrtletje prihodnjega leta. Razlog so proizvodne težave. Boeing je za ta potniška letala naslednje generacije doslej prejel okrog 900 naročil več kot 55 strank z vsega sveta.

VIR: STA

TUJI TISK

The Guardian

Prehiteti človeka

Znanstveniki menijo, da je trenutek, ko bo umetni intelekt presegel človeškega, imenovan tudi točka singularnosti, bliže, kot si mislimo. Ključni dejavnik za doseg točke singularnosti znanstveniki vidijo v različnih

trenutkih. Nekdanji vodja British Telecoma Peter Kohran je prepričan, da gre pri vsem tem za količino senzorjev, povezanih v mrežo. Sodelavec enega od raziskovalnih laboratorijev IBM in vodja projekta emulacije podganjih možganov na osnovi superračunalnika IBM Blue Gene, meni, da igrajo glavno vlogo pri konstrukciji umetnih možganov sinapse, ne pa nevroni. Obstajajo tudi različni datumi, ko naj bi se singularnost res zgodila: Vernor Vinge, ki je termin singularnosti dobil v terminologiji astrofizikov, je govoril o letu 2030, fizik Neil Gershenfeld pa pravi, da se bo to zgodilo čez 20 let.

The Christian Science Monitor

Spodobno vedenje

Prav Evropa, ne pa ZDA, lahko pripravi Rusijo k »spodobnemu« vedenju. O tem pišejo v The Christian Science Monitorju in najprej spomnijo, da je bil dogovor o ustavitvi ognja v Gruziji sklenjen s pomočjo

Francije, in se ob tem sprašuje, ali je bila to sreča ali pa znak evropske premoči. Po mnenju avtorjev članka je Evropa ta čas sposobna priviti Moskvo, ker je soseda Rusije ter velik kupec ruske energije in mineralnih surovin. Leta 2007 je Rusija v EU prodala 50 odstotkov blaga in predvsem surovin, namenjenih za izvoz. Ruskim državljanom je Evropa za zgled, ker je v primerjavi z Rusijo stabilna in bogata, kjer ima veliko vlogo država, prebivalci pa imajo veliko socialnih olajšav. Medvedjev je pred kratkim Evropo imenoval za ruskega strateškega partnerja. Tudi NATO utegne pozitivno vplivati na Rusijo.

Mag. Renato Podbersič

Antifašizem primorskih duhovnikov ni bil nagrajen

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček

Mag. Renato Podbersič ml. se je rodil leta 1970 v Šempetru pri Gorici. Diplomiral in magistriral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani, sedaj pa je zaposlen na Študijskem centru za narodno spravo v Ljubljani. Je tudi asistent za novejšo slovensko zgodovino na Univerzi v Novi Gorici ter predsednik Zgodovinskega društva za Severno Primorsko. Je poročen in oče dveh otrok, živi pa v Novi Gorici.

Nedavno je bil ustanovljen Študijski center za narodno spravo, katerega sodelavec ste. Kaj je temeljni namen omenjenega centra?

Študijski center se je razvil iz Sektorja za popravilo krivic in narodno spravo, ki je bil ustanovljen leta 2005 in je do konca letošnjega aprila deloval v okviru ministrstva za pravosodje. Med delovanjem se je pokazala potreba po ustanovitvi samostojnega centra. Ko je sektor deloval v okviru ministrstva, smo bili njegovi uslužbenci obravnavani kot državni uradniki. To pa ne ustreza načinu dela zgodovinarja oz. raziskovalca, ki je zendarle vezan na arhive, delo na terenu, zbiranje pričevanj. Njegovo delo torej ni omejeno na pisarniški prostor. Naš študijski center se ukvarja s preučevanjem vseh totalitarizmov na Slovenskem, fašizma, nacizma in komunizma. Večkrat se v javnosti zmotno ustvarja vtis, da imamo namen »loviti komuniste« oziroma kriminalizirati samo eno stran v državljanski vojni v obdobju 1941–1945. To ne drži.

S kakšnimi projekti se torej ukvarjate?

Naša prva velika naloga, ki smo jo tudi uspešno končali, je bila raziskava o judovskem premoženju, povezana pa je s pogajanjem slovenske vlade glede vračanja premoženja slovenskim Judom. Na Slovenskem v novejši zgodovini ni bilo veliko Judov. Današnja Judovska skupnost Slovenije se je predstavila kot legitimna zastopnica Judov, ki so bili med drugo svetovno vojno pri nas v glavnem pokončani, preostali pa so se večinoma izselili v tujino, največ v Ameriko in Izrael. Doživeli so žalostno usodo, ki jo je holokavst povzročil Judom v večjem delu Evrope. Njihova skupnost na Slovenskem, šlo je za manj

kot tisoč deklariranih pripadnikov, v resnici jih je bilo nekajkrat več, je v glavnem živela v Prekmurju, preostali pa v večjih slovenskih mestih. Po drugi svetovni vojni, v tem času so izginile cele judovske družine, je ostalo veliko premoženja, ki ga je tako ali drugače dobila država. Veliko premoženja, zlasti premožnejšim, je bilo odvzetega z raznimi ukrepi povojnih jugoslovanskih oblasti. Bili so celo primeri, da so slovenske Jude, ki so umrli v Auschwitzu, posmrtno razglasili za sodelavce gestapa in jim zaplenili premoženje. Takšen primer, zelo zapleten, je tudi ljubljanska rodbina Moskovič. V njihovi nekdanji vili je danes sedež stranke SD. To je bila vila uglednega ljubljanskega trgovca Feliksa Moskoviča, ki je z družino umrl v Auschwitzu. Veliko je bilo tudi judovskega kapitala od drugod, na primer iz Avstrije, Češke itd. Žalostno je, da je veliko Judov, zlasti iz Prekmurja, končalo v taboriščih.

Zanimivo je, da vas je eden od dnevnih časopisov, ko je navajal sodelavce centra, označil za duhovnika ...

Ali je bilo to naključje ali ne, ne vem. Dejstvo pa je, da se pojavlja še ena oseba z istim imenom in priimkom. To je moj stric, ki je duhovnik in škofov vikar za pastoralno v koprski škofiji.

Center za narodno spravo je vzbudil precej polemik tako zaradi financiranja kot zaradi statusa, odzvali so se nekateri zgodovinarji, predvsem z Inštituta za novejšo zgodovino. Vas to preseneča?

Nikakor me ne preseneča. Celo zadovoljen sem, da imajo ljudje o neki stvari različna mnenja. Imajo popolnoma legitimno pravico, da se o tem sprašujejo.

Sporno naj bi bilo tudi to, da so med sodelavci centra samo trije doktorji znanosti, od katerih je eden doktoriral iz zgodovine klaris na Kranjskem ...

To jih je zelo zmotilo. Očitno so nekatere teme še vedno tabu. Ne v smislu, da so prepovedane, ampak da so manj vredne. Očitno nekateri menijo, da so teme, ki jih sami izbe-

rejo, zveličavne, medtem ko so druge nepomembne. Dr. Damjan Hančič, ki je doktoriral s področja zgodovine klaris na Slovenskem, je s svojim delom požel uspeh.

Toda vendarle ta tema ni neposredno povezana z zgodovino totalitarnih ideologij 20. stoletja ...

To je res. Vendar je treba upoštevati, da imamo nekaj odličnih zgodovinarjev, ki se ukvarjajo z več temami. Je pa tudi nekaj primerov, ko nekateri menijo, da so bolj ali manj končali opus na določenem področju in se zato usmerijo na novo temo. To ni nič novega, to samo bogati zgodovinsko stroko in vsakega posameznika.

Magistrirali ste s temo Katoliška cerkev na Goriškem med prvo svetovno vojno. Kako bi na kratko predstavili to obdobje in Cerkev v njem?

Zadnje čase me bolj redko sprašujejo o tem. Prav te dni mineva 90 let od konca prve svetovne vojne. V osrednjem slovenskem prostoru, ki ni bil neposredno pod udarom soške fronte, z vprašanjem begunstva in porušeni krajev, je bilo to obdobje potisnjeno v pozabo, čeprav že nekako od konca osemdesetih let poteka prava renesansa glede raziskovanja prve svetovne vojne, zlasti soške fronte. Na Slovenskem je vodilna strokovnjakinja za to področje dr. Petra Svoljšak z ZRC SAZU, poleg akademskih krogov obstaja še nekaj ljubiteljskih društev, ki se s tem ukvarjajo. Posebej veliko zanimanja je za soško fronto, ki je konec koncev zaznamovala naše prednike pred 90 leti. Tukaj je Cerkev igrala pomembno vlogo, kajti duhovniki so bili na podežlju tisti čas redki izobraženci, imeli so zveze, znali so jezike. Vprašanje begunstva se je reševalo predvsem skozi cerkvene urade. Ko so ljudje šli v begunstvo, so mnogi duhovniki šli s svojimi župljani, tolažili begunce, pisali prošnje. To so na videz obrobne stvari, toda pomisliti moramo, da so mnogi bežali brez premoženja in s številnimi otroki ... Tu je bila vloga Cerkve nenadomestljiva. Seveda so bili tudi med duhovniki posamezniki, ki so reševali predvsem sebe, toda šlo ►

► je za osamljene primere, ki ne potrjujejo pravila. Drugače pa so duhovniki do zadnjega vztrajali pri ljudeh, ki so bili ogroženi. Mnogokrat so se umaknili med zadnjimi.

Kako je soška fronta vplivala na življenje Cerkve na Goriškem? Znano je, da se je moralo med vojno goriško semenišče umakniti, porušena je bila cerkev na Sveti gori ...

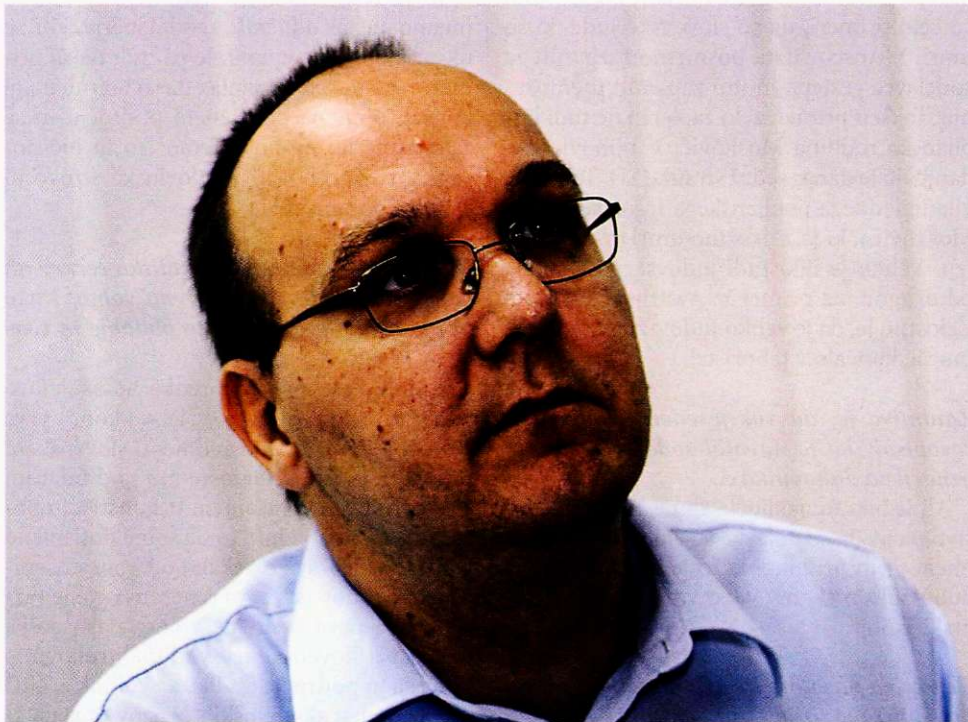
Problem je večplasten. Gre za problem dojemanja vsesplošnega uničenja. Goriška nadškofija je imela okoli 130 cerkva, polovica le-teh pa je bila po koncu soške fronte porušena ali zelo močno poškodovana. Navsezadnje se je celo goriški nadškof zaradi vojne nevarnosti izselil in se z goriškim bogoslovjem nastanil v samostanu v Stični. Vsekakor je centralno goriško bogoslovno semenišče kot zametek goriške univerze v Stični delovalo do konca vojne. Ta podatek je drugotnega pomena, če ne upoštevamo konteksta. Če je semenišče s teološko šolo delovalo v Stični in skrbelo za duhovniški

Slovenski duhovniki so torej odigrali odločilno vlogo v času fašizma. O tajnem delovanju duhovščine pod fašizmom je pred časom izšla obsežna knjiga.

O tem je pisal dr. Egon Pelikan, ki se s tem največ ukvarja. Opisuje vlogo primorske duhovščine med obema vojnama, kar je bilo dostikrat pozabljeno. Ko je bila slovenščina pod fašizmom prepovedana, je bil slovenski jezik prenesen v cerkve, kjer se je pridigalo, učilo verouk, prepevalo – vse v slovenščini. V cerkvi oziroma pri verouku se je dogajalo tudi to, da so se učenci učili slovenske slovnice, čeprav morda nezavedno ...

Znana je tudi bridka usoda goriškega nadškofa Frančiška B. Sedeja, ki se je po hudem pritisku umaknil ...

Sedejev naslednik ni bil škof, ampak apostolski administrator, kar kaže na to, da je šlo le za začasno stanje. To je bil Giovanni Sirotti, ki je bil Istran, njegov rod pa se je najprej imenoval Sirotić.

Večkrat se v javnosti zmotno ustvarja vtis, da imamo namen »loviti komuniste« oziroma kriminalizirati samo eno stran v državljanski vojni v obdobju 1941–1945.

naraščaj, potem je duhovščina lahko nemo-teno nadaljevala s svojim poslanstvom po prvi svetovni vojni. Gre za vprašanje kontinuitete. To ni nepomembno v kontekstu medvojne in povojne dogajanja. Vemo, kdo je nosil največje breme v obrambi Slovencev pred kasnejšim fašizmom – to je bila katoliška duhovščina.

Kakšna je pri tem odgovornost Svetega sedeža?

To je obdeloval kolega Pelikan. Iz objektivnih razlogov sicer manjka tretja dimenzija, namreč vatikanski arhivi, ki so še zaprti. V Vatikanu velja pravilo, da šele 70 let po smrti papeža odprejo arhive iz njegovega časa. Tedaj je bil papež Pij XI., ki je umrl

leta 1939, kar pomeni, da se bodo arhivi za njegov čas kmalu odprli. Nekaj arhivov se je sicer predčasno odprlo, predvsem v času papeža Janeza Pavla II.

Kar se tiče Vatikana, je gotovo šlo za neki sporazum v ozadju, vendar o tem lahko samo ugibamo. Tukaj je visoka vatikanska diplomacija odigrala svojo vlogo. Tudi Sedejeve besede potrjujejo, da je bil prevaran. Jeseni 1931 naj bi mu bili namreč obljubili, da bo njegov naslednik znal oba jezika, dobil pa je naslednika, ki je bil sovražen do vsega, kar ni bilo italijansko.

Je to tudi posledica dejstva, da je bila tedanja rimska kurija močno italijanizirana, če jo primerjamo z današnjim Svetim sedežem, kjer delujejo predstavniki različnih narodov?

Zagotovo. V tedanji sestavi kardinalskega zbora so imeli Italijani veliko večino. Prav tako velja za odgovorne funkcije v rimski kuriji. Še en vidik je pomemben. To so bila najboljša leta fašističnega režima, ko se je pela čast in slava Mussoliniju. To je bilo obdobje po lateranski pogodbi, ko Cerkev priznava – tu bi pokazal na italijanske duhovnike –, da je Mussolini rešitelj, ker je omogočil lateransko pogodbo. Pred tem je bilo vprašanje papežev navzočnosti v Rimu nerešeno. Papež je bil od italijanske zasedbe Rima septembra 1870 v nekem zasilnem zatočišču in v prisilnem sobivanju z italijansko državo, Mussolini pa je te zadeve rešil.

Toda Mussolini je bil po svoji usmeritvi socialist in izvorno proticerkveno usmerjen.

Ne samo to, bil je tudi urednik socialističnega časopisa. Podobno je kariero začel tudi Hitler. Vendar je bil Mussolini pragmatičen. V tistem času je imela Cerkev zelo veliko, lahko bi rekli plebiscitarno zaslombo med Italijani, predvsem v srednji in južni Italiji. Če je Mussolini hotel utrditi oblast, je moral skleniti sporazum s Cerkvijo.

V zgodovinskih knjigah se v zvezi s fašizmom pojavlja tudi pojem »iredentizem«. Kaj označuje?

Iredentizem je nacionalno gibanje, ki se pojavi v drugi polovici 19. stoletja, po koncu vojn za združitev Italije. Nanaša se na dežele, ki jih Italijani še niso osvojili in jih imenujejo »neodrešene dežele« (Italia iredenta). To je bila tedaj predvsem južna Tirolska, Goriška, Trst, Istra, Dalmacija. Prav v teh dneh so imeli v Sredipolju (Redipuglia), kjer je največje pokopališče padlih italijanskih vojakov na soški fronti, spominsko slovesnost ob obletnici konca prve svetovne vojne. Na njej je italijanski obrambni minister dejal, da je bila prva svetovna vojna pravzaprav zadnja v nizu vojn za italijansko združitev. Ne torej leta 1870, ko je bila uničena cerkvena država

in je Rim dokončno pripadel Italiji, pač pa po prvi svetovni vojni.

Italija je med prvo svetovno vojno spremenila tudi stran ...

To ni nič nenavadnega. Lahko potegnemo primerjave tudi z drugo svetovno vojno, ko je iz sile osi postala sovojskujoča se država, če že ne del zavezniških sil ...

**... njeni vojaki pa so leta 1943 pomagali komunistom pri napadu na vaške straže na Turjaku in na kraljevo vojsko v Grčari-
cah, čeprav so imeli komunisti tako vaške
straže kot četnike za zaveznike italijanske-
ga okupatorja.**

Ti vojaki oziroma četniki v Grčaricah so vendar pripadali Jugoslovanski kraljevi vojski v domovini pod legalno komando Draže Mihailovića in njegovega zastopnika v Sloveniji majorja Karla Novaka. Po tistem napadu si četniki na Slovenskem niso več opomogli. O tem se premalo piše. In četniki so bili tedaj vojska, ki so jo priznavali zavezniki. Pa jo kljub temu še vedno kriminalizirajo in omalovažujejo.

Mimogrede: ali drži, da so se domobranske enote na Primorskem spopadale z Italijani?

Na območju za rapalsko mejo se je že konec leta 1943 formiral Slovenski narodni varnostni zbor oz. primorsko domobranstvo. O tem je veliko pisal dr. Boris Mlakar. Na Primorskem so te enote imele največ dva tisoč pripadnikov, pa še teh je prišlo precej s Kranjskega. Niso bili odločilna vojaška sila, so pa ljudem prinašali upanje. Delovali so bolj na propagandnem in prosvetnem področju. Med njimi je bilo nekaj zagnanih intelektualcev, na primer Martelanc, ki so ga po vojni ugrabili v Trstu, dr. Milan Komar, pozneje svetovno znani filozof in urednik Goriškega lista, pa Alojz Geržinič, odličen organizator na šolskem področju. Pod njihovim vplivom se odprejo slovenske šole, marsikje so nastavljeni slovenski župani, razvija se kulturno življenje. To je tudi posledica dvajsetletne suše pod italijansko okupacijo. Prihajalo je tudi do spopadov med Italijani ter domobranci in zlasti četniki, še posebej na Goriškem. Primer: v spominskem parku v Gorici je stal spomenik italijanski zmagi v prvi svetovni vojni. Leta 1944 so ga domobranci vrgli v zrak. Da bi ta »kulturna sramota« prihodnjim rodovom pričala o »slovanskem barbarstvu«, so ga Italijani pustili nedotaknjenega. Zato ga še danes lahko »občudujemo« takega, kot je bil razstreljen.

Kljub antifašističnemu delovanju duhovščine so komunisti preganjali Cerkev tudi na Primorskem.

Slovenska duhovščina na Primorskem je bila ves čas antifašistično usmerjena. Ven-

Bili so celo primeri, da so slovenske Jude, ki so umrli v Auschwitzu, posmrtno razglasili za sodelavce gestapa in jim zaplenili premoženje.

dar ta antifašizem po vojni ni bil nagrajen, ampak zamolčan. Za plačilo so primorski duhovniki dobili isto kot njihovi slovenski sobratje: zapor, obsodbe na smrt, preganjanje, razlastitve itd. To lepo kaže razstava Boj proti veri in Cerkvi, ki potuje po Sloveniji, vendar je na Goriškem žal ne bo. Tamkajšnja družbena klima ni naklonjena tej razstavi.

Med preganjanimi katoličani na Primorskem je bil tudi dr. Janko Kralj. Kakšna je bila njegova vloga?

Dr. Janko Kralj je precej skrivnostna in zunaj zgodovinske stroke neznana oseba. O njem se doslej ni slišalo kaj dobrega, po vojni je bil obsojen na partijski molk. Je pa dejstvo, da je s svojimi zvezami v Vatikanu in v vrhovih italijanske države, s svojo izobrazbo in znanjem jezikov reševal človeške usode. Bil je doktor prava in bi lahko kar dobro zaslužil ter lepo opravljal svoj poklic. Centralna SLS iz Ljubljane mu je ponujala, da bi prišel tja, verjetno bi se mu godilo zelo dobro. On pa je raje ostal pri trpečem ljudstvu na Primorskem, ki ga je že po prvi svetovni vojni zapustilo veliko intelektualcev. Računajo, da je s prostora, ki ga je zasedla Italija po prvi svetovni vojni, odšlo okoli 100 tisoč ljudi, med njimi veliko izobražencev, učiteljev, upravnih delavcev.

Eni redkih izobražencev, ki so ostali, so bili duhovniki. Zelo malo se jih je izselilo oziroma so se morali izseliti, ker niso dobili italijanskega državljanstva. Med laiki pa bi izpostavil Janka Kralja, ki je bil človek pokončne vere. Dobro je poznal razmere, veliko se je ukvarjal s socialno politiko, podrobno je preštudiral tudi sovjetsko politiko. Zato je javno svaril pred komunizmom. Že leta 1942 si je zato nakopal smrtno obsodbo VOS, vendar ni bila realizirana. Tragična je bila njegova usoda, da je ob razpadu Italije šel v Rim, da bi navezal stik z zahodnimi zavezniki, vendar je že konec leta 1944 zbolel in umrl. Po vojni so mu politični nasprotniki v glavnem očitali, naj bi bil na Goriškem organiziral belo gardo in vodil propagando proti partizanskemu gibanju, ker je bil zastopnik centralne SLS in Slovenske zaveze za Goriško.

Če se vrneva k prej omenjeni slovesnosti v Sredipolju: zelo simbolično, da je Gonars, kjer so v taborišču umrli mnogi Slovenci, samo nekaj kilometrov od Sredipolja ...

Se strinjam. In prav tako Visco blizu Vidma. Na to taborišče se vedno znova pozablja.

Tam je leta 1943 trpelo mnogo odpornikov iz tedanje Ljubljanske pokrajine in tudi iz drugih delov okupirane Jugoslavije, šlo je za nekaj tisoč jetnikov. To pripovedujem zato, ker te barake še vedno stojijo. Lokalna skupnost ni obeležila tega prostora tako kot na primer Gonars ali otok Rab, pač pa hoče sedaj podreti obstoječo infrastrukturo in zgraditi nakupovalni center. Pa še nekaj je. V Rožni dolini blizu Nove Gorice je najlepše ohranjeno judovsko pokopališče v Sloveniji. V njegovi neposredni bližini stoji nekdanja judovska mrliška vežica, ki je bila med prvo svetovno vojno uničena, leta 1926 pa obnovljena. Novembra 1943 so Nemci izvedli čistko med goriškimi Judi in skupnost je praktično čez noč izginila. Tako je ta mrliška vežica počasi propadala. Leta 1977 jo je judovska skupnost v Trstu, ki skrbi za ostanek goriških Judov, prepustila občini Nova Gorica, ta pa jo je dala v upravljanje krajevni skupnosti Rožna dolina. Danes je v tej mrliški vežici prostor z igralnimi avtomati oziroma igralnica. In tega nihče ne ve oziroma noče vedeti! Na to me je opozoril podpredsednik Svetovnega judovskega kongresa iz Amerike in baje celo interveniral pri našem zunanjem ministru. Na novogoriški občini je bilo rečeno, da bodo to sramoto odpravili. A igralnica je še vedno tam! ■

»Poročilo« o grobiščih v Sloveniji

Ivo Žajdela, fotografije so iz knjige Poročilo

Pri založbi Družina so v knjižni obliki izdali zajeten zbornik z naslovom *Poročilo Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč v mandatu 2005–2008*, ki obsega 431 strani, v njem je 12 prispevkov in veliko fotografij.

Komisija je v mandatu 2005–2008 poskušala v svojem delu razviti problemska polja, ki so jih načenjale že ustrezne vladne komisije, ki so delovale od leta 1990. Njeno delo je doživelo velik odmev v slovenski in mednarodni javnosti.

Nazornost slike V zborniku oziroma monografiji so posamezni člani komisije in njeni zunanji sodelavci v svojih prispevkih predstavili posamezne vsebine, ki

jim jih je uspelo realizirati v tem mandatu. Knjiga velikega formata s 431 stranmi predstavlja mnoge prvič objavljene fotografije, najnovejši seznam 581 topografsko raziskanih morišč in grobišč, temeljne ugotovitve kriminalistov, arheologov, antropologov, izvedencev sodne medicine. Avtorji poročil oz. prispevkov so Mitja Ferenc, Pavel Jamnik, Petra Leben Seljak, Irena Pajnič Zupanič, Jože Balažic, Tomaž Zupanc, Tine Velikonja, Ivo Žajdela, Jože Dežman.

Gre za zgodbo, ki prihaja na dan v vsej svoji pretresljivi resničnosti. Posebna vrednost knjige je množica nadvse nazornih in pretresljivih fotografij, ki so nastale pri sondiranju in izkopih grobišč.

Grobišča ostajajo neurejena

»Poročilo Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč v mandatu 2005–2008 je prispevek k nadaljevanju dialoga o preseganju bremen totalitarnih režimov,« je zapisal urednik

knjige zgodovinar Jože Dežman. »Problemsko polje kritike totalitarizmov je vračanje v evropsko civilizacijo. Svet, v katerem so si oblastniki vzeli pravico do pobijanja neoboroženih ljudi brez sojenja, pomorjenim so kratili pravico do groba in spomina, njihove svojce pa rasistično diskriminirali, je bil svet, ki je zanikal posvečenost mrtvih kot temelj človeške civilizacije. In tako zločin kot zanikanje posvečenosti mrtvih sta ta svet zapisala propadu.«

Poročilo

Komisije Vlade
Republike Slovenije
za reševanje vprašanj
prikritih grobišč
2005–2008

Čeprav je vlada leta 2001 sprejela izjavo o urejanju prikritih grobišč, do njene realizacije ni prišlo. Pomembni strokovni in javnomnenjski premiki so bili, kot je vidno iz zapisanega v tej knjigi, doseženi v mandatu vlade, ki jo je vodil Janez Janša. Toda kljub storjenemu je umanjalo volje oziroma prizadevanj na dveh področjih: množična povojna grobišča se niso označevala z novimi informativnimi tablamami in križi; v parlamentu je bilo storjeno vse, da se zakon o grobiščih ni dopolnil z besedilom ustreznega napisa za grobišča. Smo namreč v letu 2008, v devetnajstem letu po padcu komunizma, pa kljub temu še vedno nimamo postorjenih temeljnih stvari.

Jože Dežman meni: »Ne da bi napovedovali, kakšna bo politika nove slovenske in drugih vlad, ki imajo svoje nepokopane mrtve

na slovenskih tleh, se ne bo dalo ustaviti procesa raziskav, pokopov in pokopov žrtev.« Čisto mogoče je, da bo nova vlada zmogla toliko modrosti in poguma, da bodo na koncu njenega mandata čez štiri leta grobišča primerno označena, še prej pa dopolnjen zakon o grobiščih.

Prikrita morišča in grobišča

Skoraj dvajsetletna tradicija delovanja vladnih komisij, ki se ukvarjajo z zamolčanimi morišči in grobišči, je nadvse pomembna, pojasnjuje Jože Dežman. Vedno bolj je v Sloveniji in po svetu viden obseg fenomena prikritih morišč in grobišč. Pri tem našteje osem točk.

1. Po kratkem času trajanja, številu žrtev, načinu izvedbe in množičnosti gre za pojav, ki ga lahko primerjamo z največjimi zločini tako komunizma kot nacionalsocializma.

2. Množični pomor vojnih ujetnikov in civilistov, ki ga ukaže in izvede titoistični režim, je največji mirnodobni zločin vseh časov na slovenskih tleh.

3. Največji pomor neoboroženih ljudi po drugi svetovni vojni v Evropi.

4. Pomor več kot 15.000 neoboroženih prebivalcev Slovenije po drugi svetovni vojni je največji pomor neoboroženih prebivalcev Slovenije vseh časov.

5. Slovenija je največje morišče Hrvatov v njihovi zgodovini.

6. Problem fojb z Italijo in problem ugrabljenih z Avstrijo.

7. Problem nemške manjšine.

8. Problem genocida romske populacije v Ljubljanski pokrajini.

Strašljivost števil Dežman je pri predstavitvi knjige navedel tudi nekatere številke o grobiščih. »Na osnovi sondiranja sklepamo, da lahko na ožjem območju

Maribora pričakujemo več kot 20.000 žrtev povojnih pomorov. Možna je teza o več kot pet, deset tisoč pomorjenih na Koroškem / največje grobišče je pri Žančanih, op. p/. Na kompleksu od Koroške preko Maribora in Ptuja do hrvaške meje bi lahko govorili o več kot 30.000 pomorjenih /največje grobišče je v Tezenskem gozdu/.

Drugi epicenter morije je bilo območje od Celja do Brežic z okolico, kjer lahko postavimo tezo o več kot 20.000 pomorjenih. Naslednji kompleks morišč in grobišč zajema Ljubljano z Gorenjsko, Dolenjsko, Kočevsko z verjetno več kot petnajst tisoč umorjenimi. Na zahodni meji je precej neznank, zbrani so podatki o skoraj tri tisoč pobitih, k njim pa jih verjetno lahko prištejemo še nekaj tisoč.«

Bože Vukušić, ki sodeluje pri popisih hrvaških žrtev, predvideva več kot sto tisoč hrvaških

Podoba, ki jo podaja sondiranje največjega množičnega grobišča povojnih pomorov v Sloveniji v Tezenskem gozdu pri Mariboru

► žrtev povojnih pomorov. Od tega je verjetno, da jih je bila večina pobita na slovenskih tleh, domneva Jože Dežman, čeprav je treba dodati, da so Hrvatje že zdavnaj (še pod Tuđmanom) strokovno raziskali večino grobišč povojnih pomorov na svojih tleh, pri čemer so naleteli na zelo veliko število pomorjenih.

»Za pobite ujetnike nemške vojske nekatere ocene napovedujejo krepko več kot 10.000 žrtev.

Srbskih in črnogorskih žrtev je bilo verjetno vsaj nekaj tisoč. Po tovrstnem preračunavanju lahko brez posebnega pretiravanja ocenimo število po drugi svetovni vojni pomorjenih ljudi na več kot osemdeset tisoč,« meni Dežman.

Razpadanje tabuja Grobovi žrtev so bili zavrženi z zemljo, o njihovi usodi je bilo v Sloveniji prepovedano govoriti, represivni organi so nadzirali tako grobišča

kot žive. Dežmanovo spoznanje je, da so titoistični »bogovi« svet mrtvih razdelili na partijska nebesa in partijski pekel. Priznanim mrtvim je bil posvečen partijski kult mrtvih, grobove zamolčanih in spomin nanje pa so zbrisali.

Tako kot mrtve so razdelili tudi žive. Preživeli na partizanski strani in njihovi svojci ter svojci slavljenih padlih so dobili priznanja in rente. Preživeli partizanski nasprotniki, njihovi svojci

in svojci zaničevanih mrtvih so bili obsojeni na molk, zaničevanje in brezpravje.

Umorom so sledile zaplembe premoženja, dodatne obdavčitve, svojce umorjenih so fizično in psihično trpinčili, obravnavali kot drugorazredne državljane. Tako so bili svojci tabuiziranih mrtvih v mnogih primerih obravnavni kot notranji sovražniki, politična emigracija v tujini pa kot zunanji sovražnik. Rasistična diskriminacija je zlasti otroke umorjenih spremljala do razpada titoizma, posledice mnoge preživele bremenijo še danes. Razen revščine, pretepanja in zaničevanja jim v šoli niso dajali pomoči, štipendij, mnogi se niso mogli šolati, praviloma so jih zaposlovali na nižjih delovnih mestih brez možnosti napredovanja. Ker niso mogli žalovati in ker večina ne ve za grobove svojih najbližjih, mnogi trpijo za žalovanjsko motnjo.

Krvniki in žrtve Na posebnosti tako sveta zmagovalcev oz. krvnikov kot sveta poražencev oz. žrtev Dežman opozarja z nekaj primeri: Ribičič, Brajnik, Dolničar, Polak, Pirjevec, Rogelj in drugi na partizanski strani; zgodbe na strani poražencev oz. žrtev pa so: Ščuka (str. 294), Meško (str. 300), Pogačnik (str. 315), Močnik-Kavčič (str. 322), Jelenc (str. 343). Te zgodbe je vpletel v svoj prispevek *Tranzicijska pravičnost*, ki je daleč najboljše v zborniku, saj obsega kar 170 strani. V njem na zelo nazoren način prikaže ideologijo in delovanje komunistične revolucije, prispevek pa je posebej zanimiv zaradi navajanja številnih primerov in zgodb revolucionarnega nasilja med vojno in po njej. Zaradi jasnosti oz. nazornosti je prispevek naletel na ostro zavrnitev nekega drugega zelo izpostavljenega člana vladne komisije za grobišča, pri čemer se lahko, milo rečeno, čudimo, saj v demokraciji velja svoboda avtorskega pristopa, predvsem pa svoboda resnice in jasnosti, kar mnogi v Sloveniji tako težko dojemajo. Neverjetno, kako zelo jih boli, če kdo drug, ne oni, piše jasno o komunističnih zločinih.

Morišča in grobišča Pojem »prikrita grobišča« je preozek, meni

V zaklonišču pri Slovenski Bistrici so bila nekatera trupla mumificirana.

Slovenska Bistrica. Komunistični zločinci so se svojih žrtev očitno zelo bali.

Tezenski gozd. Ena od morilskih krogel v lobanji žrtve

Dežman. »Če upoštevamo kot osnovni kriterij tabuiziranost – prikritost in zamlčanost morišč, grobišč, grobov, žrtev, potem je ustreznejše skupno poimenovanje prikrita morišča in grobišča.

Za primer, ki kaže umestnost poimenovanja prikrita morišča in grobišča, vzemimo npr. Brezarjevo brezno, kjer je bilo pobitih skoraj tisoč oseb. Potem ko so vojni ujetniki posmrtno ostanke žrtev prenesli v Kucjo dolino in jih tam zagrebli, ostane Brezarjevo brezno morišče, Kucja dolina pa grobišče.

Topografija in sondiranja Kljub pomoči pri zbiranju in obdelavi podatkov ta veliki projekt ne bi mogel zaživeti, če ne bi bilo dr. Mitje Ferenc, pojasnjuje Dežman. »Ta je enkrat ali večkrat obiskal vsako od topografsko inventariziranih morišč in grobišč, zbiral je podatke iz različnih virov, opravljal meritve, fotografiral. Rezultat je zbirka podatkov, ki nam omogočajo tako nadaljevanje topografske raziskave kot druga nujna opravila, ki jih zahteva zakon o vojnih grobiščih – zlasti vzpostavitev registra vojnih grobišč.«

Popis, v katerem je dr. Ferenc do letos evidentiral 581 grobišč, zajame skoraj sto slovenskih občin, »vendar je potrebno poudariti, da smo nekatera območja bolj raziskali kot druga oziroma imeli več informatorjev ali dokumentacije«.

V obdobju 2006–2008 je bilo sondiranih 116 evidentiranih lokacij. Potrjena so bila grobišča v 56 primerih. Sondiranje 20 kraških jam (Andrej Mihevc) z jamarji za leto 2008 je še v teku.

Doslej je bilo izvedenih več kot 15 prekopov z več kot 2.000 žrtvami.

Od velikih morišč pričakujejo, da bo ministrstvo za delo čim prej omogočilo končanje preboja do posmrtnih ostankov žrtev v Barbarinem rovu nekdanjega rudnika premoga v Hudi Jami pri Laškem.

Komisija se je opredelila za postavitev regionalnih kostnic in v letu 2008 je bila dograjena kostnica v Mariboru. Kot svojo prednostno nalogo je komisija izbrala prekop in identifikacijo slovenskih žrtev.

Prispevki v zborniku V zborniku, ki nosi sicer precej neposrečen

naslov *Poročilo Komisije Vlade RS za reševanje vprašanj prikritih grobišč v mandatu 2005–2008*, je objavljenih dvanajst prispevkov. Uvodoma je objavljen seznam 581 grobišč, ki je delo dr. Mitje Ferenc. Žal manjka njegov komentar. Dr. Jože Balažič objavlja prispevek *Sodelovanje Inštituta za sodno medicino pri raziskavah posmrtnih ostankov žrtev vojne in povojnih pobojev*. S področja sodne medicine je objavljenih še pet prispevkov: *Antropološke analize povojnih grobišč: Konfin I* (dr. Petra Leben Seljak), dr. Irena Zupančič Pajnič je avtorica treh prispevkov (*Priporočila za molekularno-genetsko identifikacijo žrtev povojnih pobojev v Sloveniji*, *Preliminarno poročilo molekularno-genetske analize okostij iz grobišča pri Konfinu I* in *Molekularno-genetska identifikacija žrtev medvojnih pobojev pod Storžičem*), naslov prispevka dr. Tomaža Zupanca pa je *Metodologija izkopa in antropološka primerljiva analiza skeletnih ostankov žrtev povojnega poboja v Lescah*.

Kriminalist Pavel Jamnik, vodja policijske akcije Sprava, podpisuje dva prispevka: *Metodološki*

okviri izvedbe sodno odrejenih ekshumacij ter sondiranja in prekopov, izvedenih v okviru vladne komisije in Ugotavljanje identitete žrtev iz brezna pri Konfinu I v arhivskih virih. Objavljen je tudi prispevek Jožeta Dežmana *Sprava pod Storžičem – strahinjske žrtve 1994–2008*, ki je že izšel v posebni publikaciji ob pokopu partizanskih žrtev v Naklem. **D**

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

»Drang nach Osten« po italijansko

Ustavljen prodor proti vzhodu

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Že devet desetletij velja, da je srbski oficir Stevan Švabić s skupino srbskih vojnih ujetnikov novembra 1918 preslepil Italijane, da so se umaknili stran od Ljubljane. Temu mnenju je oporekal tedanji vrhniški župan.

V začetku prve svetovne vojne je bilo naše narodno ozemlje na razprodaji. Kraljevina Italija, formalno zaveznica nemškega in avstro-ogrskega cesarstva, je ob izbruhu prve svetovne vojne razglasila nevtralnost. Kmalu je začela to svojo nevtralnost povezovati ozi-

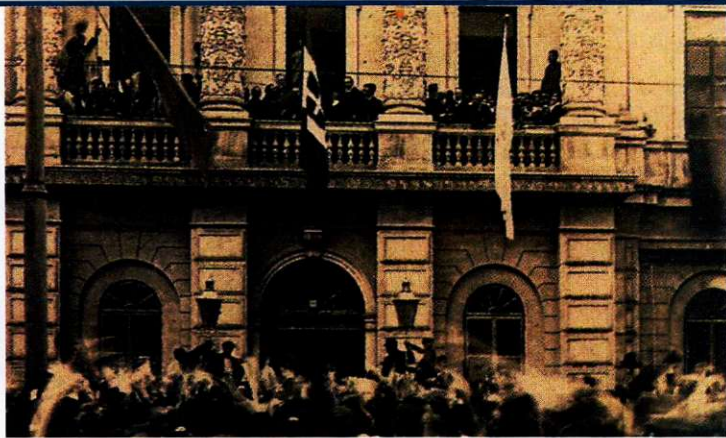
roma pogojevati z ozemeljskimi spremembami. Predvsem so ciljali na spremembo meje pri Trstu in na Južnem Tirolskem. Stari cesar Franc Jožef I. je te zahteve oziroma pogoje odločno zavrnil. Javno je izjavil, da gre raje osebno v prvo bojno črto, kot da bi brez boja zabarantal eno samo

ped državnega ozemlja. Odločna zavrnitev je italijansko politiko spodbudila, da poišče zaveznika na nasprotni strani v vojno vmešanih velesil. Velika Britanija, Rusija in Francija, glavne antantne sile, so bile seveda precej bolj širokogrudne z ozemljem, ki ni bilo njihovo. Poleg Južne Tirolske in

Trsta so Italiji kot plačilo za vstop v vojno proti nekdanji zaveznici ponudile Goriško in Istro s širokim zaledjem ter celotno dalmatinsko obalo z otoki vred. Italija je na podlagi tako imenovanega londonskega sporazuma, ki je potrdil njene »pravice« nad našim ozemljem, maja 1915 napovedala

Invazija italijanskih čet na tuje ozemlje – izkrcaje njihove vojske v Trstu

Ljubljana se je izognila priključitvi Italiji, kar je doletelo mnogo primorskih mest.

► mu bilo naložilo, da z vojaki, ki bi se za to prostovoljno odločili, do nadaljnjega ostane v Ljubljani. Švabiću naj bi bilo tako ostalo od tristo do štiristo vojakov, ki so kot samostojna enota okrepili vojsko narodnega sveta. Ob novicah, da se slovenskemu glavnemu mestu približujejo italijanske čete, je Švabić poslal proti Vrhniku enoto pod poveljstvom stotnika Kuvajdžića, ki naj bi štela tristo vojakov, oboroženih z ducatom mitraljezov. Ta enota naj bi bila Italijanom zatrdila, da je predhodnica ene od srbskih divizij, ki je že zasedla Ljubljano, zaradi česar so se Italijani umaknili nazaj na proti zahodu.

O Švabiću se po tem ne ve prav veliko. Menda je sodeloval v bojih slovenskih prostovoljcev na severni meji in bil v zvezi z generalom Maistrom. Skoraj zagotovo je bil kmalu nato upokojen. V velikem valu upokojevanja v kraljevi vojski leta 1923 je bila namreč upokojena velika večina generalov in polkovnikov nekdanje srbske vojske. Švabić naj bi bil umrl v začetku tridesetih let kot polkovnik v pokoju. Njemu v čast sta bili poimenovani dve ulici, ena v Ljubljani in ena na Vrhniku.

Zgodba vrhniškega župana

Tej uradni različici o umiku italijanske vojske izpred Ljubljane pa je kmalu začel oporekati Franc Tršar, ki je bil v tistem času vrhniški župan. Menil je, da je zgodba o Švabiću samo propaganda. Zatrjeval je, da je prišel Švabić skupaj s svojimi vojaki v Ljubljano šele nekaj dni pred samim dogodkom in tako ne on ne njegovi vojaki niso poznali ne Ljubljane in ne Vrhnike. Tršar zatrjuje, da je zgodba o Švabiću

zato neresnična, saj naj slednji ne bi bil imel niti najmanjšega pojma, kje je kaj in tako tudi ne bi mogel izvesti omenjene akcije.

Tršar je trdil, da so že pred vojno na Vrhniko prišli neki mladi italijanski gospodje, bilo naj bi jih osem, in sicer zaradi lova. Najeli so vodnike in precej križarili po okolici, si delali zapiske in celo fotografirali. Njihovo delo in obnašanje je kmalu pokazalo, da ne gre za običajne lovce, pač pa za častnike italijanske vojske, ki so očitno prišli z nalogom vohunjenja oziroma zbiranja

Časopisje v samostojni Sloveniji članka s Tršarjevimi navedki ni želelo objaviti, v starojugoslovanski diktaturi pa je bil brez težav objavljen.

podatkov. »Lovci« so spoznali, da so jih razkrinkali, zato so na vrat na nos odpotovali, pozabili pa zemljevid, na katerem je bila s svinčnikom vrisana meja med Logatcem in Vrhniko.

Tršar je zatrjeval, da so se novembra 1918 Vrhniki približali italijani. Zahtevali so prostor za nastanitev svojih vojakov in oficirjev ter celo prostor, kamor bi namestili poveljujočega generala. Svojo navzočnost so opravičevali s tem, da so prišli zagotoviti red in mir. Tršar je trdil, da se jim je uprl, češ da jih ne potrebujejo, da je formirana nova država, da je vse v redu in ni nobenega kaosa, da bi bile potrebne italijanske čete. Tršar je tudi trdil, da je nekemu italijanskemu oficirju zabrusil, da so »zunaj« svojega območja. Na vprašanje, kaj s tem misli, je Tršar

menda oficirju pokazal karto, ki jo je pred vojno pozabil eden od omenjenih »lovcev«. Po Tršarju naj bi bila črta na pozabljeni karti in tisti, ki jo je imel italijanski oficir, identična. Črta je potekala po trasi nekdanjega rimskega zidu iz poznoantičnega obdobja. Tršar je oporekal ne le navideznim razlogom za okupacijo, se pravi »vzdrževanju reda in miru«, ampak tudi temu, da na karti ni omenjenega kraja. Italijanski oficir je imel namreč nalogo zasesti Nauportus, kar pomeni, da je za Vrhniko uporabil

ime starorimske naselbine, župan Vrhnike pa je trdil, da takšen kraj ne obstaja. Občinski svet se je nato sešel zvečer 16. novembra in sklenil poslati ostro protestno pismo italijanskim poveljnikom. V tem pismu so tudi omenili, da so poslali prošnjo za pomoč tudi v Ljubljano. Iz Ljubljane pa naj bi jim bili odgovorili, da bo na Vrhniko poslana na pomoč prava armada, ki jo je iz prostovoljcev in srbskih ujetnikov zbral Švabić.

Tršar je nato zatrdil, da je zaradi ostrega nastopa, pisma in grožnje naslednji dan prišel k njemu višji častnik in mu izročil uradno sporočilo, da se italijanska vojska umika na nov položaj. Italijanske čete so se v resnici pomaknile nazaj do črte, ki je bila zarisana na karti, na ostanke starega rimskega zidu.

V diktaturi so članek objavili

Tršar je svojo različico zgodbe ponavljala vsa leta po prvi svetovni vojni, a je obveljala uradna različica, da so se italijanske čete umaknile zaradi Švabićeve akcije. Morda tudi zato, ker je imela Tršarjeva zgodba precejšnjo luknjo: kako to, da je župan kot uradna oseba obdržal zemljevid, ki je ostal po obisku »lovcev« iz Italije, in ga ni izročil viši instanci ali policiji. V začetku tridesetih let, ko je Švabić umrl in so ga v časopisju omenjali kot rešitelja Ljubljane, je Tršar napisal v časopis članek s svojo različico dogodkov, ki pa uradne verzije ni spremenila. Tršar je bil prepričan, da iz političnih razlogov, češ da moramo biti Slovenci hvaležni Srbom, ker so nas osvobodili in ker je bila omenjena akcija zgled sodelovanja in pomoči med bratskimi narodi.

Vsekakor je zanimivo in tudi pomenljivo, da je Tršar svoje trditve, ki so se razlikovale od uradne verzije, brez težav lahko objavil v časopisu, in to celo v Jutru, ki je bil popolnoma na liniji jugoslovanske in centralistične demokratske stranke, še več, vse skupaj je bilo objavljeno v času kraljeve diktature, ko je bil centralizem in unitarizem parola dneva.

V času samostojne Slovenije je dal vnuk nekdanjega vrhniškega župana Tršarja pismo svojega deda Leopoldu Verbovškemu. Le-ta je napisal članek in ga poslal v objavo uredništvu slovenskega dnevnika, naslednika nekdanjega Jutra. V časopisu v svobodni Sloveniji brez diktature pa se uredniku ni zdelo vredno objaviti Verbovškovega pisanja, še več, ni se mu zdelo vredno, da bi avtorja vsaj vljudno obvestil, zakaj njegovega sestavka ne bodo objavili. **D**

Korak za korakom ljudje gradimo svoje sanje.
Uresničujemo jih in verjamemo, da to počnemo za vse življenje.

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

**Brez zavarovanja
je vse kot list v vetru**

ZM
ZAVAROVALNICA MARIBOR

Trbovlje

Petra Janša, foto: STO/ D. Mladenovič

Trbovlje (287 m), središče istoimenske občine, so urbanizirano rudarsko naselje, ki je razpote gnjeno po dolini potoka Trboveljščica. Razvoj mesta je tesno povezan s premogovništvom, ki je prvotnemu mestu močno spremenilo podobo. Izginili so nekdanji pritoki Trboveljščice (Limbarski, Dobrniški in Lakonški potok), rudniku pa so žrtvovali tudi vasi s temi imeni. Danes so Trbovlje delavsko mesto, ki se je razvilo v letih socialistične graditve. Pečat mu dajejo rudnik, cementarna in termoelektrarna s svojim dimnikom.

Pristanišče brodnikov Trbovlje so eno redkih mest pri nas, ki so mesto postale šele leta 1952. Takrat so tudi izdelali urbanistični načrt, ki je predvidel širjenje mesta ob novi glavni cesti. K mestu se prištevajo tudi soseske, ki se vzpenjajo po bregovih nad dolino.

A kljub poznemu nastanku mesta so se ljudje v teh krajih naseljevali že davno prej, o čemer pričajo najdbe, kot je kamnito kladivo v Lakonci. V rimski dobi so Trbovlje pripadale upravnemu območju Klavdije Celeie, kamor so sodile npr. tudi Trojane. Trbovlje so prvokrat pisno omenjene v babenberškem urbarju iz leta 1220–1230 kot Prefeul, Prevuol, Trevol, Triuella, Trefeul, zadnja stoletja pa tudi kot Treboule in sedaj Trbovlje. Naselja so bila takrat majhna, večinoma le nekaj kmetij. Vpisane pa so že v Otokajevem urbarju (1265). Kasneje se je število kmetij le počasi povečevalo, saj je bila zemlja skopa in bilo je je malo. Sprva so se naseljevali na vrhovih. Tam so sredi 19. stoletja zgradili cesto. Z njo so povezali dolino s Savinjsko dolino. Obsavsko cesto proti Hrastniku in Zagorju so gradili Nemci med 2. svetovno vojno.

Ob Savi v dolini je zelo malo prostora, zato je bilo tam kmetij malo, največ ob sotočjih potokov. Na levem bregu v naselju Na Savi so bile samo tri (Južnova, Savškova in Bregarjeva). Ob Belih slapovih je še videti razvaline navigacijskega poslopja, ki je bilo zgrajeno za časa cesarice Marije Terezije, saj so tod pristajali brodniki z ladjami, ki so vozile po Savi. Na meji z zagorsko občino ob brzicah Prusnik je v 18. stoletju stal kmečki dvorec, danes so tam vidne le še ruševine. Dvorec je dobil ime po avstrijskem generalu Oskarju Potioreku (1853–1933), ki je služil v avstro-ogrski vojski in je bil priča atentata Gavrila Principa na prestolonaslednika Franca Ferdinanda. Svojo bogato vojaško kariero je Potiorek sklenil s priselitvijo v imenovani dvorec. Po zgraditvi železnice je plovba po mestoma nevarni Savi ponehala.

Železnica spremeni podobo Razvoj mesta Trbovlje je tesno povezan s premogovništvom. Začetki

rudarjenja segajo v leto 1804, večji pomen pa je dobilo z zgraditvijo železnice po Savski dolini. S premogovništvom se je začela razvijati tudi industrija (cementarna, steklarna, opekarna). Prav graditev železnice, ki je bila za tiste čase še posebno zahteven projekt, je pripeljala v Trbovlje in druga mesta ob železnici veliko delavcev od drugod, predvsem iz Italije. Nekmečko prebivalstvo pa je bilo tukaj že prej, saj so premog začeli kopati Maurerjevi že leta 1804 v Lakoncah. Leta 1847 je erar ustanovil rudnik na Vodah, leta 1867 ga je prevzela Vodenska premogokopna družba in ga leta 1873 prodala Trboveljski premogokopni družbi. Istega leta so odkupili tudi Maurerjev rudnik in tako so bili vsi rudniki v Trbovljah združeni.

Pred dograditvijo Južne železnice so vsi premogovniki v Zasavju imeli težave s transportom premoga. Maurerjevi so postavili steklarno, kopanje premoga pa opustili. Po dograditvi železnice so se razmere za prodajo premoga bistveno izboljšale, saj je bila prav železnica velik porabnik premoga. Leta 1873 je Trboveljska premogokopna družba steklarno opustila in jo preuredila v delavska stanovanja. Cementarno so zgradili leta 1876, upravno poslopje so postavili tik nad strugo Trboveljščice. Apnenec za cement so sprva dobivali za Klekom in v Retju. Istega leta so zgradili bolnišnico, šolo pa leta 1892. V tem času je imela v Trbovljah največ veljave nemščina. Med narodno zavedne Slovence, ki so si prizadevali za uveljavljanje slovenskega jezika, lahko nedvomno prištevamo gostilničarko Ano Dimnik. Gostilna Dimnik stoji na kraju, kjer se cesta razcepi v Cesto oktobrske revolucije in v ulico Sallaumines (imenovana po francoskem mestu, ki je pobrateno s Trbovljami). Cesta oktobrske revolucije vodi proti starim Trbovljam. Ob vhodu vanje je Peklarjeva grofovskova hiša z večkapno streho, katere osnova izvira verjetno še iz časa celjskih grofov.

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.trbovlje.si

Trbovlje je mesto med Zasavskim hribovjem.

Premogovništvo je večji pomen dobilo z zgraditvijo železnice.

Sedanja župnijska cerkev sv. Martina je iz 18. stoletja

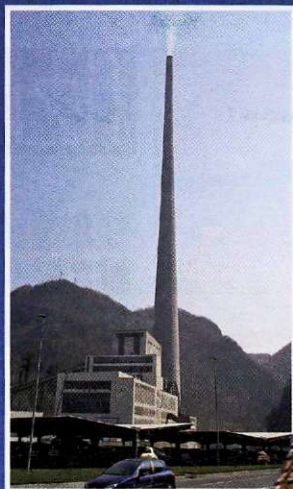
Najstarejša trboveljska cerkev Že v 13. stoletju naj bi na kraju današnje župnijske cerkve stalo krščansko svetišče. Pri obnovitvi so odkrili kamnite temelje, verjetno prvotne zgradbe, ter dele obokanega prostora. Župnija Trbovlje je prišla leta 1332 skupaj z Braslovčami pod benediktinsko opatijo Gornji Grad in leta 1461 z opatijo vred pod ljubljansko škofijo, kjer je ostala do leta 1787. Posej je del lavantinske oz. mariborske škofije.

Sedanja cerkev sv. Martina je nastala v 18. stoletju. Glavno ladjo župnijske cerkve so sezidali v letih 1743–1745, današnja podoba pa je dobila leta 1855, ko je takratni župnik, pesnik Jožef Hašnik, glavno ladjo podaljšal za pevski kor. K temu ga je vzpodbudil škof Anton Martin Slomšek, ki je svojega učenca poslal v Trbovlje za župnika. Nekateri umetnostni zgodovinarji menijo, da je imela prvotna fasada cerkve reliefno poudarjene stebre, ki so bili ob dozidavi kora in verjetno še drugih delov odstranjeni ter nato samo slikovno poudarjeni. Ob raznih prezidavah se je polagoma izgubljal prvotni baročni slog, ki se je v izvirni obliki ohranil do danes le v tipični obliki strehe na zvoniku in v Marijinem tronu v cerkvi.

Stavba je tlorisno grajena v obliki križa, z glavno ladjo in prezbiterijem v vzdolžni smeri, prečnico pa tvorita obe kapeli. Pod tlakom kapele Rožnovenske Matere božje na desni strani je zaprta kostnica. Glavni oltar, ki je bil obnovljen leta 1966, je lepo baročno delo, njegov avtor pa žal ni znan.

Najvišji dimnik v Evropi Dimnik Termoelektrarne Trbovlje (TET) je s 360 m najvišja zgradba v Sloveniji in najvišji dimnik v Evropi. Po zgraditvi, ko je leta 1976 nadomestil prejšnji, le 80 m visoki dimnik, se je onesnaženost zraka z žveplovim dioksidom enakomerneje razporedila po Sloveniji; v zasavskih dolinah se je zmanjšala, povečala pa se je v više ležeči vasi Dobovec in v Savinjski dolini. Dimnik je projektiralo nemško podjetje Karrena iz Düsseldorfa, pri graditvi pa so sodelovali tudi slovenski in bosenski gradbeni strokovnjaki ter posebej usposobljeni delavci. Zasnovan je tako, da bi prenesel potres do 10. stopnje po Mercalliju, ob močnem vetru pa niha do skoraj enega metra.

Zasavski Triglav Za božjepotno cerkev sv. Neže na Kumu je še pred vojno dnevnik Slovenec zapisal, da je to najbolj priljubljena božja pot Dolenjcev. Tudi danes je med najbolj obiskanimi izletniškimi kraji. Pravijo mu kar zasavski Triglav, saj bi najbrž težko našli enakovredno razgledno točko. Od tod se vidi pol Slovenije: od Triglava prek Snežnika do Gorjancev in na drugi strani od sotelskega hribovja, Pohorja, Savinjskih in Kamniških Alp. Odkar je iz Trbovelj prek Dobovca speljana lepa cesta, se na ta 1220 metrov visoki vrh podaja še več občudovalcev slovenskih lepot.

Trboveljski dimnik je s 360 m najvišji v Evropi.

Avstrijski general Oskar Potiorek (1853–1933)

Pibernikovi spomini

1.

Celjska Mohorjeva družba

Celjska Mohorjeva družba je izdala knjigo *Začudene oči otroštva*, v kateri France Pibernik opisuje svoje otroštvo. France Pibernik je bil pred 80 leti rojen v Suhadolah pri Komendi. Maturiral je na gimnaziji v Kranju, diplomiral je iz slovenskega jezika in književnosti na ljubljanski univerzi, kot profesor je služboval na nižji gimnaziji Dobrovo v Brdih in na gimnaziji v Kranju. Živi in dela v Kranju. Je eden najbolj ustvarjalnih slovenskih literarnih zgodovinarjev, avtor in urednik šestdesetih knjig, v katerih se je veliko posvečal zamolčanim avtorjem. Avtor v svojih otroških spominih pod naslovom *Začudene oči otroštva*, ki izhajajo v sozaložbi vseh treh Mohorjevih, pred nami poetično realistično odstira življenje na slovenskem podeželju v času pred svetovno vojno. Slednja pomeni usoden in nepreklicen rez s preteklimi vrednotami. Kljub temu pisanje ni zagrenjeno, ampak izraža toplino, ki pa nikdar ne zaide v sladkobno nostalgčnost.

France Štiglic

Slovenska matica

Knjiga *France Štiglic*, podnaslovljena *Od epopeje do nostalgije*, je druga knjiga o tem slovenskem režiserju; pred 15 leti je pri Slovenski kinoteki že izšel zbornik o Francetu Štiglicu. Razlogov, da se je avtor knjige Tone Frelj odločil pisati o njem, je več, med drugim ta, da je v času režiserjevega življenja med filmarji veljalo prepričanje, da lahko Štiglic snema, kar in kadar hoče, kar pa, kot se izkaže, ni bilo tako. Prav tako je veljalo prepričanje, da Štigličeva dela niso bila deležna prave kritike, kar prav tako ne drži, saj so bili kritiki včasih celo preveč kritični do njegovih filmov. Knjiga je dvodelna. V prvem delu Frelj na podlagi dokumentarnega gradiva poda genezo posameznih filmov, v drugem pa se loti strukturalne analize filmov, in sicer vseh postavk, ki sodijo v filmsko realizacijo, od fabule in sižerja do likov in karakterizacije. Knjiga prinaša vrsto novih odkritij, ki bi morala prevrednotiti nekatera dosedanja vedenja o režiserju.

Fiziki 6

2.

Založba Modrijan

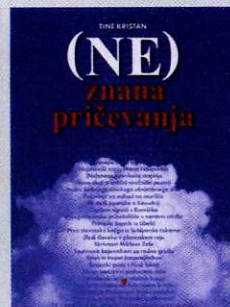
V knjigi *Fiziki 6* je opisano življenje in delo znanih naravoslovcev in fizikov. Spoznamo usode znamenitih osebnosti, zanimivosti iz njihovega življenja, kaj je vplivalo na njihovo delo, ter zaznamo značilnosti časa, v katerem so živeli. V šesti knjigi so predstavljeni

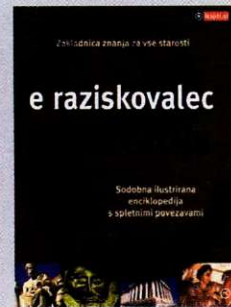
1.

2.

3.

4.

naslednji fiziki: Roger Bacon, Francis Bacon, Jacob Bernoulli, Johann Bernoulli, Daniel Bernoulli, Leonhard Euler, Benjamin Franklin, Pierre Louis Maupertuis, Jean le Rond d'Alembert, Joseph Louis Lagrange, Pierre Simon Laplace, Gaspard Monge, Lazare Carnot, Joseph Fourier, Jean-Baptiste Biot, François Arago, Siméon Denis Poisson, William Rowan Hamilton, Georg Simon Ohm, Julius Elster, Hans Geitel, Nikola Tesla, Paul Langevin, Georg Gamow, Edward Condon, Maria Goeppert-Mayer, Eugene Wigner, J. Hans D. Jensen, Hideki Jukava, Carl Sagan. Opisi znamenitih osebnosti so delo slovenskega avtorja dr. Janeza Strnada, ki je univerzitetni profesor ter pisec številnih strokovnih in poljudnih del. Avtor se s posebnim veseljem posveča zgodovini fizike in je osrednji slovenski znanstvenik, ki je fiziko približal širokemu krogu bralcev.

Sveti teror

Založba Sophia

Sveti teror, delo izpod peresa enega najvidnejših in najpogostejše citiranih literarnih in kulturnih teoretikov Terryja Eagletona, je provokativno in radikalno razmišljanje o enem najbolj žgočih vprašanj našega časa. Avtorjev metafizični in estetski pristop prinaša filozofski kontekst aktualnih vprašanj, ki bo zanimiv za ljubitelje književnosti, humanistike, filozofije, bralce Hegla, Derridaja, Lacana ali samega Eagletona, prav tako kot za vse tiste, ki so naveličani poenostavljenih odgovorov o terorizmu. Knjiga na jasn in prodoren način poglobljeno predstavi ideje terorja, pri čemer črpa iz političnih, filozofskih, književnih in teoloških virov. Pri izvorihi terorja se sprehodi od antike do sodobnosti. Raziskava seže od Dionizovega kulta prek Shakespearovih tragedij, politike Dantona in Hegla vse do Freudove in Lacanove misli ter pri tem pretrese ideje o Bogu, svobodi, narodu, sublimnem in nezavednem. Eagleton v knjigi predstavi metafiziko terorja z zgodovinske perspektive.

Zanimivosti in posebnosti

3.

Galerija 2, Vrhnika

Galerija 2 z Vrhnike je izdala knjigo Tineta Kristana *(Ne)znana pričevanja* s podnaslovom *Zapiski iz novinarske beležnice o naših kulturno-zgodovinskih znamenitostih, zanimivostih in posebnostih*. Petdeset jih vsebuje knjiga, samih zanimivih zgodb iz slovenske preteklosti, od arheoloških (zaklad z Magdalenske gore, rimske Mošnje, rimski kip izpod Rifnika, antična orožniška postaja pri Trebnjem, rimska stavba nad Vrtovinom, rimski obrambni zid, upor rimskih delavcev na Vrhniki, najdba rimskega napisa Nauportus oz. Vrhnika, prestolnica Histrov v Istri, spopad Rimljanov pri Vipavi, najdbe naših prednikov v Smokuču in na Rojah pri Gabrovki, Ajdovski gradec pri Sevnici, najdbe iz visokogorja v Triglavskem narodnem parku) do megalita iz Krkavč, dragotin znamenite poznogotske cerkve v Dvoru pri Polhovem Gradcu, najstarejših orgel (Strmica nad Laškim), pomembnosti samostana v Žičah, vloge Kureščka, grofov celjskih, skrivnosti grobnice Veronike Deseniške v Jurklostru, znamenite oporoke o Savudrijskem rtu, stare trte dišečke s Cola, nastanka Bleda ter Štanjela.

Stara Grčija

4.

Založba Mladinska knjiga

Imenitna zbirka enciklopedij *e.raziskovalec* je namenjena tistim, ki jim je brskanje po internetu še posebno blizu. Čudovito ilustrirane knjige predstavljajo lepote narave in bogastvo zgodovine, skrbno izbrane spletne povezave ob vsaki temi pa bodo navdušile vse, ki želijo videti in vedeti še več. Knjige so torej združitev znanja v tiskani besedi in podatkov na spletu. V tej zbirki je izšla tudi knjiga *Stara Grčija*. Dober priročnik pri pouku zgodovine. Starogrška civilizacija je človeštvu dala velike mite, sijajne umetnike, mislece in znanstvenike ter demokracijo, ki je danes temelj pravične politične ureditve. Vse to lahko spoznamo s to enciklopedijo, ki bralcu ponudi dodatne informacije tudi na spletu.

Frankfurt po Frankfurtu v Ljubljani

Sprejemna dvorana Cankarjevega doma med 11. in 15. novembrom gosti 22. razstavo tujih knjig Frankfurt po Frankfurtu, na kateri je predstavljenih okoli 10.000 knjig.

Na prodajni razstavi tuje literature se predstavljajo knjige 450 tujih založnikov, večina v angleščini. V središču razstave je strokovna literatura s področja družboslovja, humanistike, naravoslovja, medicine in tehničnih ved, poleg nje pa so predstavljena tudi poljudna dela s področja umetnosti, priročniki in izbor leposlovnih del, ki so bila nagrajena s katero od prestižnih mednarodnih literarnih nagrad, kot so Pulitzerjeva, Bookerjeva in Nobelova. Poleg angleških knjig najdemo tudi knjige v nemščini, francoščini, italijanščini in španščini. Razstavljene knjige so knjigarnarji iz Konzorcija izbrali med več kot 400.000 novitetami, ki so bile med 14. in 18. oktobrom predstavljene na mednarodnem knjižnem sejmu v Frankfurtu.

Dežela v gosteh letošnjega frankfurtskega knjižnega sejma je Turčija.

Turčija v gosteh V 22. izdaji manifestacije po tradiciji frankfurtskega knjižnega sejma predstavlja jo letošnje deželo v gosteh Turčijo. Slovenci jo poznamo predvsem kot turistično destinacijo, zato se predstavlja tudi s turističnimi vodniki in monografijami, v ospredju pa so vsekakor leposlovna dela turških avtorjev, naj-

več v angleških prevodih. Med turškimi avtorji najbolj izstopa nobelovec Orhan Pamuk, ki ga slovenski bralci že poznajo po delih *Ime mi je rdeča*, *Istanbul*, *Bela trdnjava in Sneg*, razstavljene pa so še angleški prevodi njegovih del *The Black Book*, *Other Colours* in *The New Life*. Knjižnega dogodka v Ljubljani se je

12. novembra udeležil tudi mladi turški pisec Serdar Özkan. Njegov prvenec *Izgubljena vrtnica* je preveden v 25 jezikov in tudi v slovenščino. Sodi med najbolj brane turške avtorje ta čas.

Angleški Cankar V sklopu razstave predstavljajo enega najbolj dovršenih e-bralnikov francoskega podjetja Bookeen z imenom Cybook, med razstavljenimi knjigami pa je tudi prva znanstvena monografija o Ivanu Cankarju v angleščini *Mirror of Reality and Dreams. Stories and Confessions* by Ivan Cankar Irene Avsenik Naberger, ki je izšla pri frankfurtski založbi Peter Lang. Gre za dopolnjeni tretji del slovenske izdaje monografije o Cankarju, ki je leta 2005 pri Mladinski knjigi izšla pod naslovom *Ljubezen in krivda Ivana Cankarja*. Za obiskovalce so pripravili tudi lestvice petih najboljših knjig po področjih z oznako Knjigarnar priporoča. L. H.

geoplín

slovenska plinska družba

Zanesljiv partner že **30 let**

Nova umetnost: pročelje Kooperativne banke v Ljubljani

Art nouveau v Narodni galeriji

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Razstava Nova umetnost & družba Narodni galeriji v Ljubljanski obiskovalce v multimedijiški obliki seznanja z družbenim in ekonomskim stanjem v Evropi na prelomu 19. in 20. stoletja, ki je botrovalo art nouveauju.

Art nouveau, vseevropsko umetnostno gibanje za prenovu umetnosti, je pravzaprav slog, ki se je razvil v Evropi med letoma 1890 in 1914 na področju oblikovanja, umetne obrti, arhitekture in likovnih umetnosti. Pri različnih narodih je dobil različna imena; tako mu Nemci pravijo Jugendstil, Italijani liberty ali cvetlični stil, Nizozemci neuwe kunst, Rusi moderna, Švicarji style sapin in Avstrijci secesija. Začetek art nouveauja pomeni hiša profesorja Edmonda Tassela, ki jo je leta 1892 v Bruslju zgradil Victor Horta. Francosko ime je nova umetnost dobila od trgovca z umetninami Siegfrieda Binga, ki je leta 1895 v Parizu odprl trgovino, imenovano L'Art nouveau, in v njej prirejal razstave ter prodajne salone slik, kipov in zlasti izdelkov dekorativnih umetnosti, ki niso imeli mesta v umetnostnih galerijah. Art nouveau se je hitro razširil po Evropi in zunaj nje ter cvetel še posebej v deželah, ki so si prizadevale za večjo kulturno in nacionalno avtonomijo, v mestih, ki so doživljala gospodarski razcvet in ki so se ob koncu stoletja hitro urbanizirala.

Ukrivljena poteza Na nastanek nove umetnosti je vplivalo giba-

nje Arts and Crafts, ki je podpiralo izdelke obrtnikov in zavračalo industrijsko proizvodnjo. Nova umetnost je ovrednotila tudi ljudske in folklorne okraske ter je pravo priznanje doživela leta 1900 na Svetovni razstavi v Parizu ter se v nasprotju z začetnimi idejami takoj uveljavila tudi v industriji. Toda izbruh prve svetovne vojne je pretrgal vsakršno umetniško delovanje in na art nouveau so se znova spomnili šele sredi šestdesetih let 20. stoletja. Sicer pa so stvaritelji nove umetnosti menili, da je narava edini vzor vsakega umetnika, in so stilizirano upodabljali drobne sestavine narave, rastlin in živali ter dajali pred-

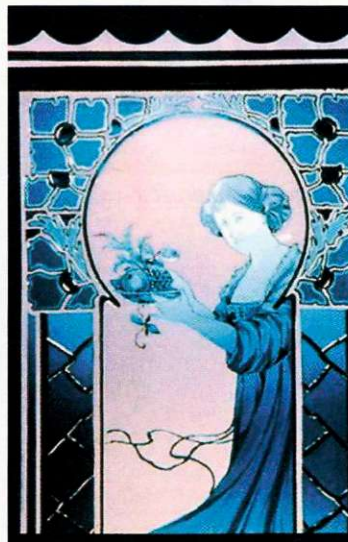

Portal Mestne hranilnice ljubljanske

nost ukrivljeni potezi, čeprav so kasneje nekateri s stilizacijo ukrivljeno potezo privedli vse do premih črt in geometričnih likov. V tem so videli najpopolnejše posnemanje narave, ki ga lahko doseže človeška roka. Večina umetnostnih zgodovinarjev danes zajema vso umetnost 20. stoletja z izrazom modernizem, ki se začel s secesijo in se nato razvijal na različne načine.

Nova umetnost Multimedijiški predstavitev na DVD z naslovom Nova umetnost & družba je na ogled v Narodni galeriji v Lju-

bljani in je sad triletnega mednarodnega projekta mreže Reseau Art Nouveau Network. Pripravili so jo kustos David Aasen Sandved iz Jugendstil centra v Alesundu, producerska družba Insamatic in partnerji mreže Reseau Art Nouveau Network iz 15 evropskih mest. Evropska mreža Reseau Art Nouveau Network je bila ustanovljena leta 1999 na pobudo Službe za spomenike in spomeniška območja upravnega območja Bruselj-prestolnica, da bi preučevala, varovala in vrednotila dediščino art nouveauja. Od leta 2007 ima status mednarodne zveze in deluje s finančno podporo evropskega programa Kultura 2000. Razstava Nova umetnost & družba, ki jo lahko vidimo v 11 jezikih in bo na ogled do 18. januarja 2009, prikazuje bistvene poteze obdobja na prelomu 19. in 20. stoletja ter je tematsko povezana z veliko razstavo Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920, ki je v Narodni galeriji na ogled še do 8. februarja 2009. Razstavo impresionistov dopolnjuje interaktivna predstavitev Umetnost in družba na Slovenskem okrog 1900. **D**

Ena od šestih steklenih plošč v Grand hotelu Union (okoli 1905)

Častni doktorat

Praška Akademija za umetnost, arhitekturo in oblikovanje je nekdanjemu slovenskemu veleposlaniku v Pragi dr. Damjanu Prelovšku podelila častni doktorat (*doctor honoris causa*). To je četrti častni doktorat, ki ga je zadnja leta podelila akademija, in najvišje češko priznanje Slovencu od osamosvojitve. V obrazložitvi so zapisali, da je dr. Prelovšek največji živeči raziskovalec Plečnikovega dela, saj je o njem napisal več knjig, obsežno monografijo in številne znanstvene članke. Prelovškova dela so med drugim prevedena v češčino. Ker je delo slovenskega prejemnika častnega doktorata praške akademije v Sloveniji premalo cenjeno, v slovenščini niso dostopna vsa njegova dela. Prelovšek je bil na Češkem priljubljen tudi kot veleposlanik

Nagrajenec dr. Damijan Prelovšek

in je v prostorih Praškega gradu pripravil pregledno razstavo o Plečniku. Častni doktorat so Prelovšku podelili v nekdanji križniški cerkvi sv. Ane. Dogodka se je udeležilo vodstvo praške Akademije za umetnost, arhitekturo in oblikovanje, številni dekani in visoki predstavniki drugih čeških fakultet, okoli 300 pomembnih čeških akademikov in umetnikov ter nekaj veleposlanikov. L. H.

Solistika v MGL

Premiera predstave Solistika

V Mestnem gledališču ljubljanskem so 7. in 8. novembra pripravili premieri Solistike za dva solista in neomejeno število instrumentov, predstave, v kateri so Boštjan Gombač, Marko Brdnik in Branko Završan nekoliko po svoje oživili klovnovsko gledališče. Duhoviti glasbeni virtuosi, ki jih ni mogoče videti na koncertu resne glasbe, so igrali priredbe klasičnih ritmov, od Bacha do atonalne glasbe. Predstava je postavljena v radijski studio, za katerega velja, da ne prenaša tišine. V oddaji se pomerita solista, ki vsak zase verjmeta, da sta najboljša. Tu je še voditelj, ki v bistvu generira dogajanje na odru. Predstava je nastajala sproti. Ustvarjalci so se po premisleku odločili, naj bo glasba tista, ki govori. Osrednja inštru-

menta, ki se pojavljata v predstavi, sta harmonika in klarinet, pri izvajanju priredb klasičnih skladb pa glasbenika-gledališčnika posegata še po številnih drugih instrumentih, tudi po pojoči žagi. Generator vnovičnega oživljanja tradicije glasbenega gledališča je Ivana Djilas, tokrat producentka. Ustvarjalci so se navdihovali pri tradiciji glasbenih klovnov, katerih žanr je navdihujoč in strašno resen, zanj sta značilna virtuosno izvajanje glasbe in virtuosen nastop. Solistika je že tretji projekt, ki je nastal kot plod sodelovanja društva Familija in MGL. Prvi je bil izredno uspešen kabaret Patty Diphusa, izpovedi pornodive, sledila pa je še predstava O čem govorimo, kadar govorimo o ljubezni. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 13. 11. 2008

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovaške filharmonije – klasična glasba

19.30 MGL: D. Potočnjak: Za naše mlade dame

20.00 Siti Teater BTC: K. Kaie: Laži, ampak pošteno

19.30 SNG Drama Ljubljana: W. Shakespeare: Tit Andronik

PETEK, 14. 11. 2008

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovaške filharmonije – klasična glasba

19.30 SNG Drama Ljubljana: W. Shakespeare: Tit Andronik

20.00 Plesni teater Ljubljana: Stefan Maria Marb & Tanja Zgonc: Between – plesna predstava

SOBOTA, 15. 11. 2008

19.00 Slovenska filharmonija: Letni koncert Mešanega pevskega zbora Glasbene matice Ljubljana

20.00 MGL: Branko Završan: Solistika – glasbena predstava

20.00 SNG Drama: J.-B. P. Molière: Scapinove zvijače

20.00 Cankarjev dom: Irena Tomažin: Kot kaplja morja v usta molka

20.00 Plesni teater Ljubljana: Stefan Maria Marb & Tanja Zgonc: Between – plesna predstava

NEDELJA, 16. 11. 2008

11.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: J. & W. Grimm / K. Autilisova: Trnuljčica – lutkovna predstava

20.00 Cankarjev dom: Irena Tomažin: Kot kaplja morja v usta molka

20.00 Plesni teater Ljubljana: Stefan Maria Marb & Tanja Zgonc: Between – plesna predstava

PONEDELJEK, 17. 11. 2008

16.00 Slovenski etnografski muzej: Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome v Sloveniji – predstavitev kampanje ozaveščanja s kulturnim sporedom

19.30 SNG Drama: J.-Baptiste Molière: Tartuffe

20.00 MGL: C. Churchill: Punce in pol

TOREK, 18. 11. 2008

19.00 Festivalna dvorana: Pella (Makedonija) – vokalna ljudska glasba

20.00 Cankarjev dom: Herbert Achternbusch: Ella

SREDA, 19. 11. 2008

18.00 MGL: C. Goldoni: Beneška dvojčka

19.30 Križanke: Katja Šulc: Uglasbena poezija Mile Kačič

20.00 Cankarjev dom: Herbert Achternbusch: Ella

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Odsev

Monika Maljevič

Režiser grozljivk Krvava romanca in Opazujemo te v predelavi korejskega filma sledi nekdanjemu detektivu Benu, ki se poskuša po tragični smrti prijatelja postaviti na noge.

Zaposli se kot varnostnik pogorelega nakupovalnega središča, toda med nočnimi obhodi se mu začnejo v zrcalnih prikazovih srehljive podobe. Da bi pred duhovi iz onostranstva rešil družino, mora Ben razkriti temačno skrivnost, ki v zrcalnih ustvarja smrtonosne odseve. Odsev je srehljiva zgodba o nekdanjem policistu v težavah, ki mora rešiti svojo družino pred nepopisnim zlom, ki uporablja ogledala kot portal v njihov dom.

Mistična ogledala Od folklore do pravljic, od vraževerja do verskih tradicij; mitologijo, povezano z ogledali, je vedno obdajalo nekaj temačnega. Za Rimljane so ogledala imela moč, da odsevajo dušo človeka in vplivajo na njegovo dobro počutje. To skupaj s prepričanjem, da se življenje obnovi vsakih sedem let, je porajalo stoletno legendo, da bo nekdo, ki razbije ogledalo, imel smolo sedem let.

V filmu in literaturi so ogledala simboli nečimrnosti, nevarni portali resnice ali transportna sredstva v druge čase in kraje. Judovska vera narekuje, da v času žalovanja za rajnikom v njegovem domu pokrijejo vsa ogledala, da

Mirrors

Režija: Alexandre Aja

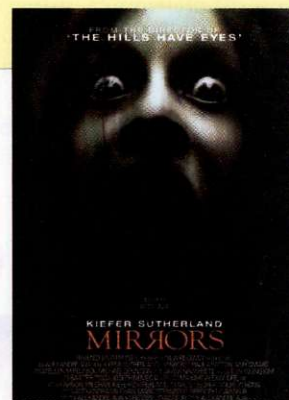
Žanr: grozljivka

Scenarij: Alexandre Aja in Gregory Levasseur po filmu Sung-ho Kima

Igrajo: Keifer Sutherland, Paula Patton, Cameron Boyce, Erica Gluck, Amy Smart, Mary Beth Peil, John Shrapnel

Premiera: 13. 11. 2008

Distribucija: Continental Film

živečih ne bi zmotile pasti lepote in fizični svet. A te svarične pripovedi o narcizmu in smoli zbledijo v primerjavi z najpogostejšim fenomenom, povezanim z ogledali: smrtjo. Poznajo ga različne kulture, od Rima do Daljnega vzhoda. Izročilo pogosto pravi, da so ogledala zla bitja, ki ujamejo duše živečih – in tako povzročijo smrt – ali ujamejo dušo pokojnega, preden pride v onostranstvo, in tako duše uročijo v večno ujetništvo. Vraže tudi pravijo, da vampirji nimajo odseva v ogledalu, ker so nemrtva bitja in so dušo že izgubili. Povezava med ogledali in smrtjo se je prenašala iz roda v rod in jo poznajo družbe po vsem svetu. Vse to priča ne le o človekovem kompleksnem odnosu do Velikega neznane, ampak tudi do lastnega odseva.

Najtemnejši elementi te kolektivne mitologije so v 21. stoletju dobili novo podobo v Odsevu. "Če pri filmu odmislimo vidik grozljivke, je nekaj zelo univerzalnega in zanimivega na kulturni mistiki ogledal in prestavlja podlago za zelo napet film," pravi Milchanova. V svojem bistvu je bila Into the Mirror zgodba o detektivu, ki preiskuje niz gnusnih umorov, povezanih z ogledali. **D**

Prima ugodnosti za kupce Prima kurilnega olja.

**PAKET DVEH DVD-JEV HKRATI,
ZA DVA MESECA, SAMO 1 EUR!**

SPLETNA VIDEOTEKA

**PRALNI STROJ BOSCH
ZA SAMO 299 EUR!**

SPECIALIZIRANE TRGOVINE
ZA BELO TEHNIKO IN KUHINJE

**ODEJA ACTIGARD MEDICO LUX
PO IZJEMNO UGODNI CENI!**

Nakup Prima kurilnega olja vam prinaša ugodnosti pri naših partnerjih!

Promocija traja od 7. 10. do 7. 12. 2008

080 22 66

www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Usodna ženska

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Chevrolet aveo 3v 1,4 LT

Morda ste ga prej poznali pod drugim imenom, kalos, kakor so se imenovali Chevroletovi modeli s prisekanimi zadki. Sedaj celotno družino označuje novo ime – aveo. Kljub drugemu imenu ne gre za tako veliko spremembo, temveč bolj za prenavo, da bo avtomobil privlačnejši. In če bi radi, da vas opazi tudi slovenska usodna ženska Bernarda Žarn, ki se vozi s takšnim, le v salon na ogled.

Nova podoba Tam vas bo pričakala že znana oblika s popolnoma spremenjeno masko,

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	CHEVROLET AVEO 1,4 16V
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1399
moč v kW (KM) pri vrt./min	74 (101) pri 6400
največji navor v Nm pri vrt./min	131 pri 4200
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	3920 x 1680 x 1505
medosna razdalja v mm	2480
prtljajnik v litrih	220/980
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1133 (410)
največja hitrost v km/h	175
pospešek 0-100 km/h v s	11,9
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,9/4,7/5,9
poraba na testu v l/100 km	8,8
cena vozila v EUR	11.400

za katero bo marsikdo mislil, da so jo dodatno 'sfrizirali' v kakšni delavnici za predelave. Čeprav je sam avtomobil precej visok, to uspešno prikrivata boka, ki se dvigata zelo visoko proti zadku v zajeten C-stebriček. Rahlo izbuljeni blatniki, nižji pragovi, spojler in le troje vrat ustvarjajo malce bolj športno podobo, ki bi jo najlepše zaokrožila še za palec večja lita platišča. Serijska oprema obsega 15-palčna, poleg paketa šport (meglenki, usnjen volan in prestavna ročica, radio s šestimi zvočniki) pa še samodejno klimatsko napravo. Prostora je v kabini glede na razred avto-

mobila dovolj, prav tako udobja, le na dolgih poteh boste pogrešali sedeže z več opore za hrbtenico. Voznikovo okolje je z novo generacijo bistveno lepše in tudi na oko kvalitetnejše sestavljeno. Plastika je seveda še vedno cenena, a vse se potem pozna tudi na končni ceni. Bolj pomembna je dobra ergonomija, ker so gumbi in druge komande logično razporejeni, po drugi strani pa je volanski obroč prevelik in sedi se visoko, kar ne bo ustrezalo vsem okusom, vendar je zato pregled iz avtomobila boljši in vrtenje volana lažje. Zahtevni ali športni vozniki bodo po drugi strani nezadovoljni z občutkom na volanu, ker servo pri manjših hitrostih premalo pomaga, pri večjih pa preveč. Poleg tega se tudi

karoserija preveč nagiba za bolj resno preganjanje med ovinki, kjer je precej očitno še siljenje nosu v ravni smeri. Aveo pač ni športen avtomobil, kar zna mlade voznike razočarati.

Tehnološko ni napreden Primerjava z najnovejšimi dosežki na področju tehnike v avtomobilizmu bi avea postavila na dno lestvice. Realno gledano mu ne manjka nič, le konkurenca danes ponuja že veliko več. Če se zdi, da je okroglih 100 'konjev' za majhen avto veliko, se potem na cesti zdi, kot da jih ni. Vsekakor je treba motor precej priganjati, da kaj da od

sebe, a takrat začne postajati še moteče glasen. Verjetno bi prestava več v menjalniku s petimi stopnjami delno rešila to težavo in hkrati zmanjšala porabo, ki je bila na testu daleč od tovarniško obljubljenih števil. Čeprav pri Chevroletu pravijo, da so z dodelavami na motorju dosegli za okoli 10 odstotkov manjšo porabo kot pri predhodniku, se je 45-litrski tank za gorivo v povprečju spraznil že po dobrih 500 kilometrih. Nezahtevnemu vozniku se po drugi strani ne bo zdelo, da pogonskemu sklopu kaj manjka, ker avto načeloma zadovolji potrebe dnevnih voženj in hkrati prepriča z nezahtevnim upravljanjem ter mehkim podvozjem. Ne smete pozabiti, da je še vedno največja prednost avee (in chevroletov nasploh) cena, ki upraviči zaostanek v nekaterih kategorijah. Pogled v cenik namreč pokaže, da nobeden od tekmecev ne zmore ponuditi tako opremljenega avtomobila s stotimi 'konji' za 11.400 evrov. Lahko pa varnejšega. Vsaj po testih kalosa sodeč, ki je pred dvema letoma dosegel le tri zvezdice, čeprav verjamem, da so tudi na tem področju s prenovno dosegli več.

Po novem aveu izdelujejo na Poljskem, da bi se bolje prodajal v Evropi, kjer je že predhodnik dosegel kar lepo številko – 440 tisoč. Če Bernarda ni preveč zahtevna voznica, se bo lepo ujelela z vsemi temi vozniki na stari celini in hkrati pohvalila, da je ta prvi moderni chevrolet, ki je narejen tukaj. Usodna pa z njim ne bo, kar ji zna biti celo všeč, da se ne bodo zaljubljal vanjo povsod, kjer se bo pojavila. **D**

Novici

VOLKSWAGEN GOLF Das Auto. Po slovensko – avtomobil. V šesti generaciji in po več kot 26 milijonov prodanih primerkih je tudi k nam pripeljal spet najboljši golf vseh časov. S seboj vozi vse inovacije in sadove razvoja zadnjih petih let, na trgu pa je ta model že 34 let kot najuspešnejši Volkswagnov model vseh časov. Morda boste presenečeni, da oblika ni bistveno drugačna od prejšnje. Seveda bo vsak prepoznal novega golfa, a tu gre bolj za evolucijo znanega. Zelo velik poudarek so pri razvoju namenili varnosti, tako da je v serijski opremljeni sedem zračnih vreč (tudi kolenska), na preizkusnih trkih Euro NCAP pa je dosegel 36 od 37 točk (pet zvezdic), kar je največ v razredu. Med serijskimi dodatki so tudi klimatska naprava, daljinsko osrednje zaklepanje in radio s CD. Kupci bodo lahko izbirali še številne tehnološke poslastice, kot sta dinamično uravnavanje podvožja in laserski nadzor do spredaj vožečega.

VOLVO XC60 'Športnim terencem' oziroma SUV-om, kot jim radi pravimo, se je tudi v Sloveniji pridružil volvo XC60, ki bo morda postal eden najbolj zaželenih modelov te švedske znamke. Gre za zelo moderen in vseeno oblikovan avtomobil, ki se velikostno uvršča pod XC90 (za marsikatero morebitnega kupca je bil slednji prevelik, zato želi Volvo sedaj pritegniti tudi te). Najpomembnejša novost je sistem 'Volvo City Safety', ki v nekaterih državah celo znižuje zavarovalne premije. Pri majhnih hitrostih (od 0 do 30 km/h) samodejno zavira, če voznik ni pozoren in se ne odzove na oviro, ki se nenadoma znajde pred njim.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stg)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Nezdravljen diabetes je nevaren

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Po podatkih, ki jih je Inštitut za varovanje zdravje pridobil z anketo, se kar 36 odstotkov diabetikov ne zdravi, kar je zelo zaskrbljiv podatek. V anketi IVZ je sodelovalo 2.118 oseb. V Sloveniji živi 125.000 oseb z diabetesom.

Najnevarnejši je »trebušni« tip debelosti. Obseg pasu pri moškem naj ne bi presegal 94 cm, pri ženski pa 80 cm.

in uvajanjem zdravega načina življenja kot tudi za kakovostno obravnavo bolnikov, ki so že zboleli. Bolezen je tudi pri nas breme za proračun, saj se zanjo porabi 2,26 odstotka javnega zdravstvenega denarja, žal pa strokovnjaki pričakujejo, da bo v prihodnje diabetikov vse več.

Veliko nezdravljenih Kot je na konferenci dejal Andrej Janež s kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in bolezni presnove Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana, je dandanes za

pa je ta delež še višji in znaša 39 odstotkov. V Sloveniji je stanje precej podobno. Glede na podatke Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije samo slabih 64 odstotkov diabetikov, to je okoli 80.000, dobiva zdravila, drugi pa ne, zato se odpira vprašanje, kaj se dogaja s preostalimi 40.000 diabetiki. Po oceni predsednika Združenja endokrinologov Slovenije Marka Medveščka je tako stanje alarmantno. Na Inštitutu za varovanje zdravja so lani izvedli anketo o zdravju ter zdravstvenem varstvu in pri anketiranju 2.118 oseb, starejših od 15 let, pridobili podatke, da ima okoli 6,3 odstotka prebivalcev Slovenije sladkorno bolezen, med starejšimi od 75 pa je kar 20 odstotkov

Čezmerna telesna teža in pomanjkanje gibanja sta med glavnimi vzroki za nastanek sladkorne bolezni tipa II.

Po oceni IDF (International Diabetes Federation) pa je pri nas kar 148.000 diabetikov. Dober teden pred svetovnim dnevom sladkorne bolezni, ki je 14. novembra, je potekala tudi prva slovenska nacionalna konferenca *Spremenimo diabetes*, ki jo je pripravil Zavod za izobraževanje o diabetesu. Povod za konferenco, ki je potekala 6. in 7. novembra v Ljubljani, je bilo sprejetje resolucije Združenih narodov, s katero so leta 2006 diabetes razglasili za epidemijo, ki jo je treba ustaviti. Dvesto let po industrijski revoluciji so se prehranske in gibalne navade ljudi tako poslabšale, da je danes na svetu kar 246 milijonov diabetikov. Udeleženci konference so bili strokovnjaki iz diabetoloških ambulant, iz ordinacij in

patronažnih služb zdravstvenih domov, iz zdravstvenih služb domov starejših občanov in lekarniški delavci, na konferenci pa so predstavili novosti v kliničnem zdravljenju diabetesa, vlogo farmacevtov, ki so zadnji v verigi oskrbe diabetesa, ter prvič v Sloveniji tudi pomen in vlogo regenerativne medicine, to je zdravljenja s celicami in tkivi. Na konferenci so predstavili tudi finski nacionalni program, ki je v Evropi edini zares učinkovit nacionalni program za preprečevanje sladkorne bolezni tipa 2 in njene obvladovanja. Tudi pri nas je nacionalni program za obvladovanje diabetesa že v pripravi, med njegovimi usmeritvami pa bo omejevanje sladkorne bolezni tipa 2 z zmanjševanjem debelosti

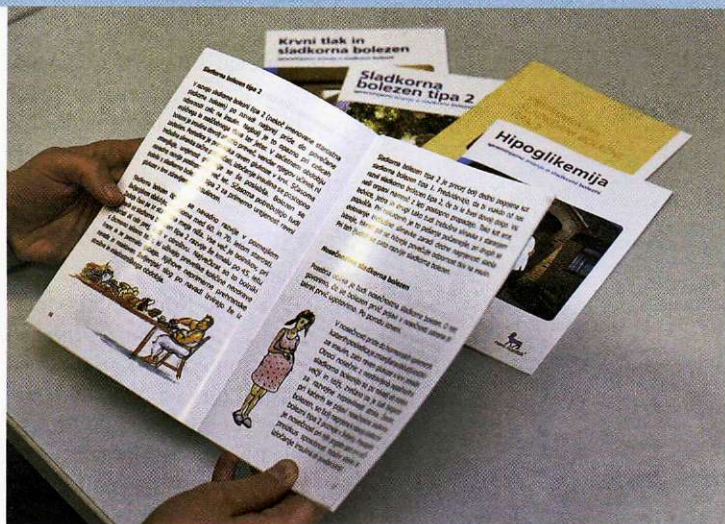
pojav diabetesa tipa 2 poleg dedne komponente kriv predvsem neprimeren življenjski slog, vključno z neprimerno vrsto in količino hrane. Prav čezmerna telesna teža in pomanjkanje gibanja sta med glavnimi vzroki za nastanek sladkorne bolezni tipa 2. Dandanes ima v ZDA povprečen moški kar 33-odstotno možnost, da bo zbolel za diabetesom, pri ženskah

takšnih, ki s to boleznijo živijo. Bolnike z diabetesom navadno spremljajo še druge težave, kot so bolečine v križu in kronična okvara hrbta, zvišan krvni tlak, glavobol, revmatoidni artritis, razjeda želodca in dvanajstnika ter infarkt. Nič kaj spodbuden ni podatek, da je med diabetiki pojavnost infarkta 13-odstotna in zato kar 16.000 diabetikov prizadene tudi infarkt. Med nediatetikami v Sloveniji je pojavnost infarkta samo okoli 1,6-odstotna.

Naporno življenje Diabetes oziroma sladkorna bolezen velja za najbolj razširjeno kronično nena-

Merilnik za merjenje ravni sladkorja v krvi

Zelo pomembno je, da bolniki z diabetesom o svoji bolezni čim več vedo.

leljivo in neozdravljivo bolezen sodobnega človeka, ki nastane zaradi pomanjkljivega izločanja oziroma delovanja hormona inzulina. Bolezen je kronična in neozdravljiva, bolniki morajo z njo živeti vse življenje vsak dan posebej, kar še zdaleč ni preprosto, nasprotno – je zelo naporno in mnogokrat obremenjujoče. Diabetik, ki se na primer zdravi s tabletami, mora najprej paziti na zdravo in redno prehrano, kar pomeni, da mora jesti redno ob točno določeni uri. Pred glavnimi obroki mora redno zaužiti zdravilo, ki spodbuja izločanje inzulina iz trebušne slinavke, pred zajtrkom in večerjo mora vzeti zdravilo, ki deluje na jetra, ki zmanjšujejo tvorjenje krvnega sladkorja. Pravilno in redno uživanje zdravil je ključnega pomena. Nekomu, ki zboli za sladkorno boleznijo in želi preprečiti hujše zdravstvene zaplete ter poslabšanje sladkorne bolezni, ki lahko med drugim povzroči slepoto, odpoved ledvic, kronično okvaro živcev, srčno-žilne bolezni, amputacije nog, se je posebej težko prilagoditi na neizogibno nenehno nadzorovanje hrane in na redno merjenje sladkorja v krvi. Poleg tega vsak posamezni bolnik dobi še individualna navodila zdravnika, ki jih mora prav tako upoštevati, hkrati pa se mora redno in dovolj gibati ter zmanjšati morebitno odvečno težo.

Nezdravljenje je tveganje Slabo nadzorovana sladkorna bolezen močno poveča tveganje zapletov, kot so kap, bolezni srca in led-

vic, amputacija in slepota. Najpomembnejši davek sladkorne bolezni sta po mednarodni raziskavi prezgodnja smrt in zapleti, ki jih je mogoče preprečiti. Prve ugotovitve globalne raziskave *Diabetes Impact Survey*, ki so bile predstavljene v okviru letošnjega srečanja Evropske zveze za raziskovanje sladkorne bolezni v Rimu, ocenjujejo, da manj kot 50 odstotkov ljudi s sladkorno boleznijo tipa 2 dosega ciljno vrednost kazalnika urejenosti krvnega sladkorja (HbA_{1c}). Raziskava je ocenjevala ekonomski in socialni vpliv sladkorne bolezni tipa 2. V raziskavo se je vključilo 565 zdravstvenih delavcev in 402 bolnika s sladkorno boleznijo tipa 2 iz Evrope, natančneje iz Francije, Nemčije in Velike Britanije ter Kanade. Približno vsak tretji vprašani bolnik je poročal o zapletih, povezanih s sladkorno boleznijo. Od 3 do 10 odstotkov bolnikov je dejalo, da so bili v zadnjih 12 mesecih najmanj enkrat sprejeti v bolnišnico zaradi zapletov sladkorne bolezni, bolnišnično zdravljenje je pogosto trajalo od štiri do sedem dni. Med najpogostejšimi zapleti so bili izguba vida/težave z očmi, izguba občutka v nogah in visok krvni tlak. Raziskava je pokazala, da približno 15 odstotkov vprašanih bolnikov ni vedelo, da lahko slab nadzor HbA_{1c} pripomore k zapletom, do 44 odstotkov vprašanih bolnikov pa ni poznalo svoje ciljne vrednosti HbA_{1c}. Sladkorna bolezen močno vpliva tudi na delovno zmogljivost bolnikov. **D**

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov. Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošilk. Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

Intereuropa
Globalni logistični servis

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODIETI OBSEGA:

- Slovenija → Francija
- Hrvatska → Avstrija
- BiH → Nemčija
- Srbija → Rusija
- Makedonija → Ukrajina

OBSOJENI NA PRETEKLOST

Založba Rotis

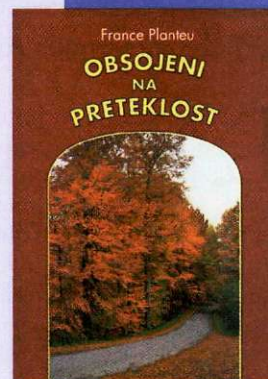
Najbrž ni nikogar, ki se ne bo mogel poistovetiti z zgodbo, ki jo prinaša roman *Obsojeni na preteklost*, čeprav morda ne z zgodbo v celoti, zagotovo pa se bodo njeni fragmenti in njena simbolna vrednost dotaknili vsakega, ki bo ob branju poleg oči vsaj malo odprl tudi srce.

Okvirna zgodba je postavljena v mirno, skoraj idilično vaško okolje, kjer pravkar poročeni starejši par uživa prve trenutke zakonskega življenja. Vendar je videz idiličnega kmalu razbit z vložno zgodbo o spletkah, lažeh in prevarah politično-gospodarskega vrha v času nekdanje socialistične ureditve v Titovi Jugoslaviji.

Hkrati je ta »vložna« zgodba v resnici osrednja, v kateri lahko odkrijemo tudi elemente detektivke, ki pospeši in razburka pripovedni tok in s svojim enakomernim ritmom daje celotni pripovedi pečat dinamičnosti in dramatičnosti.

Da je zgodba nadvse aktualna, lahko razberemo že iz naslova, saj tudi danes na vsakem koraku vidimo, slišimo oziroma občutimo preteklost, ki se kot trdovraten madež zažira v sedanost, pa čeprav je minilo že desetletje in pol, odkar je bil rojen »otrok« z imenom Slovenija.

(Iz predgovora Zdenke Hliš)

Knjigo Franca Planteuja *Obsojeni na preteklost* lahko naročite na uradništvu Demokracije:

Nova obzorja, d. o. o.,
Mivka 25, 1000 Lj.,
telefon: 01/24 47 200

Najmlajši prvak v zgodovini formule ena

Od pekla do raja

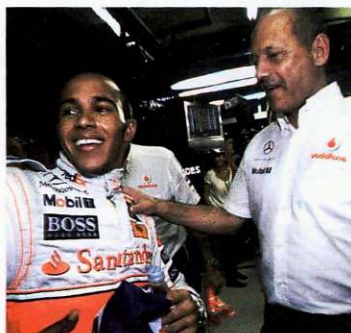
Kristijan Stranščak, foto: Reuters

Končana je sezona svetovnega prvenstva v formuli ena 2008, sezona, ki je ponudila vse, kar ljubitelji formule ena od tega nevarnega športa pričakujejo.

Letošnja sezona formule ena bo v zgodovino zapisana kot ena najzanimivejših doslej. Dobili smo najmlajšega in prvega temnopoltega dirkača, ki mu je uspelo dobiti lovoriko, Angleža Lewisa Hamiltona. Niti hollywoodski scenaristi pa si ne bi mogli izmisliti boljšega scenarija, saj je do naslova prišel v zadnjih 100 metrih zadnje dirke sezone.

Hitri vzpon Hamiltona Korenine novega svetovnega prvaka segajo vse do karibskega otoka Grenada, kjer se je 7. januarja 1985 rodil Lewis Carl Davidson Hamilton. Za njegovo dosedanje življenjsko pot lahko rečemo, da je bila točno določena, če ne že natančno programirana. Z dirkanjem se je začel ukvarjati pri

osmih letih. V svet motošporta ga je usmeril ambiciozni oče Anthony, ki še danes bedi nad sinovo kariero. V samo dveh letih je Lewis postal britanski prvak v kartingu, nekaj let kasneje pa tudi evropski prvak. Zanimiva je anekdota, kako je 10-letni Lewis med eno od dirk v kartingu, ki jo je spremljal tudi solastnik in šef

Lewis Hamilton in Ron Dennis

ekipe formule ena McLaren Mercedes Ron Dennis, stopil do njega, ga prosil za avtogram in pogumno vprašal, ali bi lahko kdaj vozil zanj. Dennis mu je poleg avtograma zapisal tudi telefonsko številko in dejal, naj se oglasi čez devet let, seveda če bo še vedno zmagoval. A ni trajalo tako dolgo, saj je že čez dve leti Ron Dennis poklical Lewisa in mu ponudil pogodbo ter ga tako vezal na svojo ekipo. Mladenič je takoj začel trenirati pod Ronovim budnim očesom in to ga je pripeljalo do vrhunskega dirkača.

Po uspehih v kartingu je leta 2003 z zmagami na prav vseh dirkah postal prvak britanske formule Renault, dve leti za tem pa je evropsko serijo formule 3 sklenil z naslovom in 15 zmagami. Vstopnico za formulo ena si

je pribojeval z naslovom prvaka v seriji GP 2, ki je nekakšna stopnička pred formulo ena, kjer je leta 2006 odpeljal nekaj neverjetnih dirk.

Prvo sezono naj bi se kalil ...

Z odlično odpeljano sezono v seriji GP 2 se je Ron Dennis odločil mladega Hamiltona pripeljati v svet formule ena. Kariero med najboljšimi dirkači na svetu je začel lani ob boku Fernanda Alonsa, kjer naj bi se ob dvakratnem svetovnem prvaku kalil in naučil vseh skrivnosti. Idilično ozračje pa se je na polovici sezone začelo krhati, saj so odlični Hamiltonovi rezultati presenetili vse. V prvih devetih dirkah je prav tolikokrat stal na zmagovalnem odru, po zmagah na VN Kanade in VN ZDA pa je nepričakovano postal prva violina srebrne ekipe iz Wokinga, ki je, čeprav je Alonso imel enake možnosti za končni naslov, vse svoje moči usmerila v mladega Hamiltona. S svojo simpatičnostjo in hitrostjo je pridobil na svojo stran celotno moštvo, česar dvakratni svetovni prvak ni mogel prenašati in je na koncu sezone pobral šila in kopita ter se vrnil v znano zavetje Flavio Briatoreja v Renaultu.

Britanec je celotno lansko sezono dirkal kot švicarska ura in dosegel štiri zmage; šele na koncu sezone se je pokazala mladostniška neizkušenost. Ostal je namreč pred vrati raja, saj je v zadnjih dveh dirkah izgubil kar 17 točk naskoka pred Kimijem Räikkönenom. Zamisel, ki se je rodila v Ronovi glavi, da bi mu že prvo leto uspelo postati svetovni prvak z debitantom in temnopoltim dirkačem, je tako splavala po vodi. Hamilton je na koncu dobil notranji dvoboj z Alonsom, vendar je zato izgubil naslov svetovnega prvaka.

Od pekla do raja Letošnja sezona je bila precej bolj razgibana kot lanska, saj so bili v boju za naslov nekaj časa kar štirje dirkači: Lewis Hamilton z McLaren-Mercedesom, Kimi Räikkönen in Felipe Massa s Ferrarijem ter Robert Kubica z BMW. Vendar je proti koncu sezone postajalo vse bolj jasno, da se bosta za naslov udarila Massa in Hamilton. Na zadnjo dirko v brazilski Sao

Paulo je tako Hamilton prišel s sedmimi točkami prednosti kot lani, ko je izgubil naslov, vendar je bil njegov nasprotnik v boju za naslov letos Massa, ki je dirkal na domačem dirkališču in imel polno podporo 130.000 gledalcev, sam pa je imel izkušnjo več.

Izhodišče pred dirko je bilo jasno, računica pa tudi. Hamilton je imel sedem točk prednosti pred zasledovalcem. Massa bi moral za osvojitev naslova zmagati ali pa končati na drugem mestu, hkrati bi moral Britanec v prvem primeru pristati na šestem, v drugem pa na osmem mestu. Hamilton pa je potreboval le uvrstitev

dnje za Masso in množico Brazilcev ob progi, ki so temperamentno pozdravili vsako spremembo v korist domačega dirkača.

Naliv pred koncem dirke je dirkače spet pognal v bokse na menjavo pnevmatik. Z dežnimi je Sebastianu Vettlu dva kroga pred koncem uspelo prehiteti Britanca; s tem je na veliko veselje v Ferrarijevem boksu in na tribunah brazilskega dirkališča spraval Hamiltona na tisto mesto, ki bi ob zmagi Masse pomenilo le končno drugo mesto. Vettel je zdržal in se ubranil Hamiltonovega napada v zadnjem krogu, in ko je Massa prevozil ciljno črto, so rdeči v znak slavlja visoko dvignili roke, gledalci ob progi pa začeli noreti. A prehitro, kajti v zmedi zadnjega kroga in velikega pričakovanja ni nihče opazil, da Tima Glocka ni več na četrtem mestu. Voznik Toyote je tvegati in v dežju edini od vodilnih ni zapeljal v bokse, njegov ples na gumah za suho stezo pa se je končal srečno za moštvo McLarna in tragično za moštvo Ferrarija. Hamilton je namreč Nemca prehitel le dva zavoja oziroma dobrih 100 metrov pred ciljno črto in si spet privozil peto mesto, prav tisto, ki ga je potreboval, da je samo s točko prednosti osvojil naslov prvaka.

Lewis Hamilton je tako s 23 leti, 9 meseci in 26 dnevi postal najmlajši prvak v zgodovini formule ena. Pred tem je bil najmlajši prvak Alonso, ki je leta 2005 zmagal pri 24 letih in 58 dneh. Hamilton je tudi prvi britanski svetovni prvak formule ena po Damonu Hillu leta 1996. **D**

Hamilton, Massa in Kubica

med prvih pet ne glede na to, kje bi dirko končal Massa.

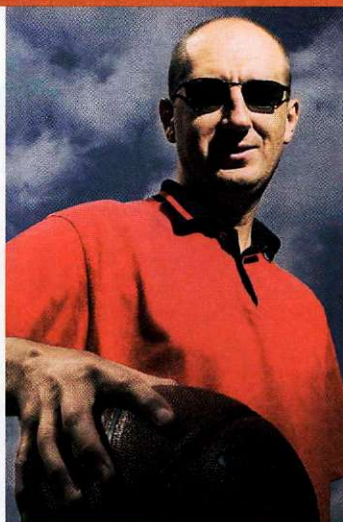
Sama dirka je postregla z vsem, kar so si ljubitelji tega športa lahko želeli: prestavljeni start zaradi nenadne kratke plohe, varnostni avtomobil, Hamilton na mestih od štiri do sedem, kar je pomenilo, da je virtualni naslov prvaka romal zdaj v ene, zdaj v druge roke, ter seveda nepričakovana ploha šest krogov pred koncem, ki je še enkrat premešala karte v boju za naslov. Ploha pa je bilo za-

Italijanski kolesar **PAOLO BETTINI** je končal svojo kariero. Po 20 letih kolesarjenja in 11 letih profesionalne kariere se je poslovil na dirki dvojic Šest dni Milana z zmagom. V uspešni karieri je osvojil na cestah po vsem svetu 61 zmag, od tega je bil dvakrat svetovni in enkrat olimpijski prvak.

NINA JERANČIČ je kljub težavam svojega dirkalnika z elektroniko, ki pa jih je ekipa uspešno odpravila, upravičila sloves odlične voznice in na skupni dirki vseh prvenstev Ferrari Challenge za pokal Shell (Finali mondiali Ferrari 2008) v Mugellu osvojila odlično četrto mesto.

Kdo je kriv

Esad Babačić

Morda bo kdo, ki že dlje časa prebira moje kolumne, nemalo presenečen, ko bo prebral naslednjo trditev: Aleksandar Džikić ni kriv za krizo Uniona Olimpije.

Morda je res, da bi lahko včasih obrnil potek dogajanja, vendar pa s takšnim igralskim kadrom ne more delati čudežev. Letošnja Olimpija je bila pokopana praktično že pred začetkom sezone, ko je nanizala nekaj lepih ogrevalnih zmag, ki so vlile preveč upanja novim varuhom tivolske košarke. Za nameček so prišli pod Rožnik izjemno slabi Američani, ki preprosto ne morejo dojeti logike evropske košarke. Kako preprosto je mogoče igrati, smo lahko videli pred tednom dni, ko nas je prišel iz Rima gledat Sani Bečirović. Tako suverene predstave kakšnega gosta v Tivoliju že dolgo nisem videl in proti takšnemu mojstru je težko pričakovati kaj drugega kot poraz. Žal mu naš Ilijevski ni segal niti do kolen, čeprav mu je namenjena podobna vloga. Vsakokrat ko je v igro vstopil Sani, so se sanje o zmagi podrle kot hišica iz kart. Pri tem me je nemalo presenetil pristop v obrambi, ki je bila zares katastrofalna. Na trenutke se je zdelo, da so nekateri igralci v zeleno-beli opravi na igrišču bolj kot ne po naključju, tako da o kakšni organizaciji ni moglo biti govora. Žal je s svojim moštvom obupaval tudi Džikić, kar mu malce zamerimo. Z nekakšno posebno vdanostjo v usodo je opazoval trpljenje svojih varovancev, ki so bili nemočni kot že dolgo ne. Navsezadnje Rimljani niso bili tako siloviti, da jih ne bi mogli premagati. Z nekoliko pogumnejšo igro v napadu in večjo požrtvovalnostjo v obrambi bi se gotovo lahko kosali z vrhunskimi posamezniki Lottomaticce. Zmotilo me je, na kako lahek način smo prejimali koše, ki so prihajali iz najbolj preprostih akcij. Toda kot sem dejal že na začetku, za tako porazno izvedbo gotovo ni kriv trener, saj je verjetno naredil vse, kar je bilo v njegovi moči. Igralci so bili tako brezkrvni, da bi jih morali obujati s transfuzijami. Seveda med slednje ne smemo šteti Marka Miliča, ki se je trudil po svojih najboljših močeh. Toda prav njegov silni angažma je dvorezen meč, saj naš kapetan preprosto ne more več reševati ostanka moštva. Pri tem mislim na reševanje moštvenega duha, ki je nizko kot že dolgo ne. Zdi se, da je igralce zajela nekakšna epidemija, saj so bolj ali manj vsi anemični. Eklatanten primer je Zupan, ki po moje zmore veliko več, a je že nekaj časa popolnoma blokiran, tako da je njegov delež enak ničli. Džikić sicer ni kriv, a je prav on tisti, ki lahko najde zdravilo.

Pred pekarno so odjeknili usodni strel.

Umor in dva poskusa

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Trikrat so poskušali občani vzeti življenje drugemu, v dveh primerih s pištolo, v enem z avtomobilom. V Kamniku je strelec pokončal svojo žrtev, v Ljubljani je na srečo strelec slabo meril, na Kočevskem pa je žrtev obležala hudo poškodovana.

Prejšnji teden, po dnevu spomina na mrtve, bi pričakovali, da se bodo državljani še dodatno zavedali, da se dajo spori poravnati še kako drugače kot z nasiljem in celo s smrtjo. Zgodilo pa se je prav obratno. V prejšnjem tednu je v treh različnih krajih prišlo do treh napadov, v katerih so storilci imeli namen drugemu vzeti življenje. Dva od napadov sta se na srečo končala neuspešno, z ranami, v enem primeru pa je po dejanju ostalo truplo.

V Kamniku je okoli sedme ure zjutraj 47-letni Kamničan črnogorskega rodu pripeljal svoj avtomobil do krajevnega pekarnice. Izstopil je in se napotil proti trgovini, nanj pa je v bližini čakal 51-letni Kamničan albanskega rodu. No, narodnost pri umoru očitno ni imela nobene vloge, saj

je šlo za ljubosumje. Oba možakarja sta se namreč poznala in bila pred leti sodelavca v podjetju. Pri delu sta navezala celo prijateljske stike. Vse kaže, da je Albanec menil, da je njegov kolega zlorabil prijateljstvo in navezal intimne stike z njegovo ženo. Ni važno, ali je šlo le za ljubosumno blodnjo ali za resnico, domnevno prevarani mož se je odločil za maščevanje. Oborožil se je s pi-

Morilec je streljal s popularno tetejko.

štolo jugoslovanske proizvodnje CZ M 57 kalibra 7,62 milimetra, popularno imenovano tudi »tetejka« ali »tетка«, in počakal domnevnega ženinca ljubimca pred pekarno, kamor je očitno prihajal vsako jutro. Enainpetdesetletnik je pred Črnogorca stopil z orožjem v roki in mu pognal dve krogli v prsi. Po streljanju se je odmaknil za nekaj metrov, a se je vrnil in mu poslal v glavo še en naboj. Morilec čaka v priporu na sojenje, grozi pa mu do trideset let zaporne kazni.

Povožil ga je V Ljubljani, na Cesti dveh cesarjev, sta se »zapela« 28-letni Ljubljčan in 42-letni Mariborčan. Možakarja sta si najprej povedala vse, kar sta si mislila drug o drugem, nato pa so zapele pesti. V prepri in pretep

se je vmešal 40-letnik iz Ljubljane. Mariborčana je najprej udaril s pendrekom, potem pa se mu je to zdelo odločno premalo. Izvlekel je pištolo in z njo ustrelil proti 42-letniku, a je na srečo zgrešil. Pištolo, za katero ni imel dovoljenja, so policisti našli pri njem, gumijevko pa v bližini. Napisali so dve ovadbi, za poskus umora in nedovoljeno posest orožja.

V okolici Kočevja pa sta se na dvorišču hiše sprla 29-letnik in 49-letnik. Beseda je dala besedo, potem pa je mlajši sedel v avto in starejšega meni nič tebi nič namerno povozil ter se odpeljal. Hudo ranjenega povozenega so odpeljali v Klinični center v Ljubljani, storilca pa so ujeli še pred Kočevjem in ga skupaj z ovadbo za poskus umora pripeljali k preiskovalnemu sodniku. **D**

Trije z audijem

Trije mladeniči so oropali kiosk in odnesli predvsem cigarete. Na domu enega so našli nekaj mamil in imitacijo pištole.

Trije mladeniči, dva iz Ljubljane in eden iz Domžal, so očitno preveč gledali ameriške kriminalke, pa so sklenili zajadrti v svet kriminala. Mladeniči so očitno dokaj dobro situirani, vsaj njihovi starši so, ne nazadnje so se vozili z audijem A4, ki seveda ni poceni vozilo. Fantje, ki so si očitno zaželeli malo avanture pa še kakšen bankovec zraven žepnine, ki jo dobijo doma, bodo o svojem dejanju rekli kakšno s sodnikom. Glede na to, da je za oborožen rop v skupini zagrožena kazen od tri do petnajst let zapor, je pričakovati, da bodo svoje želje po avanturi in novih spoznanjih dopolnili z vsaj kakšnim letom na zaporniški žimnici.

Trojica, 20-letni fant iz Domžal, ki je bil, kot kaže, vodja tolpiče, in njegova pomočnika, 21-letnik iz Ljubljane in 16-letnik prav tako iz Ljubljane, so se dogovorili, da bodo oropali kiosk na Dunajski cesti v Črnučah. Okoli pete

popoldne so prišli do prodajnega okna kioska in z imitacijo pištole zagrozili prodajalki, da jim je odprla vrata. Mladeniči so se založili z večjo količino cigaret, v žepe pa so zbasali še nekaj sto evrov in jo pobrisali.

Že naslednjega dne so jih našli in opravili hišne preiskave; plen, vreden tri tisočake, je že izginil, pri 20-letniku pa so zasegli imitacijo pištole in plinsko pištolo. Poleg tega so mu zasegli nekaj malega kokaina in hašiša, napisali ovadbe, trojica pa bo na sojenje počakala na prostosti. B. S.

ZAŽGALI KIOSK Svojevrsen in za naše kraje dokaj nenavaden pristop h kraji so si zamislili neznanči, ki so v ranih jutranjih urah, okoli ene zjutraj, vlomili v kiosk na Celovški v Ljubljani. Potem ko so se založili z za zdaj še neugotovljeno količino izdelkov, so očitno v želji, da prikrijejo dokaze, kiosk meni nič tebi nič zažgali. Plameni so kljub napotom gasilcev kiosk skupaj z blagom, ki je še ostalo po tatvini, popolnoma uničili. Nastalo je za petintrideset tisoč evrov škode. Lopove s piromanskimi nagnjenji še iščejo.

GORIVO JE SUNIL Lepo popoldne je sklenil 22-letnik iz okolice Višnje Gore uporabiti za to, da si priskrbi zalogo goriva. S svojim renaultom trafficom se je pripeljal na bencinski servis na domaškem območju in se založil s petsto litri nafte, za nameček pa še z okoli petdeset litri bencina, potem pa se je kajpak požvižgal na plačilo in se odpeljal proti domu. Njegov pogled na poslovanje ni bil po volji uslužbencem na črpalki, zato so obvestili može postave. Tatu so ustavili še pred domom, gorivo, ki je bilo vredno okoli petsto evrov, zasegli, mladeniča pa kazensko ovadili.

14. rojstni dan Radia Ognjišče

**V petek, 28. nov. 2008, ob 12h
sv. maša v Zavodu sv. Stanislava.**

**Ob 11h in 13h povabljeni
na ogled kratkih filmov
o Radiu Ognjišče.**

Glavni in odgovorni urednik
Radia Ognjišče Franci Trstenjak:
"Praznujte z nami!"

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava
03-56-57-150

trgovina
EVJ Center Kisovec
03-56-71-234

storitve
03-56-57-150

- > elektroinstalacije
- > strojne instalacije
- > geodetske storitve
- > daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- > kabelsko komunikacijski sistemi
- > trgovine EVJ Center
- > delovni stroji in nizke gradnje
- > bar Sedmica

lokalna televizija ETV

etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-158
uredništvo:
03-56-57-177

107.8 MHz
**radio
velenje**

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Ota Roš na POP In

Od začetka tedna ima POP In novo voditeljico. Ekipi se je pridružila Ota Roš, o čemer se je že dolgo časa govorilo. Priljubljeno rubriko osrednje informativne oddaje bo vodila med delavniki, menjaje se z Urško Pirš, sobotni POP In z daljšim ter izčrpnim pregledom novic iz sveta estrade in glamurja pa bo v tednu vodenja Ote Roš po novem vodila Polona Jambrek. Ota Roš je v javnosti dobro znano in uveljavljeno ime. V novinarske vode je stopila že kmalu po začetku študija. Sprva je sodelovala v različnih tržnih raziskavah v Infonetu in na Dnevniku, nato je vodila oddajo na radiu Belvi in opravljala delo novinarke na Info TV. Danes je 29-letna Ljubljanka znana v medijskem prostoru predvsem kot moderatorica popoldanskega programa Šov domov Radia Antena in kot voditeljica različnih prireditev. Polona Jambrek pa bo vodenje sobotnega POP Ina prevzela to soboto. Polona je novinarka POP Ina že od leta 2004, vmes je vodila E+ in Ekstra magazin na Kanalu A. Polona je doslej v POP Inu pokrivala družabno kroniko in tudi v prihodnje bo poleg vodenja še vedno opravljala delo novinarke in redaktorice.

Nov obraz na POP Inu

Britney se spravlja k sebi

Kot kaže, je Britney Spears vzela slovo od svojih ekscesov in burnega življenja. Z zadnjimi dejanji kaže, da vendarle zna tudi normalno živeti. Pevko so ujeli, ko je ravno odhajala na plesne vaje v Hollywood in si pred tem privoščila svoj priljubljeni kavni napitek. Po besedah enega od njenih prijateljev je pevka več kot pripravljena, da se vrne na glasbeno sceno in jo prevzame. Prav tako več časa nameni svojim dvema sinovoma. Medtem pa njen nekdanji mož Kevin Federline dela prav nasprotno. Zabava se pozno v noč in pije po barih s prijatelji ter dela vse, za kar je na sodišču obtoževal Britney.

Pridno vadi nove plesne korake.

Odzivi slavnih na zmago Obame

Številni zvezdniki so z govori v javnosti in z udeležbo na zborovanjih odigrali vidno vlogo v predsedniški kampanji demokratskega kandidata.

Novi predsednik ZDA Barack Obama je imel veliko podpornikov in gorečih zagovornikov tudi med hollywoodskimi zvezdniki. Ti so se njegove zgodovinske zmage seveda nadvse razveselili. Med bolj znanimi in glasnimi podpornicami je gotovo televizijska diva Oprah Winfrey, ki je ob zmagi svojega favorita potočila nekaj solzic. Igralec Leonardo DiCaprio je dejal, da je zaradi izida predsedniških volitev ponosen na svojo domovino.

Winfreyjeva je bila tudi v Chicagu, kjer je skupaj z Bradom Pittom in Jessejem Jacksonom prisluhnila zmagovalnemu govoru Obame. Tam je seveda zbudila ogromno zanimanje predstavnikov medijev, saj so jo dobesečno preplavili, ko je za kratek čas zapustila zabavo. V Los Angelesu sta igralca Courteney Cox in David Arquette v svojem domu gostila zabavo v čast Obamove zmage. Slavja so se udeležili tudi Jennifer Aniston, Sacha Baron Cohen in Isla Fisher. Zvezdniki so bili tako dobre volje, da so penino ponudili tudi paparacem, ki so nanje prežali pred hišo. George Clooney je novoizvoljenemu predsedniku v čestitki sporočil, da je sedaj »čas združevanja države, ki se lahko le tako spopade z izjemnimi izzivi, s katerimi se sooča«. Vzhičen je bil tudi P Diddy (Sean Combs), ki je tako kot glasbenik Pete Wentz dejal, da se počuti kot del zgodovinskega dogodka. Baracka so aktivno podprli še drugi zvezdniki – od Halle Berry, Natalie Portman, Alicie Keys, Beyonce, Ellen Pompeo do Pierca Brosnana, Sarah Jessica Parker in Rachel Bilson.

Atomiki v novem konjičku

Priljubljena skupina Atomik Harmonik se po novem po cestah vozi z novim Fordovim S-maxom. Avtohiša Rajh jim je namreč ob odprtju salona v Murski Soboti podarila novega jeklenega lepota. Glede na to, da skupina po evropskih cestah letno naredi več kot 50.000 km, jim bo novo vozilo prišlo zelo prav. Varen in udoben avtomobil je zanje še toliko pomembnejši.

V dar so dobili novega jeklenega konjička.

Razhod lepotca in blondinke

Enriqueja Iglesiasa, ki velja za enega najlepših moških na svetu, je njegova (nekdanja) punca Ana Kurnikova vrgla iz hiše. Pevca je upokojena teniška igralka presenetila s kovčkom pred zaklenjenimi vrati. Enrique je priznal: »Pred vrati me je čakal kovček. Ana me je vrgla iz hiše. Zapustila me je zaradi nepomembnega prepira. Počutim se grozno, a potihoma sem pričakoval tak odziv. Kljub vsemu bi se še vedno rad zabaval.« Ko so ga radovedni novinarji vprašali, kdaj bo postal očka, je dejal: »Otroci? Moj dedek je imel otroka pri 89 letih. Prav nikamor se mi ne mudi, saj imam pred seboj še veliko časa.«

Postavila ga je pred vrata!

Romanca med Enriquejem in Ano se je začela na snemanju pevčevega videospota, ki je hkrati pomenil začetek konca Anine teniške kariere. Od tedaj so darila za nekdanjo teniško zvezdo kar deževala. Enrique ji je med drugim kupil prstan v vrednosti osmih precej dragih avtov. Tik pred tem pa ji je priznal, da jo je nekajkrat prevaral, vendar samo telesno, da ne bi morda pomislila, da je ne ljubi več. Dejal ji je tudi, da prstan, ki ji ga je dal, ni zaročni. Vprašanje je, ali bodo dragi kamni pri jezni Ani zalegli tudi tokrat ...

Predebela za Hollywood?

Oskarjevka Kate Winslet, ki jo bo kmalu mogoče videti na velikem platnu ob Leonardu DiCapriu v filmu Revolutionary Road, je bila nekoč zaskrbljena, da ne bo nikoli ustrezala hollywoodskim merilom, ker je bila predebela. Dejala je: »To se bo slišalo čudno, a nikoli si nisem želela postati slavna. Nikoli nisem imela tako visokih ciljev, ker sem bila debela. Nisem vedela za nobeno slavno debelo igralko, zato tudi sebe nisem videla v tem svetu. Vedno sem mislila, da je moj videz napačen in drugačen od vseh, in tega občutka se še sedaj nisem povsem znebila. Velikokrat gledam za ženskami, ki nosijo oprijete hlače, čevlje z visokimi petami in ozko majico, ter si mislim, da bi se morala tudi jaz bolj potruditi.« 33-letna igralka, ki ima osemletno hčerko Mio z nekdanjim možem Jimom Threapletonom in petletnega sina s sedanjim možem Samom Mendesom, je prav tako razkrila, da ji je težko ostati neopazna, ko otroke pripelje v šolo. Za revijo Vanity Fair je dodala: »Bojim se obsojanja ljudi, saj vem, da me obsojajo. Matere v šolah preberejo neki članek, in ko zjutraj pridem v

Vendarle slavna in uspešna!

učilnico, me premerijo z očmi, pa čeprav le za trenutek. Nekatere me celo vprašajo, kaj je skrivnost moje lepe kože, jaz pa jim odgovorim, da ni nobena skrivnost in da se pač ličim. Za nameček še dodam, da imam probleme z aknami na bradi, odkar sem dopolnila 30 let, in da sem taka kot vsi drugi, le da znam prikriti napake.«

Rok z novim singlom

Rok Kosmač v tem času predstavlja svoj novi singel, ki se že vrti na radijskih postajah. Ne glede na vse Rok še vedno ostaja romantik z lepimi in polnimi teksti ter dobro, moderno melodiko, vendar malo tršimi bendovskimi ritmi, saj so vsi instrumenti posneti v živo, pri snemanju pa so sodelovali znani in preverjeni slovenski glasbeniki. Rok tudi čedalje več nastopa z izbrano skupino, ki jo sestavljajo nekateri stalni in nekateri občasni člani. Tudi tokrat je Rok avtor besedila in melodije. Do sedaj je napisal že 29 avtorskih skladb, veliko pa jih mora še spraviti v avdioobliko. Vse skladbe, ki nastajajo, bodo v tretjem albumu, ki bo luč sveta ugledal prihodnje leto.

Rok pa kar ustvarja ...

TELEKOM SLOVENIJE, d.d. Ciglarjeva 15, 1546 Ljubljana

BREZPLAČNA PRIKLJUČNINA

BREZPLAČNO OMREŽNO STIKALO

BREZPLAČNI DOSTAVA IN MONTAŽA

TEHNOLOGIJA, KI NE DELA LE ZA VAS, AMPAK TUDI Z VAMI.

Podarite si IP Centreks, izjemno komunikacijsko rešitev, ki omogoča skladnost hitre in zanesljive komunikacije, mi pa vam podarimo brezplačno priključnino* na storitev IP Centreks in omrežno stikalo Linksys**.

IP Centreks je tehnologija vredna vašega zaupanja. Z zanesljivo sodobno infrastrukturo in brezmejno razpoložljivostjo komunikacij omogoča neskončne možnosti in prijazno ter preprosto uporabo telekomunikacijskih storitev. Produktivnost in prihranki v podjetju bodo večji, vaše delo pa bolj učinkovito.

Zanesite se na vrhunsko tehnologijo, ki vam omogoča, da komunikacija poteka hitro in brez težav.

Če želite vedeti več, skočite na www.telekom.si ali pokličite na 080 8000 in se dogovorite za osebno predstavitev.

* Ponudba velja za nove naročnike na IP Centreks v obdobju od 10. 11. 2008 do 31. 1. 2009, ob vezavi za 36 mesecev.
** Novi naročniki na IP Centreks v času trajanja akcije prejmejo Linksys LAN stikalo za priključitev vseh novo naročenih IP Centreks terminalov.

IP CENTREKS

Telekom Slovenije

Cesarica in papež

Magični gledalec

Moram reči, da že dolgo nisem preživel tako dolgočasnega tedna, kar se tiče TV-oddaj. Nič čudnega, da sem moral tokrat uporabiti DVD-predvajalnik.

Izjema je morda le prenos seje DZ, ko so poslanci odločali o novem mandatarju. Pa tudi ta seja ni bila prav pretresljiva, saj je bilo vse vnaprej znano: Borut Pahor je postal novi mandatar za sestavo vlade, do dvetretjinske večine mu je zmanjkal samo en glas. Tudi v njegovem govoru ni bilo nič takega, česar ne bi slišal že prej. Pravzaprav moram priznati, da sem že nekoliko sit neprestanega govorjenja o tem, kako je Pahor povezovalna osebnost in kako se bo o vsaki stvari posvetoval ne samo z opozicijo, ampak tudi s stroko in civilno družbo. In sem se spomnil tistih znanih besed: Nič več ne bo tako, kot je bilo. Se pravi, odslej politika ne bo več ignorirala ne stroke ne civilne družbe, kot je bilo v času »janšizma«. Pa tudi oblastne arogance ne bo več. Krasni novi svet! Le da imajo Pahorjevi nastopi precej veliko lepoto napako: iz koalicijskih pogajanj je že vnaprej odstranil SDS. No, tudi z Jelinčičem se ni šel pogajati, Jelinčičevi nacionalisti pa so ga vseeno podprli, kar sem potihoma pričakoval. »Plemeniti« poslanec je znal vedno podpreti vladajočo stran, kadar je bilo treba; če si priznamo, je kot eden izmed opozicijskih vodij v prejšnjem mandatu delno podpiral tudi Janševo vlado. Konstruktivna opozicija torej. Podobno kot leta 1992, ko je podprl Janeza Drnovška, zaradi česar mu je več poslancev dobesedno pobegnilo iz stranke. Pahorja je podprla tudi SLS, čeprav je vodja njene poslanske skupine Jakob Presečnik še pred kratkim trdil, da se bodo poslanci SLS odločali po svoji vesti. Očitno jih je »zmotil« ukaz z vrha. Edini, ki so javno odrekli podporo Pahorju, so bili Janševi demokrati, s čimer so znova izpadli kot »ta grdi«. Takšen občutek sem imel, ko sem zvečer poslušal sosedove pridige o tem, kako so »janševiki«

kar naprej proti temu pa proti onemu, če ni vse tako, kot si oni želijo. In sem mu moral razložiti, da česa drugega niti nismo mogli pričakovati, saj Pahor ni niti povabil SDS na pogovore, čeprav je pred štirimi leti Janša ravnal drugače. Tako je pač, če se »knez« Borut ravna po navodilih »cesarice« Katarine in »papeža« Gregorja.

Kljub mojemu nekoliko nergaškemu uvodu pa sem na TV vendarle ujel zanimivost, ki jo v svojih kolumnah še nisem omenil. Oddajo Polemika namreč, ki naj bi nasledila znameniti Voduskov Vroči stol. Vodila jo je Manica J. Ambrožič, oddaja pa je bila tokrat posvečena volitvam v ZDA. Izbor gostov je bil primeren, čeprav bi sam pričakoval še Andreja Aplenca. Najzanimivejši je bil kandidat za zunanjega ministra Samuel Žbogar, ki tisti večer pred martinovim še ni vedel, ali bo sprejel Pahorjevo ponudbo za vodenje slovenske diplomacije. Med gosti je bil tudi publicist in nekdanji dopisnik iz ZDA Ervin Hladnik Milharčič, ki bi se za nastop na televiziji res lahko bolje uredil – razen če meni, da stanuje tako blizu stavbe RTV, da lahko vanjo pride kar v copatih. Tako kot v službo na Dnevnik. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Imeli boste cel kup opravkov in primanjkovalo vam bo časa zase. Sredi tedna boste že čisto živčni in nestrpni zaradi dogodkov, ki so pred vami. Pogrešali boste osebo, ki vam je pri srcu.

Bik
21.4.-21.5.

Delo vas bo naredilo precej nedostopne za različne oblike komunikacije. Nekaj dni v tednu boste imeli opraviti z zelo posesivno osebo in komaj se boste izvili iz njenih krempljev, a bo šlo.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Pomoč, ki jo pričakujete od svojih domačih, je pretirana in nikakor nimate prav. Pomislite na tiste, ki nimajo niti polovice vaših možnosti, in se pomirite. Obsojanje, ki ga boste doživeli iz širše okolice, vas bo prizadelo.

Rak
22.6.-21.7.

Zadovoljstvo, ki preveva človeka, ko opravi delo, je nekaj najlepšega. V sredo boste doživeli pohvalo od ljudi, od katerih tega ne bi nikoli pričakovali, zato boste izjemno počaščeni.

Lev
22.7.-21.8.

Prevečalo vas bo velikodušje in prav zaradi tega se boste počutili zelo dobro, pa tudi vaši bližnji bodo občutili spremembo na bolje. Konec tedna bo izjemno živahen in poln pozitivnih presenečenj.

Devica
22.8.-21.9.

Družinsko življenje bo nekoliko obremenjujoče za večino devic, zato si boste morali vzeti nekaj uric samo zase. Pojdite na dolg sprehod ali pa v nakupovalno središče, kjer se boste sprostili in si kaj privoščili.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Zopet boste imeli veliko dela s premišljevanjem, katera odločitev je primerna za vas in predvsem tudi za vaše ljudi. Premišljen pogovor in dogovor bi moral prinesiti zares ugodne rezultate.

Škorpion
23.10.-21.11.

Pazite, da koga ne pičite in da se ne obnašate preveč napadalno. Neki dogodek vas bo spomnil na to, da imate tudi sami rano, ki se vam noče in noče zaceliti. Pomagala vam bo le pomiritev.

Strelec
22.11.-20.12.

Čaka vas kar se da naporen teden, saj se pripravljate na enega najpomembnejših dogodkov v življenju. Pomirite se, vse bo šlo po načrtih in se bo zasukalo še bolje, kot ste pričakovali. Veselo bo!

Kozorog
21.12.-19.1.

Veseli boste povabila prijateljev, ki ga niste pričakovali. Zdaj ste v obdobju, ko se spominjate svojih mladih let in morda kakšne prilžnosti, ki ste jo izpustili. Ob tem vas ne bodo prevečali slabi občutki.

Vodnar
20.1.-18.2.

Prehlad, ki se vas je lotil, počasi popušča in počutite se že skoraj normalno. Pogled naprej vas opogumlja. Finančno stanje bo zelo dobro, posebej boste zadovoljni z določenim izračunom.

Ribi
19.2.-20.3.

Pretegovanje v postelji je še vedno vaše najljubše sobotno opravilo, a z njim tudi ta teden ne bo nič, saj vas čakajo priprave in gora dela. Pričakujte pomemben obisk, a se nanj pripravite čim bolj preprosto.

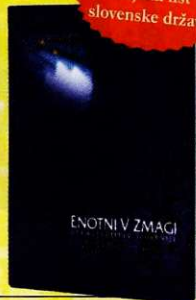

radijski program
za slovensko
manjšino
v sloveniji

trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)

Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)

Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.comVeč o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	ZAPONKA NA VZMET	ŽENSKO IME	SLOVENSKA PESNICA (SVETLANA)	KNJIŽEVNICA PEROCIJEVA	ŽENSKO IME	DEMOKRACIJA	KEMIJSKI ZNAK ZA TITAN	STAROGRŠKI PESNIK	STAROGRŠKI SLAVKO OSTERC	DEMOKRACIJA
TRDNA SNOV						OBRAT ZA PRIDOBIVANJE SOLI	LONEC (POGOV.) TONE SVETINA			
PISEC ANALOV							FR. MARKSIST (ANDRE) POTN. VOŽ. V ŠPANIJI			KRIŽANKE BISTRIJO UM!
ZNAČILNOST RAKAVEGA								AMERIŠKO OTOČJE V ALEUTH	IRINA IONESCO PREBIVALKA IRANA	HRIBOVJE V GRŠKI BEOČIJI
JAPONSKA NABIRALKA BISEROV				EVA LONGYKA		KRAJ V SRBIJI PODATKI, NAVEDBE				FRANCOSKI ŠANSONIER (MARCEL)
NOČNI LOKAL				IZDELOVALEC SIDER					OPERNA PEVKA PUGAČOVA	
ORGANI- ZACIJA ZA BEGUNCE				NEKDANJA PLAVALKA LIGORIA	IT. KOMIK (GIULIO) INDUSTR. RASTLINA				KRAJ NA DANSKEM RIM. BOGINJA JEZE	
RAZALO, RAVNALO							MESTO NA HONSUJU ALFI NPIČ			
MUSLI- MANSKO ŽENSKO IME						GRŠKI PESNIK				
PREBIVALEC KRAJA RAČA						DEMOKRACIJA	OTOK V OTOČJU TUAMOTU		NIKOLA TESLA	

Rešitev prejšnje križanke

GALONA, OPILEK,
RAKETA, NRAV, JAREK,
KIT, KO, UMKA, BORO, LP,
KOLORADAR, KER, ARAMIS,
ČA, KOSI, ZAROD, SAD,
ARAV, TIRANA, ILIRI, TONI,
ODA, AMONT, ARE, IRIS,
TALIJ, KITARISTKA, ACE,
TJ, TAKTIK, NA

Nagrajenca 44. številke

1. nagrada:

JANEZ COTMAN

Utik 75, 1217 Vodice

2. nagrada:

JANEZ PERMAN

Zaloška 98, 1110 Ljubljana

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta
fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagrade

1. nagrada: knjiga Enotni v zmagi**2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi**3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagiNagradno križanko izrežite
in najpozneje do 20. 11. 2008
pošljite na naš naslov:**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".**

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

> **10.11.1483** se je rodil Martin Luther, nemški verski reformator in začetnik protestantizma.

> **10.11.1848** je bil v Trstu občni zbor Slavjanskega društva. Za predsednika so izvolili visokega državnega uradnika in pesnika Jovana Vesela - Koseskega.

> **10.11.1899** se je v Novi vasi pri Cerknici rodil zdravnik kirurg dr. Božidar Lavrič. Bil je prvi profesor kirurgije in prvi dekan popolne Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani.

> **11.11.1821** se je rodil ruski pisatelj Fjodor Mihajlovič Dostojevski.

> **11.11.1945** so v Sloveniji in tudi drugod po Jugoslaviji potekale volitve v ustavodajno skupščino Jugoslavije. Opozicija na volitvah zaradi omejevanja svoje dejavnosti ni sodelovala. Na volitvah je prihajalo ponekod tudi do malverzacij.

> **12.11.1833** se je rodil ruski skladatelj Aleksander Porfirjevič Borodin, ki je postavil temelje ruskega simfonizma. Rekel je: »Zmagovalcem ne sodijo.«

> **12.11.1874** je cesarsko-kraljevo namestništvo v Trstu potrdilo pravila Političnega društva Edinost. Od leta 1878 dalje je povezovalo narodno delovanje tudi v Istri.

> **12.11.1898** se je v Novem mestu rodil najuspešnejši slovenski športnik Leon Štukelj.

> **12.11.1919** se je v Kranju rodil slovenski režiser, scenarist in pedagog France Štiglic.

> **13.11.1944** je Rösenerjev operativni štab za uničevanje tolpa začel z nemško policijo in s slovenskimi domobranci napad na partizansko osvobodeno ozemlje v Beli krajini.

> **14.11.1840** se je rodil francoski slikar Claude Monet, osrednja osebnost impresionizma v slikarstvu. Umetniška smer je dobila svoje ime po njegovi sliki Impresion.

> **14.11.1907** se je rodila švedska pisateljica Astrid Lindgren, ki je zaslovela s svojo otroško junakinjo Piko Nogavičko.

> **15.11.1867** je začel veljati zakon, s katerim so bile močno razširjene politične pravice. Tudi na Slovenskem je povzročil nastajanje političnih društev oziroma strank.

> **15.11.1868** so v Radencih našli glavno žilo vrelca slatine.

> **16.11.1896** je bila v Ljubljani v salonu hotela pri Maliču prva filmska predstava. Predvajali so prvi film bratov Lumière Odhod iz tovarne.

> **16.11.1918** je Izidor Cankar na zborovanju postavil vprašanje: Ali smo Slovenci pleme (rod) ali smo narod? S tem so v novi Državi SHS prvič začeli javno razpravljati o asimilaciji, samobitnosti in kulturni samostojnosti Slovencev.

POGLED NAZAJ (OD 10. 11. DO 17. 11.)

Franjo Malgaj

V Hruševcu pri Šentjurju pri Celju se je **10. novembra 1894** rodil borec za severno mejo, nadporočnik Franjo Malgaj. Smrtno se je ponesrečil z ročno bombo 6. maja 1919, ko je bil star 25 let. Med prvo svetovno vojno je končal šolo za rezervne častnike ter se bojeval na soški in tirolski fronti. V Doberdobu je bil ranjen in odlikovan z zlato medaljo za hrabrost.

Po propadu Avstro-Ogrske se je v Celju pridružil slovenski vojski. 6. novembra 1918 je zbral oddelek prostovoljcev in odšel z njim na Koroško. Obvladal je Mežiško dolino, vkorakal v Velikovec in obranil napad močnejših avstrijskih enot iz Celovca.

Z bojišča so ga poslali na Ravne na Koroškem, da bi organiziral vojaško okrožje. Med avstrijsko ofenzivo maja 1919 je s četo nameraval ustaviti sovražnika, vendar se je 6. maja ponesrečil z ročno bombo.

Malgajeve lastnosti in pogum je popisal Prežihov Voranc v romanu Požganica.

Konec prve svetovne vojne

S kapitulacijo Nemčije in podpisom premirja Avstro-Ogrske se je **11. novembra 1918** končala prva svetovna vojna, ki je prinesla velikanske spremembe: razpadla je Avstro-Ogrska, Nemčija je bila demilitarizirana, v Rusiji pa je divjala državljanska vojna.

Inventura prve svetovne vojne je bila strahotna. Britanski imperij je izgubil 750.000 mož, Francozi skoraj milijon in pol, na nemški in ruski strani je padlo po več kot milijon mož. Slabo premišljena versajska pogodba je kasneje v dveh letih izničila ves smisel teh žrtev, saj je zastavila temelje prihodnjega novega spopada. Zadnji vladajoči avstro-ogrski cesar je bil Karel I. Habsburški. Leta 1918 je podpisal izjavo, da se odpoveduje opravljanju vladnih poslov, prestolu pa se niti on niti njegova

va žena Cita Burbonska-Parmska nista nikoli odrekla, zato je morala družina v izgnanstvo. Parlament prve avstrijske republike je nato s posebnim zakonom Habsburžane dokončno izobčil in njihovo lastnino nacionaliziral.

»Slovenske ošpice«

Procesa osamosvajanja Slovenije marsikje po Jugoslaviji niso vzeli povsem resno. Slovenski politiki, ki so imeli stike s kolegi v drugih jugoslovanskih republikah, so bili včasih prav šokirani, ko so izvedeli za njihove poglede in sklepanja. Na sestanku klubov delegatov (poslancev) je **15. novembra 1990** predsednik skupščine France Bučar ugotavljal, da v večini zveznih organov menijo, da je govorjenje o slovenski suverenosti in konfederalizmu v Jugoslaviji pač prehodna bolezen. Da gre za neke vrste ošpice, ki jih bodo Slovenci prej ali slej preboleli. Zato so se v zveznih orga-

nih očitno odločili, je menil Bučar, da je treba nekoliko počakati in zavlačevati, tako da se pride spet na zeleno vejo. Mile Šetinc pa je v imenu LDS dejal, da se zavzemajo za razpis plebiscita do konca februarja.

Na svoji 36. seji, 18. novembra, se je tudi izvršni svet opredelil za nujnost plebiscita. Izvesti ga je treba čim prej na temelju analiz ekonomskega ter finančnega področja in na temelju zunanje politike in obrambne varnosti. Po mnenju izvršnega sveta pa je nujno poprejšnje soglasje vseh strank glede osnovnih rešitev in datuma plebiscita.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.

nancira investicije v protitočne mreže in namakalne naprave, ki zmanjšujejo uničujoče delovanje naravnih ujm.

*Jernej Kovač,
vodja službe za odnose z
javnostmi in promocijo MKGP*

Odgovorni tudi po volitvah

Nova t. i. levsredinska vlada, predstavica najbolj bogatih slovenskih državljanov, je tik pred podpisom koalicijske pogodbe. Kot pravijo, je vse razen pokojnin že usklajeno. Najnižje pokojnine naj bi se povečale do višine praga revščine, medtem ko naj bi se druge pokojnine povečevale z rastjo plač. Končno so se dogovorili, naj bi upokojenci, ki prejema pod 500 evrov pokojnine, prejeli v letu 2009 do 300 evrov v dveh obrokih. Obljubljene spremembe so preložili na leto 2010. Po toliko dneh razpravljanja in preračunavanja nič kaj obetavna odločitev.

Občutek imam, da so se reševanja problemov lotili pri delitvi pogače namesto pri ustvarjanju in delitvi večje nove dodane vrednosti. Pravilno izbrani ukrepi nove vlade naj bi, po volilnih obljubah, omogočili spremembo na bolje in relativno napredovanje po kupni moči med članicami EU kljub svetovni finančni krizi in s tem pogojeni gospodarski recesiji. Seveda bo rast plač in pokojnin odvisna od rasti bruto družbenega proizvoda (BDP leta 2007 je znašal 34,471 milijarde evrov), višine investicij in pričakovanih učinkov iz tega naslova, stopnje rasti zaposlovanja in zmanjševanja števila nezaposlenih, stopnje rasti prihodkov slovenskega gospodarstva in predvidenega neto čistega dobička glede na doseženo stopnjo 4,4 odstotka od prihodkov ali 10 odstotkov BDP leta 2007, od nadaljnjega zmanjševanja stroškov v javnih službah v nominalni vrednosti in v deležu BDP ...

V koalicijski pogodbi bi se morali lotiti ne samo pokojnin, ampak celovitega usklajevanja plačnega sistema v gospodarstvu kakor tudi razmerja med gospodarstvom in javnimi službami ter pokojninami v okviru finančnih možnosti na državni ravni. V Sloveniji niso vprašljiva samo

razmerja med pokojninami, ki bazirajo na veljavnih predpisih in izplačanih plačah, ampak tudi med gospodarstvom in javnimi službami. Zato bi morali usklajevati in spremljati tudi razmerja med gospodarstvom in javnimi službami. Zaposleni v gospodarstvu in javnih službah morajo biti plačani po obsegu in merljivem učinku opravljenega dela. Slehernemu se lahko določi osnovni obseg dela in stimulativen del, nobenemu se ne more zagotavljati plače ne glede na uspeh, z odločbo, zakoni ali celo ustavo. Izjeme so voljeni politiki, ki jim mandat določijo volivci.

Plačni sistem za javno upravo Gregorja Viranta (bravo, Virant) je torej treba prenesti na celotno slovensko populacijo. Sodna veja oblasti, ki grozi s stavko, je sama kriva za nerazumne sodne zaostanke. Koliko bi imeli sedaj manj dela, če leta 1946 ne bi ob podpori politikov s sodnimi odločbami odvzeli zasebnega premoženja tedanjim lastnikom, kar je povzročilo nižjo gospodarsko rast v primerjavi z državami, ki tega niso sprejele, in ob ponovni spremembi po letu 1991 strahotni padec gospodarske uspešnosti (na manj kot dve tretjini dosežene kupne moči leta 1987). Pretiravanje v zahtevkih za povečanje posameznih plač je neodgovorno, prav tako tudi namerno zavlčevanje za večino sprejemljivega plačnega sistema. Mnogi si predstavljajo, da so več vredni, kot dejansko so. Pomislimo samo na pravice, razpoložljivi čas in postopke o plačnem sistemu v proizvodnih delovnih organizacijah. Vsaka sprememba katere koli plače v Sloveniji mora biti usklajena na vseh omenjenih ravneh v okviru razpoložljivih sredstev v slovenskem merilu na podlagi argumentov, ne pa na podlagi moči, neskončnih izsi-

ljevanj in »nadmudrivanj«, kot so različni dodatki za delovno dobo in nočno delo v dosedanjem obdobju. Koliko 'tako inovativnih rešitev', ki bodo samo v breme gospodarstva, lahko pričakujemo v prihodnje, če stvari ne bodo obvladljive?

Presenetljivo hitro pa se je koalicija uskladila na področju medijev (ki jih že sedaj obvladujejo v 90 odstotkih), kadrovanja veleposlanikov in na vseh drugih področjih.

Pravične pokojnine vsekakor so problem, rešitev teh in drugih potreb pa bo odvisna od celovito in pravilno zastavljenih razvojnih usmeritev Slovenije.

Ciril Mrak, Ljubljana

Polnoletnost

Leta 2009 bo Slovenija postala polnoletna. Mislim, da gre le za formalnost, saj je država dosegla zrelost, ko je uspešno opravila predsedovanje EU. Rezultati volitev 2008 pa očitno znova delijo državljane in s tem nevarno potaplja polnoletnost v močvirnatih usedlinah tranzicije. Izstopajoči uspehi dosedanje vlade so, kot kaže, zelo moteči, zato je bila velika koalicija prepovedana že pred volitvami. Ne gre le za delitev na prave in neprave, ampak za hromitev države, podobno kot v času boljšeistične revolucije. Finančna kriza ima lahko posledice kot kakšna vojna, a tega se očitno mnogi ne zavedajo. Morda se le vica zanaša na posest kapitala, a tudi ta je z globalno krizo izpostavljen velikim izgubam. Pahorjev nemški kolega, kanclerski kandidat SPD, je na vprašanje novinarja, kako ocenjuje krizni menedžment desne kanclerke, dejal: »Prepričan sem, da znajo ljudje ceniti, da imamo ravno sedaj veliko koalicijo ... v takšnih razmerah pa omogoča manevrski prostor za hitre ▶

št. 44/26

Kmetje bodo poplačani (1)

V članku Kmetje bodo poplačani v Demokraciji, 30. 10. 2008, novinar Klemen Kocjančič med drugim piše, da »so kmetijska gospodarstva, ki so bila najbolj prizadeta v letošnjih poletnih neurjih, prejela odločbe in izplačila za kritje škode v višini polovice vrednosti plačilnih pravic za leto 2008«.

Kmetijska gospodarstva, ki so jim poletna neurja povzročila precejšen izpad dohodka, so dejansko prejela odločbe in izplačila neposrednih plačil v višini 50 odstotkov vrednosti plačilnih pravic za leto 2008. Pri tem ne gre za kritje škode, ampak za predplačila neposrednih plačil, do katerih so kmetijska gospodarstva upravičena iz naslova veljavnih ukrepov kmetijske politike. Vlada RS se je odločila letos izplačati predplačila zaradi velikega obsega neurij in povzročene velike škode, ki je sovpadala z naraščanjem stroškov kmetijske pridelave.

Po veljavni zakonodaji ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ne more kriti škode zaradi naravnih nesreč, proti katerim se je mogoče zavarovati. Država namreč sofinancira zavarovalne premije, višina sofinanciranja pa se bo z zdajšnjih 40 odstotkov prihodnje leto dvignila na najvišjo mogočo raven, in sicer 50 odstotkov. V okviru ukrepov programa razvoja podeželja ministrstvo tudi sofi-

► in učinkovite rešitve uspešni bomo, če bo pri tem ostalo.«

Tudi v Sloveniji bi velika kolicija omogočala uspešnejše premagovanje posledic, ki jih prinaša svetovna finančna kriza. Bogate izkušnje odhajajoče vlade ter nekaj svežine z ambicijami mlajših kadrov bi bila po mojem mnenju v sedanji situaciji optimalna rešitev. Novi vladi ne bi bilo treba angažirati kompromitiranih ljudi. Napovedani kadrovi cunami leve opcije lahko pomeni totalitarizem. Vedeti moramo, da so v vseh pomembnejših državnih in lokalnih ustanovah še vedno pretežno kadri z znanjem in izkušnjami iz prejšnjega sistema. Pri tem ne gre le za nostalgijo, ampak tudi za interese v ohranjanju privilegijev. Zaradi takšne kadrovske strukture so bile poti Janševe vlade do uspehov polne ovinkov in ovir. Nova vlada pa si pripravlja udobno, ravno cesto, a past v obliki manjkajočih mostov so zato toliko nevarnejše.

V Sloveniji imamo tudi na najvišjem položaju človeka, ki se vse bolj odmika od temeljnega poslanstva voditelja vseh državljanov. Svojih dolgoletnih mednarodnih izkušenj očitno ne uporablja v dobro Slovenije. Neutemeljeni napadi na predsednika vlade ga niso motili, zato pa je moral od britanske kraljice in kitajskih voditeljev slišati pohvale za odhajajočo vlado. Napadalci na vlado niso le njegovi svetovalci, ampak je nekatere povabil celo na večerjo s kraljico. Ta aroganca spominja na revolucionarni revanšizem nad interesno določenimi sovražniki delovnega ljudstva. Ekipa,

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Tirg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

ki je naredila veliko dobrega za Slovenijo, je starim silam še vedno nevarna, zato so se ti odločili za permanentno kampanjo. Ne za enotno in boljše Slovenijo, ampak za načrtno onesposabljanje konkurence. S tem se znova postavlja pod vprašaj dejanska polnoletnost mlade parlamentarne demokracije.

Ernest Pušnik, Hrušica

Upokojencem drobtine, tajkunom dobrine

Parlamentarne volitve so za nami in zmagoviti trojček z mandatarjem Borutom Pahorjem že snuje, kdo vse bo poplaščen z ministrskim stolčkom. Pri tej zmagi pa ne gre zanemarjati mnenja vodje poslancev SDS Jožeta Tanka, ki je ugotovil, da se približno 54 tisoč volivcev ni podpisalo v volilne imenike, s čimer bi potrdili, da so sploh bili na volišču in da so glasovali. Tako seveda obstaja možnost, da je zanje odločal nekdo drug. Pametno je, da je dosedanji premier Janez Janša opustil misel, da bi se v zvezi s tem pritožil, ker dobro ve, da ne bi ničesar dosegel. Saj je tudi mag. Bernard Brščič, ekonomist in asistent na Katedri za ekonomsko teorijo in politiko Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, pravilno ugotovil, da Slovenija ni pravna država, saj je največji deficit pri vladavini prava prav neodvisnost sodstva. Sodišča so bila v času komunizma instrument totalitarne države in to se še do danes ni bistveno spremenilo. Največja ironija pa je dejstvo, da nekdanji nosilci totalitarnega sistema, predvsem Kučan, govorijo o nevarnosti totalitarizma, ki so ga sami pol sto-

letja »practicirali«. Prav ima tudi zgodovinar dr. Stane Granda, ko pravi, da Slovenija nikoli ni v celoti prelomila z nekdanjim totalitarnim režimom in se ji to vse bolj mašuje. Tudi mag. Branko Grims pravilno napoveduje, da se pod vlado SD, LDS in Zaresa Sloveniji ne obeta nič dobrega, saj se vračamo v preteklost. Sedaj se je trojčku v pomoč pridružil še DeSUS, ki je upokojenska stranka in bi moral predvsem zagovarjati pravice upokojencev. Kot kaže po novem, pa bodo dajali prednost ideologiji pred upokojenski mi interesi. Spomnimo se samo, kako je DeSUS v Ropovi vladi s poslancem Kebričem privolil v zmanjšanje pokojnin, zdaj pa jim trojček KGB že spet poje »miserere« in mnogi upokojenci, ki so volili DeSUS, se bodo z nostalgijo spominjali, kako jim je šel premier Janša na roko, ko je usklajeval pokojnine s plačami. Pod novo vlado pa se že napoveduje »modernizacija« (beri: nazadovanje) pokojnin. Pri vprašanju pokojnin je prof. dr. Igor Lukšič iz vodilne SD in bržkone prihodnji šolski minister zatrdil, da pokojnine ne bodo več mogle slediti plačam in da je bolje, če dobivajo upokojenci drobtinice kot pa enkrat pošten kos kruha, potem pa nič več. Poslanec DeSUS Vili Rezman pravi, da formule o usklajevanju pokojnin s plačami ne bo, bodo pa preverili »potrebnost sprememb« pokojninskega zakona. Radoveden sem, kaj bo dežurni kritik Janševe vlade mag. Franc Žnidaršič ukrenil v korist upokojencev. Ali bo dajal prednost »ideologiji«? Pod novo vlado pa so lahko tajkuni, tudi tisti, zbrani v Forumu 21, ki so prišli na zelo dvomljiv način do bogastva,

brez skrbi. Srečo imajo tudi, da ne živijo več v letu 1945, ko so oblastniki razlastili tudi najrevnejše trgovčice, današnji tajkuni pa bi kot družbeni škodljivci končali pred strelskim vodom, kot je takrat končal tovarnar Josip Benko, čeprav je legalno prišel do bogastva. Po zmagi nekdanjih komunistov, ki so se za kamuflažo okitili z demokratskimi nazivi, čeprav so resnične demokrate v totalitarnem režimu preganjali, se je sedaj oddahnila tudi dr. Vesna V. Godina, glavna kritičarka Janševe vlade, ki v Večeru 25. 10. 2008 graja Slovenčke in Slovenčice, ker so vzhičeno mahali z zastavicami ob obisku britanske kraljice Elizabete II. Njej bi najbrž bolj ustrezal obisk zadnjega evropskega diktatorja, beloruskega predsednika Aleksandra Lukašenka, ki je dosegel doma izjemen dosežek, stoodstotno večino v novem parlamentu, kar močno spominja na izid poveljnih volitev v nekdanji Jugoslaviji. Seveda obstaja možnost, da ga bo predsednik Türk povabil v Slovenijo.

Roman Kralj, Maribor

Vaši in naši

Samo še malo, pa bodo po ne navadno dolgem času končno začeli sestavljati vlado in se bo predvsem t. i. trojček dogovoril, kako »pravično« nam bodo vladali, čeprav se kar naprej delimo na vaše in naše, z novo vlado še bolj kot kadar koli prej.

Seveda so dnevni časopisi v predvolilnem času napadali vlado z vsemi topovi. Tako so počeli posebno v Delu in Dnevniku pa tudi v revijah, npr. Mladini, nič drugače ni bilo na TV, naj bo dr-

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
t 05 38 11 886
f 05 38 11 674

žavna ali komercialna. Tako surovega in nekulturnega predvolilnega hujskanja volivcev, ki so jih z lahkoto prevarali, svet ne pozna. Slovenija, po številu prebivalcev tako velika kot kakšno predmestje velemesta, sicer pa zelo spoštovana država, je bila v predvolilnem času razdvojena. Razdvojenost so povzročali v opoziciji skupaj z mediji, ki so jim bili do skrajnosti naklonjeni in seveda prav nič demokratični in svobodni. Kot sposobno in spoštljivo državo so jo videli tujci, posebno v času predsedovanja Svetu EU. Tako je menila tudi britanska kraljica, vendar nič ne pomaga, ker so stare sile pa tudi mlajše generacije, ki razmišljajo tako, kot so razmišljali nekdanji fašisti, npr. v tedaj zasedenem ozemlju Primorske, raje obrnile hrbet uspešni vladi, ki pa na volitvah ni dobila dosti manj kot izvoljena SD!

Kmalu bo sestavljena nova vlada (končno), vendar je že na začetku jasno, da se ne bosta cedila ne med ne mleko, pa ne zaradi finančne krize, ki za zdaj še prav nič ne vpliva na standard Slovencev, morda se to pojavi kasneje ali pa tudi ne! Poleg tako opevanega trojčka se je DeSUS že moral spustiti na realna tla, četudi je »glavni« pogajalec Žnidaršič uporabil vso demagogijo, ki se ga drži že od mladih let, saj je bil še kot otrok izgnanec in ima vcepljeno demagogijo povojnega časa, ki so mu jo vcepili nekdanji rusofili, lepše rečeno jugokomunisti po ruskem zgledu. Sedanji obrambni minister pa bo moral delati tako, kot mu bo naročeno, minister pa bi bil rad za vsako ceno!

No, da ne bodo imeli upokojenci z najnižjo pokojnino niti 1000 niti 600 evrov, ampak približno enako kot sedaj, mi je bilo jasno že pred volitvami. Stranki DeSUS je bilo važno, da so se lahko priključili trojčku, vse drugo jim nič ni mar, samo da ni J. Janše v vladi. Pred volitvami je bilo toliko demagogije, saj so obljubljali vse mogoče tudi tisti, ki nimajo pojma o vladanju. Najbolj pa me moti to, da so obljubljali vlado, ki bo delovala čisto drugače kot prejšnja! Ali so sebi verjeli, da so tako drugačni, sposobni in poštenci?

Morda dobimo »izredno strokovne« ministre in morda bo

med njimi tudi Kresalova, ki je komaj prišla v DZ in je na volitvah dobila okoli 16,5 odstotka, manj, kot je dobila njena stranka na zadnjih volitvah, na tistih, ki jih je LDS izgubila! Zato bi javno vprašal g. Bučarja, ki je pisal našo ustavo, in g. Pirnata, ki je ga tako radi vprašamo za razna mnenja in razjasnitve, ko pravno ni kaj jasno, naj povesta, ali je tudi to po volji ljudstva, če so volivci v tako visokem številu (95 odstotkov) proti neki stranki, ta pa se sedaj pogaja in grozi, kako da nam bo vladala? Imeli smo volitve in sedaj mi bodo vladali ljudje, ki jih sploh nismo volili ali jih je volilo le 5 odstotkov. Kje je tu logika svobodnih in pravičnih volitev? Prav ti, ki jih nismo volili, se zdaj najbolj prerivajo za svoje položaje, pred volitvami so najbolj napadali prejšnjo vlado, obljubljali so nemogoče ... Vsak malo pametnejši je lahko spoznal, da jih zanima le oblast. Ko gre za kakega ambasadorja, pa gledajo, da izpolnjuje do pike natančno neko določilo, celo predsednik republike ravna tako kot trojček, kar je že prav smešno! Predvolilne obljube so že izpuhtele, saj ni mogoče, da bi nam vladali ljudje, ki so že pred volitvami delili volivce na naše in vaše, ko so odklanjali npr. stranko (SDS), ki je dobila na volitvah skoraj toliko kot zmagovita stranka. Delitev pa pomeni umetno ustvarjanje sovraštva. Tako so počeli fašisti nekdanj, posebno na Primorskem! Zakaj na Primorskem? Zato ker Primorci nismo bili Italijani in so fašisti štiti le svoje, Italijane torej, sedaj delajo enako v tako imenovanem trojčku skupaj z DeSUS! Nisem naiven, vendar bi moral pogledati resnici v oči tudi predsednik republike in se zamisliti, kaj se dogaja v tej mali Sloveniji, veliki po znanju in sposobnosti ljudi ter lepoti.

Vprašam se, zakaj je dovoljeno tem manjšim strankam, ki jih je volilo minimalno število ljudi, sedaj izsiljevati položaje in privilegije v vladi. Kje je mandatar, ki je obljubljal pravzaprav brezhibno vlado? Jasno je, da v trojčku razmišljajo enako, kar se tiče politike, jasno pa je tudi, da ne razmišljajo enako, ko gre za delitev ministrskih mest in posebnih želja za spreminjanje nekaterih

»Kje, kje bom jemal ...

Marija Vodišek

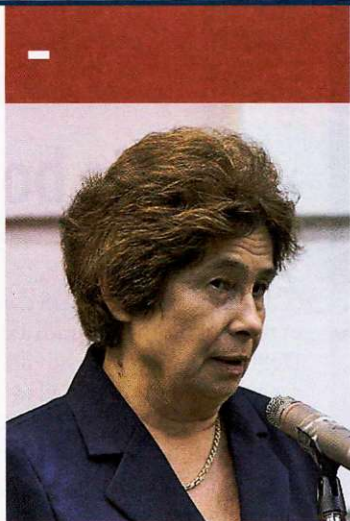
... da bom stranki DeSUS dajal? Kje je ostalo obljubljenih 1000 evrov pokojnine? Zaradi demagoških predvolilnih obljub je DeSUS volilo veliko število zapeljanih upokojencev. So mar res verjeli, da bo nova vlada lahko to uresničila? Poleg Karla Erjavca so v teh obljubah sodelovali skoraj vsi člani te stranke na čelu z njihovim glavnim propagandistom Žnidaršičem. No, sedaj se bodo zadovoljili s 300 evri, izplačanimi – če bodo – v dveh obrokih. V teh zahtevah niso bili osamljeni, pridružili so se jim še drugi borci in borke. Ena glavnih, vedno navzoča in udarna je tudi dr. Mateja Kožuh Novak. Meni se vedno zdi, da pooseblja lik nekdanje španske revolucionarke Dolores Ibarruri, La Passionarie, ki je po zmagi generala Franca s še drugimi vodilnimi komunisti zbežala v Sovjetsko zvezo. Pri nas so njeno sliko dajali v izložbe, jo častili kot komunistično svetnico, dokler ni kriminalizirala Tita. Bila pa je tudi ena redkih, ki je preživela Stalinove čistke, saj je dal razen dveh, treh španskih revolucionarjev vse druge likvidirati. Kako je ušla tej čistki? Tako kot »naš Tito« in vsi, ki so reševali svojo kožo: z izdajo svojih nekdanjih sodelavcev, ki jih je prikazala kot krivce za poraz španske komunistične revolucije. Nihče ni govoril ne takrat in ne govori niti danes, da je SZ španski »Ljudski fronti« prodajala svoje zastarelo orožje, plačljivo samo v zlatu. Srž komunistične demagogije je prav v tem, da vedno poišče krivca in ga potem tudi žrtvuje. Glavno geslo komunistov in tudi vodstva NOB je bilo: Žrtve morajo biti. Danes pa se njihovi idejni potomci prikazujejo kot edini borci za pravice delavstva. V resnici pa so jim ti malo mar. Karl Erjavec se sedaj bori samo še za svoj ministrski stolček. Zraven mora biti. Pa prav najglasnejša »revolucionarja« Mateja Kožuh Novak in Karel Erjavec sta potomca dveh nedolžnih žrtev komunistične revolucije. Dr. Kožuha so 21. septembra 1943 skupaj s še 60 žrtvami, med njimi so bili sodnik dr. Zalokar, brata Rožanc, ustrelili v Velikih Laščah. Julija istega leta so v Št. Vidu likvidirali deda ministra Karla Erjavca, nekaj dni pozneje pa še njegovega brata. Le kdo se jih še spominja? Zanimivo in značilno pa je, da se nihče teh borcev za upokojske pravice ni dotaknil edinega vira, kjer bi se našel denar za boljše pokojnine. To so vse številne privilegirane pokojnine od spomeničarskih, herojskih, državnih in še kakšnih, kamor se stekajo že desetletja ogromne vsote davkoplačevalskega denarja. Nihče si ne upa dregniti v to gnezdo. Bomo v nedogled kot kakšna afriška na pol plemenska država nagrajevali izmišljeno herojstvo? Zanimivo bo videti, kdo bodo ministri v prihodnji vladi. Menda za kulturo ja ne bo tista gospa, ki se zna tako »slikovito« izražati, kadar izliva svoj žolč bodisi na Janeza Janšo, bodisi na Katoliško cerkev. Kot je bil primer s podobo brezjanske Marije, upodobljene s podgano«. Bi si upali tako blasfemijo izreči na račun islamskega preroka Mohameda ali na ikono pravoslavne Bogorodice?

zakonov, sprejetih v prejšnjem mandatu, zato se dogovori vlečejo kot jara kača! Žalostno pa je, da so mediji, ki so sicer zelo občutljivi na vsako opozorilo glede

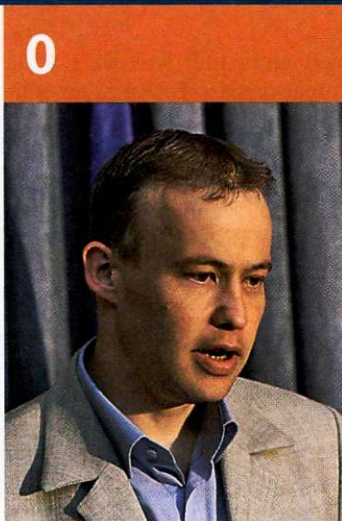
enoumja, enostranski in delajo po naročilu nekih tajkunov. Ali res verjamejo, da navadni državljani tega ne opazimo?

Silvan Štokelj, Ljubljana

Politični semafor

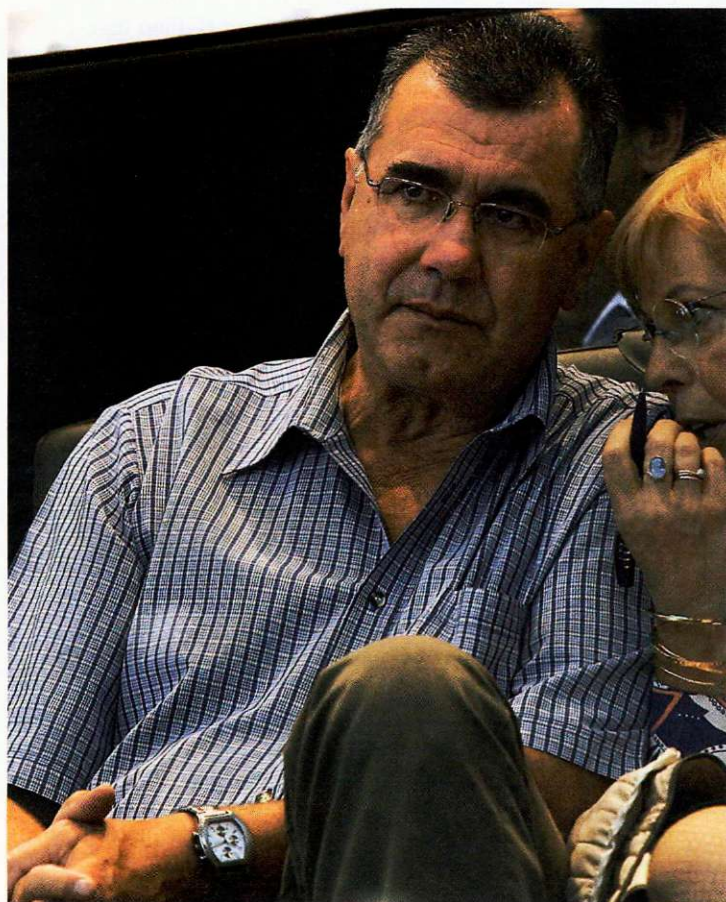
Zaustavlja Sociologinja dr. Spomenka Hribar je znana po svojih politkomisarskih izpadih. V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je »zaustavljala desnico«, v naslednjih letih pa v navezi z nekdanjim šefom slovenske partije Milanom Kučanom Janeza Janšo. V soboto smo lahko v Objektivu prebrali njen članek »Erjavčeva otroška igrača«, v katerem ostro obračunava s predsednikom DeSUS, ker je vztrajal, da bi bil tudi v Pahorjevi vladi minister za obrambo.

Opozarja Poslanec Zaresa Matej Lahovnik je po dolgotrajnem prepričevanju le privolil, da bo znova gospodarski minister. Pred tem je opozarjal, da bi morala biti koalicijska pogodba bistveno krajša, v njej pa bi morale biti ključne zaveze in ukrepi na področju gospodarstva in sociale. To naj bi bila po njegovem tudi temeljna naloga nove Pahorjeve vlade. »Mislim, da morajo ukrepi iti v smeri, kot jih je na seji sprejela sedanja vlada,« je dejal Lahovnik prejšnji teden.

Kritizira Minister za gospodarstvo in poslanec SDS Andrej Vizjak je ocenil, da je bil »mandatarski govor« predsednika SD Boruta Pahorja »zelo nekonkreten«. Želi ga vprašati, koliko bo Slovenija napredovala na lestvicah konkurenčnosti v njegovem mandatu in za koliko se bo povečal bruto domači proizvod glede na najrazvitejše države. »Od floskul je malo, pričakujem konkretne zaveze, da bomo skupaj lahko ocenjevali, ali se uresničujejo njegove napovedi in program.«

V Bruselj na oddih

Slovenski državni zbor je pretekli teden za novega poslanca evropskega parlamenta iz Slovenije potrdil Aurelia Jurija (SD). Juri bo v Bruslju nasledil predsednika SD Boruta Pahorja, ki mu je, potem ko je bil izvoljen v državni zbor, mandat prenehal 15. oktobra. Juri je na volitvah slovenskih poslancev v evropski parlament junija 2004 nastopil kot nosilec kandidatne liste takratne ZLSD (danes SD), ki spada v drugo največjo politično skupino v evropskem parlamentu, Stranko evropskih socialistov (PES), a ni bil izvoljen za poslanca, saj so volivci s preferenčnim glasom za poslanca izbrali predsednika ZLSD Boruta Pahorja.

Ker pa je bil Pahor na volitvah 21. septembra letos izvoljen v slovenski parlament, mu je s 15. oktobrom 2008 prenehal mandat evropskega poslanca. Na podlagi zakona o volitvah poslancev iz Slovenije v evropski parlament namreč evropski poslanec ne

more biti poslanec v državnem zboru, lahko pa evropski poslanci med mandatom kandidirajo na nacionalnih volitvah. Juri bo v poslanskih klopih v Strasbourgu in Bruslju sedel do junija prihodnje leto, ko bodo nove volitve v evropski parlament, edino neposredno voljeno institucijo Evropske unije, kjer je med 785 poslanci sedem Slovencev. Po pričakovanjih jih bo toliko izvoljenih tudi na evropskih volitvah junija prihodnje leto, saj lisbonska pogodba, ki bi Sloveniji prinesla en sedež več, dotlej verjetno ne bo uveljavljena. No, pred leti so Jurija omenjali celo kot Pahorjevega naslednika na mestu predsednika stranke, vendar ga je politično močno oslabil tako imenovana svingerska afera, v kateri se je razkrilo, da se je po službenem računalniku državnega zbora dogovarjal za »intimna srečanja«. V Bruslju si bo lahko nabiral nove izkušnje ... M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- ☐ Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- ☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- ☐ Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- ☐ Jože Zemljich: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- ☐ Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- ☐ Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- ☐ Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- ☐ Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 32,99 EUR
- ☒ **NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR
- ☒ **NOVO** France Planteu: **Obsojeni na preteklost** 20,05 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**ali na faks **01/24 47 204**Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.**Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Ulica:

Davčni zavezanec:

☐ NE☐ DA

Kraj, poštna št.:

ID za DDV:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Vsemogočen!

BlackBerry® Bold™ 9000 iz Mobitela.

Naberi si zvrhano mero vsebin! Dlančniki BlackBerry® vam ob multimedijskih aplikacijah omogočajo hiter prenos podatkov z dostopom do najljubših spletnih mest, ažurno prebiranje e-pošte, zabavne vsebine Facebook, MSN, GTalk in druge priročne rešitve.

BlackBerry® Bold™ 9000

169€**

BlackBerry® Curve™ 8310
z GPS sprejemnikom

1€*

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*